

Energiansäästö osana Nordean
yhteiskuntavastuuta – sanoista teoiksi

Case: Connection Services FI -osasto

Salonen, Hanna

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara

**Energiansäästö osana Nordean yhteiskuntavastuuta –
sanoista teoiksi**
Case: Connection Services FI -osasto

Hanna Salonen
Liiketalouden koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Huhtikuu, 2009

Hanna Salonen

Energiansäästö osana Nordean yhteiskuntavastuuta – sanoista teoiksi. Case: Connection Services FI -osasto

Vuosi 2009

Sivumäärä 86

Nykypäivänä yhteiskuntavastuun kysymyksistä ja ympäristöasioista on tullut yrityksille ja organisaatioille koko ajan merkittävämpiä haasteita. Ympäristöasioiden vaikutus yritystoimintaan nostaa esille monenlaisia mielipiteitä ja kysymyksiä. Kysymykseksi nousee esimerkiksi, välittävätkö yritykset yhteiskuntavastuullisuudestaan ja ympäristöasioista, vai onko yritysten ekologisuus mainostamista ulkopuolisille tahoille, jotta liiketoiminta näyttäisi vastuulliselta ja eettiseltä. Yritystoiminnassa tärkeässä osassa ovat työntekijät. Heitä tarvitaan päivittäisen liiketoiminnan ylläpitämiseen, ja heidän tulisi ensisijaisesti olla tietoisia työnantajansa noudattamista erilaisista yhteiskuntavastuullisista periaatteista ja säädöksistä.

Opinnäytetyön teoriaosuus tehtiin tutkielmatyypisesti, perustuen valmiina olevaan viitekehukseen. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda esille selventäviä määritelmiä yrityksen yhteiskuntavastuusta ja käsitellä toimeksiantajana taustalla toimivan Nordea Pankki Suomi Oyj:n koko konsernia koskevia yhteiskuntavastuuperiaatteita, toiminnankulmakiviä, toimintatapasääntöjä ja ympäristöpolitiikkaa sekä esimerkkinä ilmentää, kuinka se liiketoiminnassaan tuo niitä esille. Energiankulutuksesta oli aiheellista käydä läpi käsitteitä ja sitä, kuinka toimistotyönsalalta voidaan vaikuttaa energiankulutukseen. Pankkitoiminta keskittyy toimistorakennuksiin, joten niissä sähkönkulutus on suuri kustannuserä, ja energiansäästämiseen löytyy paljon potentiaalisia toimia.

Jotta opinnäytetyöhön saatiin tutkimuksellisuutta ja syvyyttä, tehtiin aiheen pohjalta kvantitatiivinen tutkimus, jossa selvitettiin Nordea Pankki Suomi Oyj:n Connection Services FI -osaston kohdalta, onko Nordealla ollut vaikututusta työntekijöidensä ympäristötietoisuuteen ja motivaatioon. Tutkimuksella haluttiin lisäksi selvittää osaston työntekijöiden tietämystä kokonaisuudessaan Nordean yhteiskuntavastuusta ja luontoa kuormittavista tekijöistä. Tutkimuksella haettiin yleiskuvaa osaston energiansäästötottumuksista ja mielipiteistä. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella ja 23 jaetusta lomakkeesta saatiin vastauksia 19 kappaletta.

Tutkimuksessa ilmeni, että kokonaisuudessaan tietoisuus Nordean yhteiskuntavastuullisuuden periaatteista, toimintatapasäännöistä ja ympäristöpolitiikasta oli melko hyvä, mutta suhteessa niiden sisällön tietämykseen, oli tietämys pienempi. Voidaan arvioida, että nämä säädökset saattavat olla osaston työntekijöiden tiedossa nimellisesti, mutta sitten ei ole tarkkaa tietoa sisällöstä. Osastolla oltiin valmiita tekemään töitä energiansäästämisen eteen, mutta pientä hajontaa ilmeni yhteisen mielipiteen kannalta potentiaalinen ja motivaation löytymiseen aiheesta. Energiansäästämisentoimia ja tietoisuutta yrityksen yhteiskuntavastuusta voidaan kehittää usealla tavalla. Jotta energiansäästämisestä saadaan mahdollisimman suuri hyöty, täytyy kaikkien olla valmiita tekemään asian eteen töitä. Yhteiskuntavastuutietoisuuden lisäämistä voidaan kehittää muun muassa paremmilla yrityksen sisäisillä tiedotusmenetelmillä, jossa kaikki työntekijät otetaan huomioon ja saavat tietoa esimerkiksi omalla äidinkielellään.

Asiasanat yhteiskuntavastuu, vastuullinen liiketoiminta, energiansäästäminen

Hanna Salonen

Saving energy as part of Nordea's corporate social responsibility - from words to actions.
Case: Connection FI Services Department

Year	2009	Pages	86

Nowadays, social responsibility and environmental issues have become more and more considerable challenges for companies and organizations. The impact of environmental influences for business actions raises a wide range of opinions and questions. For example, whether companies really care about their social responsibility and environmental issues, or whether they do it only to appear environmental and ethical. In business, employees are the key factor, because they are the ones who sustain the daily business operations and therefore they should be aware of the employer's compliance with the various social responsibility principles and regulations.

The theoretical section of this thesis was made in an essay form, based on an existing frame of reference. The purpose of this was to clarify the definitions of corporate social responsibilities and to manage for example Nordea Bank Finland Plc's, which acts in the role of a client for the thesis, corporate principles, environmental policy, and to illustrate how Nordea focuses on these themes. It was also appropriate to analyse the definitions for energy consumption and how it would be possible to save energy in the office. All of the bank's operations are in office buildings, so electricity is a major expenditure, therefore energy saving is important.

A quantitative research was made on the basis of the topic to have depth to this thesis. The research examined if Nordea had impact on the employees' environmental awareness and motivation in the Nordea Bank Finland Plc's Connection FI Services Department. The research also tried to identify the department's employees' knowledge of Nordea's corporate social responsibility and burden on the environment factors. Furthermore it was used to discover the department's habits of saving energy and opinions. The research was conducted by using an inquiry form and from 23 of those forms 19 were answered.

The research showed that overall awareness of Nordea's social responsibility principles, codes of conduct and environmental policy were good, but in proportion to knowledge of the content, the knowledge was low. It can be assumed that these regulations may be in common knowledge as names, but only a few were aware of the information of the content. The department was willing to try to save energy, but little disagreement occurred in the common opinion between the potential and motivation. Energy-saving actions and awareness of corporate social responsibility can be developed in several ways. In order to save energy to maximize the benefit, everyone must be willing to take part in the effort. Corporate social responsibility awareness can be developed, for example by developing the internal communication processes, which observe that all employees are informed in their own language.

Key words corporate social responsibility, responsive business, energy saving

Sisällys

1	Johdanto.....	6
1.1	Opinnäytetyön tausta.....	6
1.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet.....	7
1.3	Opinnäytetyön rajaus ja rakenne	8
2	Yhteiskuntavastuu ja vastuullinen liiketoiminta	9
2.1	Yrityksen yhteiskuntavastuu käsitteenä.....	12
2.2	Vastuullisuus ja sidosryhmäsuhteet	13
2.3	Yhteiskuntavastuun alueet	14
2.3.1	Taloudellinen vastuullisuus	15
2.3.2	Sosiaalinen vastuu	16
2.3.3	Ympäristövastuu	16
2.4	Yrityksen politiikka ja vapaaehtoinen sitoutuminen.....	19
3	Pankkitoiminta ja yhteiskuntavastuu.....	19
3.1	Nordea Pankki Oyj	20
3.2	Nordean toiminnan kulmakivet	21
3.3	Yhteiskunnallinen vastuu ja Nordea	23
3.3.1	Toimintatapasäännöt	24
3.3.2	Yhteiskunnallisen vastuun periaatteet.....	25
3.3.3	Yhteisöjen toiminnan tukeminen	26
3.3.4	Kansainväliset julistukset	26
4	Ympäristöstä huolehtiminen osana Nordean yhteiskuntavastuuta	27
4.1	Nordean Environmental Footprint -raportti	28
4.2	Nordean Environmental Guide	29
4.3	Ympäristöpolitiikka	31
5	Ekotehokkuus	32
5.1	Ekotehokkuuden määritelmä.....	32
5.2	Energiankuluttaminen ja Suomi	33
5.3	Green Office	35
5.4	Ekotehokkuus ja pankkitoiminta	35
6	Energiansäästäminen toimistossa	36
6.1	Energiansäästöviikko Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä.....	37
6.2	Toimiston ympäristökuormittajia ja Connection Services FI -osasto.....	38
6.2.1	Kiinteistöt ja Nordean Vallilan kortteli	38
6.2.2	Valaistus.....	41
6.2.3	Toimistolaitteet.....	42
6.2.4	Paperi.....	44
6.2.5	Jätteet.....	47
6.2.6	Tulostusmuste	49

7	Tutkimusaiheen muodostuminen	50
	7.1 Tutkimuksen kohde	50
	7.2 Tutkimuksen tavoite	51
8	Tutkimusmenetelmän valinta	51
	8.1 Kvantitatiivinen tutkimus	51
	8.2 Kokonaistutkimus ja perusjoukko	52
	8.3 Tiedonkeruuväline	52
	8.4 Aineiston käytännön kerääminen	54
9	Tutkimustulokset ja analyysi	54
	9.1 Tulosten tarkastelun aloittaminen	54
	9.2 Tulosten arviointi	55
	9.2.1 Vastaajien mielipiteet ja Nordea	55
	9.2.2 Connection Services FI -osasto ja energiansäästäminen	58
	9.2.3 Connection Services FI -osasto ja jätelajittelu	60
10	Tutkimuksen johtopäätökset ja kehittämissuhteet	64
	10.1 Johtopäätökset	64
	10.2 Kehityssuhteet	66
	10.3 Nordea ja yhteiskuntavastuu	66
	10.4 Connection Services FI -osasto	67
	10.4.1 Toteutetut toimenpiteet	67
	10.4.2 Tulevat toimenpiteet	68
	10.4.3 Selvitettävät toimenpiteet	69
	10.5 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti	69
	10.6 Yhteenveto	71
	Lähteet	72
	Taulukot	79
	Kuviot	80
	Liitteet	81
	Liite 1 Kyselylomake ja saate	82

1 Johdanto

Nykypäivänä yhteiskuntavastuun kysymyksistä ja ympäristöasioista on tullut yrityksille ja organisaatioille koko ajan merkittävämpiä haasteita. Kuitenkin ympäristöasioiden vaikutus yritystoimintaan nostaa esille monenlaisia mielipiteitä ja kysymyksiä. Välittävätkö yritykset oikeasti yhteiskuntavastuullisuudesta ja ympäristöasioista vai onko yritysten ekologisuus vain mainosta ulkopuolisille tahoille ja yhteiskunnalle, että liiketoiminta näyttäisi vastuulliselta ja eettiseltä. Yrityksen yhteiskuntavastuu koostuu hyvästä yhtiökansalaisuudesta, kirjallisista velvoitteista ja kansainvälisistä sitoumuksista sekä periaatteista ja toimintatapasäännöistä, jotka yritys on itse laatinut liiketoimintansa pohjalle. Nämä kaikki määritelmät eivät välttämättä ole edes yrityksen työntekijöille itsestään selviä tai yksinkertaisia asioita. Kenen vastuulla työntekijöiden tietämys työpaikkansa yrityksen toimintaperiaatteista ja ympäristötoimista on, ja kuka varmistaa, että ne ovat helposti saatavilla työntekijöiden tietoon?

Työpaikoilla tehdyillä ympäristövalinnoilla, kuten kierrätyksellä ja energiansäästämisellä, voidaan vähentää merkittävästi ympäristön kuormittumista, ja samalla kustannuksia saadaan pienennettyä. Jotta päästäisiin tekemään näitä ympäristöystävällisiä toimia työpaikoilla, pitäisi olla myös osaamista ja tietoa kyseisestä aiheesta. Esimerkiksi jätteiden lajittelu voi kuulostaa yksinkertaiselta, mutta kun todellisessa tilanteessa tulee epätietoisuutta asiasta, monesti kaikki jätteet päätyvät yhteen ja samaan jäteastiaan. Tämänlainen tilanne on kuitenkin ääritapaus ja onneksi ihmisten tietoisuus ekotehokkaista ratkaisuista ja kierrättämisestä on lisääntynyt. Tekemällä konkreettisia ratkaisuja energiansäästämistä varten työyhteisöissä, säästetään selvää rahaa, ja samanaikaisesti työympäristö on viihtyisä ja terveellinen.

Sähköisen tiedonkäsittelyn kehittymisen arvioitiin vähentävän (WWF 2007) paperin kokonaiskulutusta yrityksissä. Lisäksi tietotekniikan alkaessa 1980 - luvulla oli visio, että toimistot muuttuvat paperittomiksi. Alussa kehityksen vaikutus olikin päinvastainen. Tietoteknilliset uudistukset tekivät tulostamisen ja kopioinnin vieläkin nopeammaksi ja helpommaksi, joten paperia kului entistä enemmän. Tämä paperiton visio on kuitenkin hiljalleen lähtenyt liikkeelle. Toimistoista voidaan sanoa, että ne eivät nopealla silmäyksellä vaikuta suurelta ympäristön kuormittajilta. Toimiston laitteista ei esimerkiksi tule myrkyllisiä saasteita eikä vaarallisia kemikaaleja käsitellä. Voidaankin siis kysyä, onko sillä merkitystä, kuinka toimisto toimii ja kuinka tietoisia ollaan ympäristöön vaikuttavista asioista. (Asikainen 2006, 10, 84.)

1.1 Opinnäytetyön tausta

Opinnäytetyön toimeksiantajana pohjalla toimii Nordea Pankki Suomi Oyj ja Helsingin Vallilassa yritystenmaksuliikesopimuksien kanssa toimiva Connection Services FI - osasto. Aiheen

lähtökohtana on yhteiskuntavastuu- ja ympäristöasioiden ajankohtaisuus. Lisäksi Nordea Pankki Suomi Oyj osallistui Motiva Oy:n järjestämään Energiainsäästökampanjaan vuoden 2008 syksyllä. Yhteiskunta- ja ympäristöasioiden myötä haluttiin selvittää, kuinka kokonaisuudessaan yhteiskuntavastuu vaikuttaa yrityksen toimintaan ja mitä tekijöitä yhteiskuntavastuuseen liittyy. Useat yritykset ja organisaatiot ovat luoneet liiketoiminnalleen erilaisia yhteiskuntaa ja ympäristöä koskevia periaatteita, toimitapasäännöksiä ja politiikoita. Näiden pohjalta luodaan vastuullista liiketoimintaa. Erilaisista yrityksen vastuullisuussäädöksistä löytyy muun muassa toimintamalleja yrityksen jokapäiväiseen liiketoimintaan ja periaatteita kestävä kehityksen sitoutumiseen ja toteuttamiseen. Nordea Pankki on yksi niistä useasta konsernista, joka julkistaa tietoa yhteiskuntavastuutoiminnastaan vuosikertomuksissa ja Internet-sivuilla. Näin tieto on julkisesti ja helposti kaikkien saatavilla. Vaikka tieto olisi kuinka helposti saatavilla, ei sen sisäistäminen ole välttämättä yksinkertaista työntekijöille. Esimerkiksi ympäristöstä huolehtimisen perinne on yksi Nordea-konsernin toiminnan kulmakivistä, ja se pyrkii parantamaan henkilöstönsä tietämystä ympäristöasioista. Opinnäytetyön tutkimusosion taustalla siten onkin se, että oli tarpeellista selvittää näiden luotujen säädösten tietämys työntekijöiden osalta ja vaikuttivatko ne työntekijöiden päivittäiseen toimintaan. Jos yritys on sitoutunut huolehtimaan ympäristöstä ja kestävästä kehityksestä, on tärkeää, että työntekijät ovat myös sitoutuneet siihen. Säädökset ja periaatteet voivat olla hienoja ja tietenkin ovatkin asiallisia ja tarpeellisia, mutta onko niistä mitään hyötyä, jos työntekijät eivät tiedä, mistä on kyse.

Toimeksiannon yhteistyöosastona toimiva Connection Services FI -osasto perustettiin vuoden 2005 syksyllä, ja vuoden 2009 alkuun asti osaston nimi oli vielä Domestic Payment Services. Alussa osastolla työskenteli 14 henkilöä yritysten maksuliikenteen, valvonnan, kampanjapalveluiden, suoraveloituusvaltakirjojen tallennusten ja Itellan ulkoistettujen yhteistyötehtävien parissa. Kesäkuussa 2006 osaston tehtäväksi tuli myös reskontrakassa sisäisten palveluiden ostolaskujen käsittelyä varten. Vuoden 2009 alusta lähtien organisaatiomuutoksien takia osastolla tehtäviin on kuulunut keskitetty yritysten maksuliikesopimusten päivitys, kampanjapalvelut ja reskontrakassan palvelut muiden töiden siirtyessä toiseen jaostoon. (Lehto 2009.) Tämän opinnäytetyön tekijä on työskennellyt kyseisellä osastolla vuoden verran, joten työhän saatiin sisällytettyä konkreettista ja käytännön mukaista tietoa osastolta. Tutkimusaiheen taustalle nousi siis halu selvittää yhden osaston kohdalta, kuinka Nordean määrittelemät yhteiskuntavastuuta koskevat säännökset muuntautuvat todellisuudessa sanoista teoiksi ja ovatko työntekijät tietoisia niistä.

1.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön teoriaosuus tehtiin tutkielmatyyppisesti, perustuen jo valmiina olevaan viitekehykseen. Jotta aiheen taustalle saatiin tarpeeksi tukea, lähdettiin tekemään tutkimusosio-

ta. Tutkimusosiossa yhdistyy Nordean yhteiskuntavastuumääritelmien tietämys kokonaisuudessaan energiansäästötoimiin. Opinnäytetyön tavoite voidaan määrittää kolmeen suurempaan kokonaisuuteen:

- tuoda esille yrityksen yhteiskuntavastuun selventäviä määritelmiä
- käsitellä Nordea-konsernia koskevia yhteiskuntavastuualueita
- käydä läpi energiansäästämistä ja sen vaikutuksia toimistossa.

Nordea-konsernia koskevista yhteiskuntavastuumääritelmistä haluttiin lisäksi tuoda esille sitä, kuinka ne toteutuvat liiketoiminnassa. Nordean ympäristöpolitiikka käy esimerkiksi läpi ympäristötoimia, joten energiansäästöaiheinen teoria oli aiheellista käydä läpi käsitteineen ja toimistotyöosalta. Connection Services FI -osaston pyynnöstä nousi esille lisäksi tavoite kartoittaa energiansäästämisen mahdollisuuksia kyseisellä osastolla. Jotta opinnäytetyöhön saatiin siis tutkimuksellisuutta ja syvyyttä, tehtiin aiheen pohjalta kvantitatiivinen tutkimus, jossa selvitettiin Nordean Connection Services FI -osaston kohdalla, onko Nordealla ollut vaikutusta työntekijöidensä ympäristötietoisuuteen ja motivaatioon. Tutkimusosion tarkoituksena oli yhdistää yrityksen yhteiskuntavastuun määritelmät ja Nordean käsittelemän yhteiskuntavastuun yhdeksi kokonaisuudeksi. Tutkimuksessa selvitettiin Connection Services FI -osaston työntekijöiden tietämystä kokonaisuudessaan Nordean yhteiskuntavastuusta ja luontoa kuormittavista tekijöistä. Tutkimusosion toimeksiannon suuntaa-antavana taustana oli myös se, että selvitettiin Connection Services FI -osaston henkilökunnan energiansäästötoimia ja motivaatiota. Tutkimuksella tutkittiin lisäksi yleiskuvaa osaston energiansäästötottumuksista, mahdollisuuksista, tarpeista ja mielipiteistä.

1.3 Opinnäytetyön rajaus ja rakenne

Opinnäytetyön teoriaosuus rajattiin kolmeen osioon tavoitteiden mukaan: yrityksen yhteiskuntavastuu, Nordea ja yhteiskuntavastuu ja energiansäästäminen. Yrityksen yhteiskuntavastuu osiossa haluttiin pysyä yhteiskuntavastuutasolla ja siihen kuuluvissa määritelmissä, eikä mennä liian pitkälle esimerkiksi yrityksen ympäristöpolitiisiin ja eettisiin määritelmiin, joka olisi ollut aihealueena uusi aihe. Yhteiskuntavastuu määritelmät tukivat Nordean yhteiskuntavastuu osiota, jossa käytiin läpi Nordean yhteiskuntavastuuseen liittyviä tekijöitä. Nordean yhteiskuntavastuumääritelmien kautta siirryttiin aiheellisesti ympäristön huolehtimiseen ja energiansäästämiseen. Energiansäästöosiossa selvitettiin aiheeseen liittyvää ajankohtaista tietoa esimerkiksi energiankulutuksesta. Suurempi seuraava aihekokonaisuus oli energiansäästäminen toimistossa, koska pankkitoiminta keskittyy suurilta osin konttoreihin ja isoihin toimistorakennuksiin. Näissä isoissa rakennuksissa energiankulutus on suuri kustannuserä sekä sähkönkäytön että paperinkulutuksen suhteen. Opinnäytetyön yhteistyöosasto toimii isossa avotoimistohuoneistossa, joten oli tarpeellista selvittää, kuinka toimistossa voidaan säästää

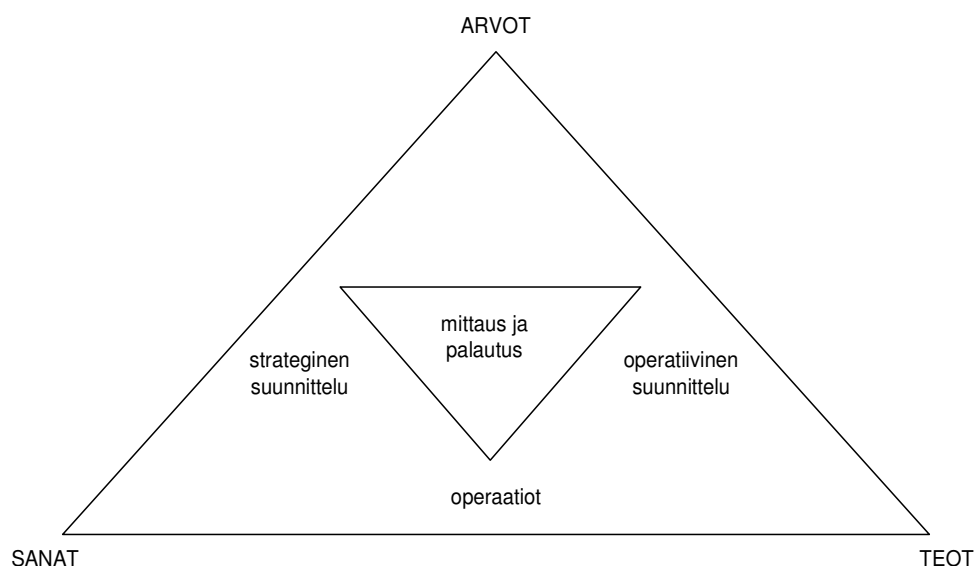
sähköä ja tehdä erilaisia toimenpiteitä energiansäästämisen suhteen. Energiansäästömahdollisuuksien tutkiminen rajattiin kiinteistön, valaistuksen ja teknisten laitteiden ja paperinkuluttamisen selvittelyyn, koska ne ovat suurimmat vaikuttajat energiankulutukseen toimistossa. Opinnäytetyön teoriaosuus oli pohjustusta työn varsinaiselle tutkimusosiolle, jossa selvitettiin Nordean yhden tietyn osaston työntekijöiden tietämystä Nordean yhteiskuntavastuun määrittelmistä sekä mielipiteitä, näkökulmia ja ajatuksia energiansäästämisestä.

Tutkimus oli laadittu niin, että sillä tutkittiin vain yhtä Nordean osastoa. Aiheen selvittelyssä oli hyvä keskittyä vain yhteen osastoon, jotta sitä voidaan syventyä tutkimaan tarkemmin. Jos tutkimusta halutaan laajentaa muihin Nordean osastoihin, tulee uusilla osastoilla tehdä tarpeelliset taustatutkimukset. Tämän jälkeen tarpeiden sekä tavoitteiden mukaan tulee laatia uusi tutkimuspohja, käyttäen esimerkiksi tässä opinnäytetyössä käytettyä kyselylomakkeen rakennetta.

2 Yhteiskuntavastuu ja vastuullinen liiketoiminta

Yritysten liiketoiminta perustuu yleisesti siihen, että toiminnan tarkoituksena on tehdä palveluita ja hyödykkeitä kuluttajille, joilla esimerkiksi voidaan lisätä ihmisten elintasoja. Viitala ja Jylhä (2006, 348) mainitsevatkin yritysten kiinnittävän huomiota yhä enemmän siihen, kuinka näitä palveluita ja hyödykkeitä tuotetaan. Lisäksi kiinnitetään huomioita miten tuottaminen vaikuttaa ympäristöön ja millä ehdoilla tuotteita tuotetaan. Nykyään kun taloudellista hyvinvointia löytyy enemmän yrityksiltä, voidaan perehtyä paremmin aineettomiin arvoihin, kuten henkisiin ja sosiaalisiin arvoihin. Vastuullinen liiketoiminta on yrityksessä kestävä kehityksen luomista. Työn tekijä on samaa mieltä Viitala ja Jylhän kanssa siitä, että vastuullisen liiketoiminnan määrittely ei ole kovin helppoa, koska siihen vaikuttavat monet asiat, muun muassa toimintaympäristö. Tähän voisi esimerkkinä ilmentää, että jos yritys toimii esimerkiksi teollisuuden parissa, tulee vastuullisuudessa huomioon otavaksi päästöt ja luonnonkuormituksen vähentäminen. Palvelualalla esimerkiksi sairaanhoitopiirissä toimivan yrityksen vastuu on ihmisten terveyden ylläpitämisessä ja hyvinvoinnissa. Vastuullisen liiketoiminnan pohja muodostuu siten sopivasta yhdistelmästä taloudellisia, sosiaalisia ja ekologisia näkökulmia. Viitala ja Jylhä toteavatkin, että vastuullisuus yrityksessä voitaisiin katsoa toiminnaksi mitä yritys tekee omaehtoisesti yhteiskunnalle.

Seuraavaa kuvioon, kuvio 1, on koottu vastuullisuuden liiketoiminnan perusmalli. Viitala ja Jylhä (2006, 358-359) kuvaavat, että yrityksen vastuullisuuden tasojen eli arvojen, sanojen ja tekojen kolminaisuusmallissa ovat strateginen ja operatiivinen suunnittelu, käytännön toiminta sekä mittaus ja palaute.

Kuvio 1: Vastuullisen liiketoiminnan perusmalli (Viitala & Jylhä 2006, 359).

Strategiselle suunnittelulle pohjan antavat Viitalan ja Jylhän mukaan (2006, 358-359) arvot. Kun strategiaa suunnitellaan, on käytettävä termejä, jotta voidaan viestiä ihmisille toiminnan päämäärät ja tavoitteet. Se, kuinka näitä sanoja käytetään, ohjaa se toiminnan suunnittelun ja toiminnan sisällön sekä minkälaisia tekoja saadaan aikaan. Kun toiminnan menestymistä, tekoja ja seurauksia mitataan ja tulokset käsitellään suunnitteluvaiheessa vertaillen arvoihin, voidaan nähdä arvojen toteutumisaste. Vastuullisuuden liiketoiminnan johtamisen malli perustuu Viitalan ja Jylhän mukaan siis tähän tavoitteiden ja periaatteiden lajitteluun, jolla pyritään saamaan mahdollisen hyviä tuloksia. Tämän jälkeen tavoitteet pyritään saavuttamaan toimintaprosesseissa. Samoin kuin Viitala ja Jylhä toteavat, on tärkeää, että yrityksessä on oltava tarvittava osaaminen vastuullisuudessa eli henkilöstön sitoutuminen vastuullisuuden toteuttamiseksi on välttämätöntä.

Kuten aiemmin mainittiin vastuullisen liiketoiminnan määrittäminen ja toteuttaminen yrityksessä ei aina ole niin helppoa. Yrityksen tulisi tehdä koko ajan voittoa ja kehittää liiketoimintaansa ja samalla pitäisi toimia eettisesti ja ottaa kaikki sidosryhmänsä huomioon. Titta-Liisa Koivuporras (2006, 8) mainitsee, että yrityksen liiketoiminnan ilmettä on monesti verrattu muun muassa pokeripeliin. Pokeripelissä ei ole sijaa vastuulliselle toiminnalle, koska se ei kuulu sen sääntöihin (Piker 2002, 337-346). Liiketoiminta on kuin toimintaa, jossa on omat lakinsa, mutta siinä pätevät säännöt, jotka eivät ole sinänsä luotettavia muussa sosiaalisessa toiminnassa. Toisaalta taasen muun sosiaalisen toiminnan säännöt eivät välttämättä ole luotettavia liiketoiminnassa.

Koivuportaan (2006, 8) mukaan liiketoimintaan liittyy useita käytäntöjä ja kysymyksiä, joiden kautta liiketoiminta voitaisiin määritellä amoraaliseksi. Amoraalinen on moraalisääntöjen

ulkopuolella oleva, joka ei ole sen paremmin moraalinen kuin moraaliton (Nurmi 2002, 37). Koivuporras kertoo lisäksi De George (1999) maininneen, että useat toivovat liiketoiminnan käsiteltävän amoraalisena, eikä yrityksiä vaivattaisi eettisillä kysymyksillä. Yritykset perustetaan tekemään tuottoa ja voittoa omistajilleen. Yritykset eivät voi toimia miten tahansa tavalla, joka on ristiriidassa yhteiskunnan kannattamien arvojen kanssa. Esimerkiksi reilu kymmenen vuotta sitten tehdyn tutkimuksen mukaan (Sairinen 1996, 70) 88 prosenttia suomalaisista oli sitä mieltä, että julkisen vallan tulisi säätää lakeja, jotka velvoittavat yritykset suojelemaan ympäristöä, vaikkakin jouduttaisiin kajoamaan yritysten oikeuteen tehdä omat päätöksensä. Tähän voidaan todeta, että mielipiteet ovat voineet muuttua kymmenen vuoden aikana, mutta liiketoimintojen rakenne pysyy melko samana vuodesta toiseen. Jos yrityksen toimia säädettäisiin vielä enemmän yhteiskuntavastuuasioissa laeilla, koituisi siitä yrityksille paljon lisää tehtävää. Tällä hetkellä yritykset, jotka kertovat yhteiskuntavastuustaan julkisesti, julkaisevat vapaaehtoisesti vuosikertomuksissaan ja Internet-sivuillaan tietoa esimerkiksi yhteiskuntavastuullisesta toiminnastaan ja ympäristövaikutuksistaan. Yritykset, jotka ovat lisäksi sitoutuneet kansainvälisiin julistuksiin yhteiskuntavastuunsa pohjalta, julkaisevat ne julistuksien säädöksiin mukaan raportteja vaadittaessa. Lisäksi on olemassa lakeja, jotka velvoittavat yrityksiä toimimaan ympäristöstävällisesti. Esimerkiksi jätelain luvun 3, 6 § mukaan (Finlex) jäte on hyödynnettävä, jos se on teknisesti mahdollista, eikä siitä koidu liian suuri lisäkustannuksia verrattuna muulla tavoin järjestettyyn jätehuoltoon. Hyvin hoidettu jätekierrätys on merkki yrityksen ympäristövastuullisuudesta.

Euroopan unionin (2006) mukaan yritysten yhteiskuntavastuulla ei voida korvata poliittisia toimenpiteitä. Yhteiskuntavastuulla voidaan silti edistää julkisen toiminnan tavoitteiden saavuttamista. Näitä saavutuksia ovat esimerkiksi:

- Kansanterveyden parantaminen vapaaehtoisilla pakkausmerkinnöillä.
- Innovaatiotoiminta yhteiskunnallisten ja ympäristöongelmien ratkaisemiseksi ulkopuolisten sidosryhmien kanssa.
- Saasteiden vähentäminen.
- Luonnonvarojen järjellinen käyttäminen.
- Eurooppalaisten arvojen ja ihmisoikeuksia, ympäristönsuojelua ja työelämää koskevien ohjeiden noudattaminen kehitysmaissa ja koko maailmassa.

Euroopan komission näkemyksen (Euroopan unioni 2006) mukaan yrityksen yhteiskuntavastuuta voidaan parantaa vain, jos kaikki sidosryhmät ovat toiminnassa osallisina. Näistä tärkeistä asioista tulisi nostaa laajaa keskustelua, jotta näkemykset kasvaisivat ja niiden pohjalta voitaisiin pitää sidosryhmäfoorumikokouksia tasaisin väliajoin. Näissä kokouksissa keskusteltaisiin ajankohtaisista asioista ja pyrittäisiin löytämään oikeita ratkaisuja, jotka hyödyttävät kaikkia

osapuolia. Yrityksen yhteiskuntavastuulla on vaikutusta yhteiskuntaan, ja se käy ilmi muun muassa siitä, että Euroopan unionissa yhteiskunta-asioita käsitellään useissa mediavälineissä ja kokouksissa. Yritysten yhteiskuntavastuu on osa eurooppalaista yhteiskuntamallia, ja sen avulla pystytään puolustamaan solidaarisuutta, yhteenkuuluvuutta, ja samanlaisia mahdollisuuksia kansainvälisen kilpailun lisääntyessä.

2.1 Yrityksen yhteiskuntavastuu käsitteenä

Suomessa Viitalan ja Jylhän mukaan (2006, 348) yritysten vastuunottamisesta nähdään käytettävän yleispätevästi määritelmää: yhteiskunnallinen vastuu. Toisen käsitteen mukaan se on kestävän kehityksen tapaista hyvää yrityskansalaisuutta. Talvio ja Välimaa (2004, 37) mainitsevat, että suomenkielessä yritysten yhteiskuntavastuu -sanaa käytetään yleispätevämmiin kuin yrityksen sosiaalinen vastuu -käsitettä. Tämä johtuu siitä, että yrityksen sosiaalinen vastuu -sana on melkein suora käännös englanninkielisestä sanonnasta corporate social responsibility. Sosiaalisella vastuulla voitaisiin lisäksi ymmärtää lähinnä sosiaalipolitiikkaa koskevia aiheita, joten se ei sisältäisi kaikkea mitä kuuluisi aiheeseen yrityksen yhteiskuntavastuu. Yhteiskuntavastuu-sanaa on korvattu joissain yhteyksissä sanalla yritysvastuu, koska sen takana on englanninkielinen sana corporate responsibility.

Yhteiskuntavastuu voi sanana kuitenkin olla harhaanjohtava. Lisäksi se, että missä yhteydessä sanaa käytetään, voi vaikuttaa paljon. Sanana se voi toiselle olla vain taloudellista vastuuta toisin kuin jollekin muulle sosiaalista vastuuta. Tästä syystä yhteiskuntavastuusta pitäisi huomioida, että se on kokonaisuus useasta eri aihepiiristä. Kuten Ketola (2005, 10) kertoo, että yrityksillä ei voi olla vastuuta koko yhteiskunnasta, eikä siitä kuinka toimiva yhteiskunta on varsinkaan kehittyneissä maissa. Yrityksillä on yhteiskunnallista vastuuta samoissa määrin kuin muillakin yhteiskunnan toimijoilla ja yhdessä niiden kanssa. Kun kaikki osapuolet toimivat yhdessä yhteiskuntavastuun puolesta, saadaan sitä luonnollinen kokonaisuus. Euroopan unioni (2006) lisäksi määrittelee yritysten yhteiskuntavastuun termiksi, jossa yritykset kokoavat vapaaehtoisesti sosiaaliset ja ympäristöaiheiset huolensa liiketoimintaansa ja vuorovaikutukseensa sidosryhmien kanssa.

Yrityksessä yhteiskuntavastuullisuus on osa-alue, joka kehittyy yrityksen kehityksen mukana. Yhteiskuntavastuulla yritys ottaa vastuuta yhteiskuntaan vaikuttavista tekijöistä ja huomioi kuluttajien hyvinvointia. Ketolankin teorian mukaan (2005, 10) yhteiskuntavastuu kehittyy yrityksissä koko ajan. Alkuvaiheessa olevat yritykset kertovat Internet-sivuillaan vähän omasta yhteiskuntavastuustaan, mutta eivät julkaise esimerkiksi yhteiskuntavastuu- tai ympäristöraporttia. Hieman kehittyneemmässä yhteiskuntavastuullisuudessa yritykset sisällyttävät vuosikertomuksiinsa ympäristöraportteja tai esimerkiksi henkilöstöraportteja. Ympäristöraportissa yritys voi kertoa, kuinka ympäristöasiat ovat sujuneet kuluvana vuonna, kuinka yritys on

tuottanut taloudellista hyvinvointia tai minkäläistä kehitystä on tapahtunut muilla yhteiskuntavastuualueilla. Yritykset joiden yhteiskuntavastuu on kehittyneintä, julkaisevat joka vuosi yhteiskuntavastuuraportin, jossa käsitellään jokaista kolmea yhteiskuntavastuun alaa: taloudellista, sosiaalista ja ekologista. Tähän voin tähdentää, että nykyään onkin yleistä, että yritykset julkaisevat yhteiskuntavastuuasioitaan myös Internet-sivuillaan. Näin kuka tahansa Internetiä käyttävä henkilö voi käydä lukemassa yrityksen yhteiskuntavastuusta.

2.2 Vastuullisuus ja sidosryhmäsuhteet

Yhteiskuntavastuutoiminta ylettyy yrityksissä monille tahoille, joten yritysten sidosryhmätoiminta korostuu. Yritykset haluavat, että niiden kanssa yhteistyötä tekevät sidosryhmätkin toimivat vastuullisesti. Viitala ja Jylhä toteavat (2006, 349) myös, että yrityksen sidosryhmäajattelu korostuu yhteiskuntavastuun tarkastelussa. Tämä tapa on klassinen malli liiketoiminnan ja yhteiskunnan välisen vuorovaikutussuhteen ymmärtämiseksi. Talvion ja Välimaan mukaan (2004, 49) sidosryhmillä tarkoitetaan niitä osapuolia, jotka voivat toiminnallaan vaikuttaa yrityksen toimintaan tai joihin yrityksen toiminnalla voi olla vaikutusta. Eli se kuinka yrityksen jonkin sidosryhmänjäsen toimii, voi vaikuttaa yrityksen toimintaan. Sidoryhmätoiminnassa tämän työn tekijän mielestä onkin huomattava se, että jos jokin sidosryhmänjäsen joutuu huonoon valoon toimintansa takia, voidaan tämä toiminta yhdistää pääyhteyteen. Monilla yrityksillä onkin tarkkoja vaatimuksia tai sopimuksia sidosryhmäjäsentensä suhteen. Sidoryhmien tulee esimerkiksi noudattaa samoja vastuullisenliiketoiminnantekijöitä, kuten samankaltaisia yhteiskuntavastuullisuuden periaatteita.

Yrityksissä sidosryhmien huomioon ottaminen on kasvanut ja strategisesti tätä aletaan nähdä tarpeellisena. Viitala ja Jylhä (2006, 349-350) sanovatkin, että ”yhteiskuntavastuullista lähestymistapaa on alettu nähdä sidosryhmäsuhteiden johtamisessa strategisesti järjestelmällisenä johtamismuotona ja sidosryhmien huomioon ottaminen on kohonnut omistajien edun rinnalle”. Tästä voidaankin arvioida, että toimiakseen täydellisesti yritys tarvitsee vierellensä sidosryhmiä, joiden kanssa muotoutuu toimiva kokonaisuus. Kummankin toiminnat vaikuttavat siis toisiinsa. Viitala ja Jylhä mainitsevat lisäksi, että vastuullisuudessa yrityksen asiakkaille on yhä tärkeämpää se, kuinka tuotteet on tuotettu, mikä on niiden alkuperä ja miten ne rasittavat luontoa. Monen yrityksen liiketoiminta on kiinni rahoittajista. Yhä enemmän sijoittajat ovat kiinnittäneet huomiota yritysten liiketoimintaan ja arvioivat yrityksiä eettisen vastuullisuuden mukaan. Rahoittajat arvioivat esimerkiksi taloudellisten päätösten ohella yrityksen ympäristö- ja sosiaalisia riskejä tehdessään päätöstä rahoituksen antamisesta.

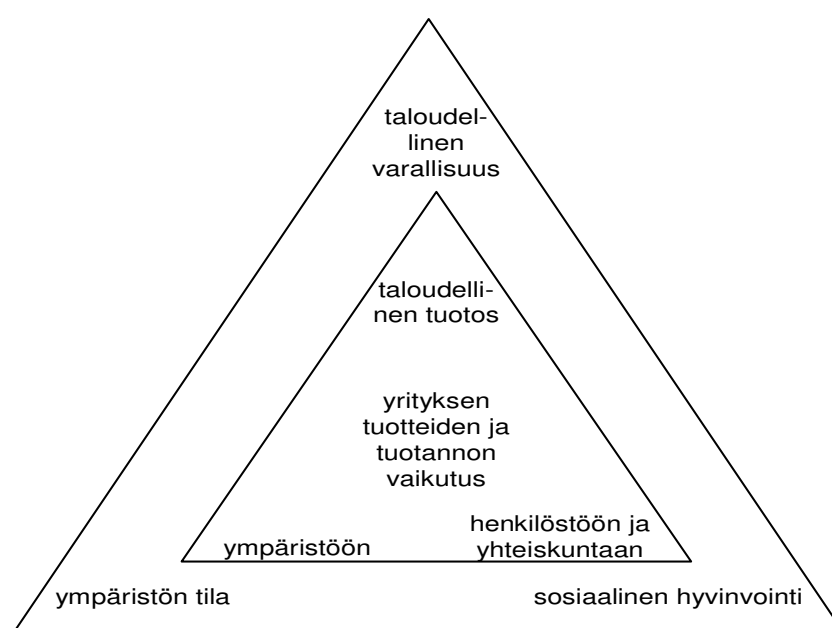
Viitala ja Jylhän mukaan (2006, 350) vastuullinen yritys motivoi työntekijöitään erilaisilla koulutuksilla ja samalla yritys toimii paikallisyhteisöissä ja arvostaa luonnonvaroja ja ympäristöä. Vastuullinen yritys ottaa huomioon myös kuluttajansa. Vastuullisuus lisää yrityksille haas-

teita, koska se on muutakin kuin pelkkää ulkopuolisten suhteiden ylläpitämistä ja hyväntekeväisyyttä. Yrityskansalaisuus mielletään juuri tämänlaiseksi, joten sen takia yrityksen on hyvä perehtyä vastuullisuusasioihin ja sen osa-alueisiin. Tähän voidaan siis todeta, että hyvällä taustatyöllä yritys saa tukea vastuulliseen toimintaansa ja esimerkiksi ongelma- tai väärinkäsitystilanteissa yritys osaa hoitaa asian ammattimaisesti.

Julkiset tiedotusvälineet ja sähköiset mediat takaavat sen, että tieto siirtyy nopeasti paikasta toiseen. Viitala ja Jylhä toteavatkin (2006, 350), että verkostoituminen ja globalisaatio lisäävät yrityksen muuttumista liiketoiminnaltaan läpinäkyviksi ja avoimiksi. Kun tieto siirtyy nykyään nopeasti, ei yrityksillä ole varaa toimia vastuuttomasti. Yritykset jotka toimivat myös kansainvälisesti, on niiden ymmärrettävä koko ajan paremmin yhteistyömaiden toimintatapoja ja kulttuureita. Niinpä jokaisessa maassa on omat toimintatavat ja niiden mukaan yrityksen tulisi toimia. Itse asiassa huonossa tapauksessa koko liiketoiminta voi loppua tietyssä maassa, jos yritys on tehnyt virheen toimintatavoissa.

2.3 Yhteiskuntavastuun alueet

Raimo Lovio ja Mika Kuisma (Heiskanen 2004, 18) kertovat, että yritysten yhteiskuntavastuu ja kestävä kehitys ryhmitellään kolmeen alueeseen: ympäristö, yhteiskunta ja talous, kuvio 2. Samoja alueita sanotaan myös luontopääomaksi, sosiaalisiksi pääomiksi ja taloudelliseksi pääomaksi. Jos tuleville sukupolville siirtyy edes yhtä paljon erilajisia pääomia kuin tämän hetkinen sukupolvi sai aikanaan käyttöönsä, voidaan sanoa kehityksen olevan kestävä.

Kuvio 2: Kestävän kehityksen ja yrityksen yhteiskuntavastuun kolme ulottuvuutta (Heiskanen 2004, 18.)

Periaatteellisesti näistä kolmesta alueesta Lovion ja Kuisman mukaan (Heiskanen 2004, 19) ympäristön tilaa voidaan jossain mielessä pitää kaikkein perustavimpana. Jos ympäristön tila huononee merkittävästi taloudellisen ja yhteiskunnallisen alueen vaikutuksesta sillä seurauksella, että ihmisen eläminen ja toiminnan mahdollisuudet kaventuisivat huomattavasti, ei järkevä taloudellinen ja sosiaalinen toiminta olisi silloin mahdollista. Äärioloissa ihmisen hengissä selviytyminen nousee päätavoitteeksi, joten ympäristön tila voi väliaikaisesti olla toisella sijalla taloudellisen elannon saamiseksi. Jos ihmiskunta kokee jonkin kriisin, esimerkiksi sodan, nostaa se sosiaalisten suhteiden parantamisen kaikkein ensiarvoisimmaksi asiaksi. Mikään näistä mainituista kolmesta alueesta ei voi korvata toista, koska kaikki ovat tärkeitä. Tämän takia ympäristöä, yhteiskuntaa ja taloutta tulee tarkastella erillään. Tätä ajatusta voidaan soveltaa siten myös yrityksen yhteiskuntavastuuseen. Yrityksen toiminta tulisi ylittää yhteiskuntavastuunsa jokaisella alueella sellainen kehitysaste, joka suojaa kestävä kehityksen toteutumisen.

2.3.1 Taloudellinen vastuullisuus

Ketola (2005, 32-33) kertoo, että länsimaisille yrityksille taloudellinen vastuu on automaattisesti selvää suurin osin, sillä niiden mielestä omistajiensa tarpeiden täyttäminen on liiketoiminnan päätavoite. Yritysten tavoitteena on tehdä voittoa, jotta voitaisiin jakaa voitto-osuuksia omistajille, ja että yrityksen pääoman arvo kohoaisi. Taloudelliseen vastuuseen luettaisiin myös rahoittajat, koska ne ovat liiketoiminnan lähtökohtana. Rahoittajien pitäminen tyytyväisinä, maksamalla korkoja ja lyhennyksiä on erittäin tärkeää. Niinpä tähän voidaan todeta, että jos yrityksellä jostain syystä tulojen saanti loppuu tai vähenee, vaikeuttaa se liiketoimintaa. Yrityksen on myös huomattava, että olemassa olevat tai vanhemmat maksuhäiriöt vaikeuttavat rahoituksen saamista. Ketolan mukaan työllistäminen on yritykselle osa taloudellista vastuuta. Työllistämällä suoraan, palkkaa yritys Ketolan mukaan esimerkiksi työntekijöitä, tavarantoimittajia ja neuvonantajia. Välisellä työllistämällä yritys toimittaa asiakkailleen esimerkiksi rahoittajille, vakuutusyhtiöille ja viranomaisille niiden työssään tarvitsemia tuotteita ja palveluja. Verojen maksamisella yritys on myös mukana taloudellisessa vastuussa, joilla kehitetään yhteisöjä ja yhteiskuntaa.

Yrityksille taloudellisessa vastuussa eivät kaikki osa-alueet välttämättä kovin mielekkäitä. Ketola mainitsee (2004, 33, 36) yhdeksi epämiellyttäväksi piirteeksi yritykselle rajojen asettamisen voiton tavoittelulle: voittoa ei saisi tehdä, eikä pääoman arvoa sopisi korottaa miten hyvänsä. Jotta yrityksissä päästäisiin parhaisiin mahdollisiin tavoitteisiin vastuiden toteuttamisissa, on yrityksissä lisätty hyvän hallinnointitavan tutkimusta ja käytännön kehittelyjä. Suomessa toimivien yritysten taloudellisen vastuun noudattaminen on melko vaivatonta, vaikka ulkopuolisesti katsottuna työvoima- ja ympäristölainsäädännöt näyttävät tiukoilta. Liiketoiminta Suomessa on melko mutkatonta vähäisen korruption vuoksi, kuitenkin kynnyksrahat ja

hinta- ja tarjouskartellit ovat korruptiota, koska ne rajoittavat reilun kaupan ja kilpailun. Esimerkiksi suomalaiset metsäyhtiöt (Seppälä 2006) jäivät kiinni osallistumisesta kiellettyyn hintayhteistyöhön ja tietojenvaihtoon raakapapuun hankinnassa eli hintakartellista vuonna 2004. Erityisesti taloudelliselta näkökulmalta tämänlainen toiminta saattaa olla tehokasta, mutta ei ainakaan vastuullista, ja lopulta kielletystä toiminnasta joutuu maksamaan suuriakin summia sakkoja.

2.3.2 Sosiaalinen vastuu

Yrityksen sosiaalinen vastuu voidaan yhdistää ihmisten hyvinvointiin. Ihmiset ovat suuri osa yrityksen toimintaa, joten heidän hyvinvointi on tärkeää. Yritys on juridisesti vastuussa liike-toiminnastaan, joka luo pohjan sosiaaliselle vastuulle. Yritys on siis velvollinen toimimaan lakien ja sääntöjen mukaan. Viitala ja Jylhä (2006, 354-356) ovat lisäksi koonneet sosiaalisen vastuun osat seuraavanlaisiksi tekijöiksi:

- henkilöstön hyvinvointi ja osaaminen
- tuoteturvallisuus ja kuluttajansuoja
- hyvät toimintatavat ja yhteistyö yritysverkostossa
- suhteet lähiyhteisöihin ja yleishyödyllisten toimintojen tukeminen.

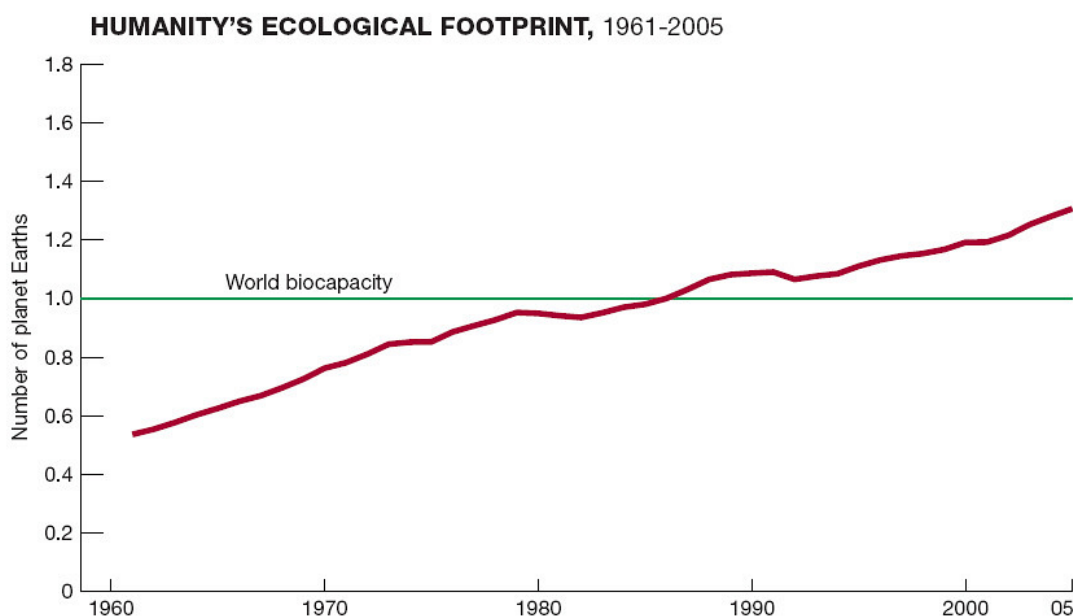
Eettinen ja moraalinen keskustelu kuuluu Viitalan ja Jylhän mukaan (2006, 354-356) monesti sosiaaliseen vastuuseen. Yrityksellä on omat toimintatapansa, jotka tulevat esille yritys- ja työnantajakuvassa ja vaikuttavat asiakkaisiin. Sosiaalisesti vastuullinen yritys huolehtii työntekijöidensä osaamisesta ja työpaikan jatkuvuudesta silloinkin, jos yritys ei itse pysty tarjoamaan työtä. Vastuullisuutta yrityksessä ilmentetään myös työn ja perhe-elämän yhteensovittamisella erilaisilla suunnitelmilla. Näiden asioiden suunnitteleminen on yritykselle tärkeää työntekijöiden hyvinvoinnin edistämiseksi. Sosiaalisen vastuun kantaminen voi yrityksissä lisäksi näkyä Viitalan ja Jylhän mukaan esimerkiksi hyväntekeväisyystyönä. Vastuullisuus ei ole aina vain väärinkäytösten välttämistä. Tähän voidaan todeta, että yritykset jotka ovat edelläkävijöitä yritys vastuussaan esittävät ne esimerkiksi vuosikertomuksissaan yhteiskunta-vastuun toteuttamisesta ja julkaisevat erilaisia sääntöjä ja periaatteita. Loppujen lopuksi yrityksessä toimivat ihmiset ja heidän teot muodostavat yrityksen vastuullisuuden kokonaisuuden.

2.3.3 Ympäristövastuu

Ketola toteaa (2005, 45-46; 1997b) ympäristövastuu eli yrityksen ekologinen vastuu sisältää vastuun yrityksen toiminnan kaikista seurauksista luonnonympäristöön. Yritykset ovat osallisia kaikissa maailmanympäristöongelmissa, jotka voidaan jakaa kolmeen ryhmään: maapallon

kantokyvyn rajat, uusiutumattomien luonnonvarojen rajallisuus ja uusiutuvien luonnonvarojen tuotannon rajallisuus. Suuret kansainväliset yhtiöt siirtävät toimintaansa halvan työvoiman perässä kehitysmaihin, joka ei tuo ratkaisua luonnonvarojen riistoon eikä saastuttaviin toimiin. Ilmasaasteet liikkuvat tuulien mukana ja vesien saasteet kulkeutuvat virtojen mukana, joten mitään saasteita ei koske maiden rajat. Ympäristövaikutukset, jotka vahingoittavat saman tien kehitysmaiden luontoa ja ihmisiä, tulevat ne samaa reittiä takaisin. Kehitysmaiden vahingot voivat ilmentyä ihmiskatastrofeina, joita kehittyneet maat hyvittävät sitten kehitystyöapuina.

Yrityksen kaikki ympäristövaikutukset katsotaan Ketolan mukaan (2005, 46-47) ekologiseen jalanjälkeen. Maailman Luonnonsäätiö ilmoittaa (WWF 2008a), että ekologinen jalanjälki on laskelma, joka kertoo, miten paljon maanpinta-alaa tarvitaan tuottamaan ihmisten kuluttama ravinto, kulutushyödykkeet ja energia sekä kuinka paljon otetaan käyttöön rakennettua maata. Ekologinen jalanjälki ilmoitetaan hehtaareina henkeä kohti, ja mitä pienempi se on, sitä parempi. Ketola mainitsee myös, että ekologinen jalanjälki ei kuitenkaan suoraan mittaa yrityksen ympäristövastuuta, koska ympäristövaikutuksien määrä vaihtelee toimialoittain. Maailman Luonnonsäätiön Living Planet -raportissa 2008 (WWF 2008b) todetaan, että ihmiset kuluttavat liian nopeasti maapallon varoja. Vastuuton tuhlaaminen voi johtaa lamaan, ja piittaamaton kulutus heikentää maailman luonnonvaroja, ja näin ihmiset vaarantavat tulevan hyvinvointinsa. Tällä hetkellä maailmanlaajuinen jalanjälki ylittää maapallon uusiutumiskyvyn noin 30 prosentilla, kuvio 3. Jos sama tahti jatkuu, tarvitsee ihmiskunta 2030-luvun puoliväliin mennessä kaksi maapalloa, jotta elintaso säilyisi. Tämä voi kuulostaa pelottavalta, että ihmiset kuluttavat maapalloa niinkin paljon. Yhdeksi syyksi kulutukseen voi todeta ihmiskunnan määrän, joka kasvaa koko ajan. Ilman suuria muutoksia ei tätä maapallon kuormitusta voida millään estää.

Kuvio 3: Ihmiskunnan ekologinen jalanjälki 1961-2005 (WWF 2008b, 2).

Yritykset pysyvät ekologisessa vastuuntunnossaan tiukasti nykyisten yhteiskuntajärjestelmien normeissa. Ketola (2005, 47) toteaa, että useat yritykset pyrkivät vähentämään toimintansa ympäristölle haitallisia vaikutuksia, jotkut yritykset ehkä enemmänkin kuin mitä lait ja muut säädökset vaativat. Yritykset pyrkivät optimoimaan ympäristövaikutukset siten, että ne tehdään strategisesti ja edullisesti lyhyellä tai joskus pitemmälläkin aikavälillä. Yrityksille on monesti apua esimerkiksi jonkin yleisen ympäristöjärjestelmästandardin noudattamisesta. Tähän voidaan todeta, että yleensä erilaisista standardeista on yleisesti esillä esimerkiksi jonkinlainen noudatettava säännöstö. Tämä helpottaa yrityksen vastuullisuuden noudattamista. Kun säännöt ovat jo olemassa, on yrityksen helpompi esimerkiksi seurata ja raportoida standardissa olevien vastuiden toteutumisista. Ketola mainitsee lisäksi, että ympäristöstrategioilla yritykset koettavat saavuttaa taloudellista hyötyä, jotta yrityksen toimintaa voitaisiin jatkaa. Ympäristöstrategialla yritykset saattavat houkutella lisää asiakkaita, sijoittajia tai yhteistyökumppaneita sekä haluta pitää viranomaiset tyytyväisinä. Useat yritykset ovatkin kuitenkin tosissaan huolissaan ympäristön kunnosta ja tahtovat tehdä parhaansa suojellakseen sitä. Jos yritys sisällyttää liiketoimintaansa erilaisia ohjeita ja säännöksiä, auttaa näiden sitoumuksien julkinen dokumentointi työntekijöitä ja sidosryhmiä näkemään yrityksen yhteiskuntavastuullisennäkökulman.

2.4 Yrityksen politiikka ja vapaaehtoinen sitoutuminen

Suomen standardisoimisliiton, SFS, mukaan (2006, 39) yrityksen toiminnan periaatteet määrittää yrityksen politiikka. Poliitiikalla voidaan definioida esimerkiksi yrityksen yhteiskuntavastuullisuuden tasoa koskevat päämäärät. Näiden päämäärien ehdoilla kaikkia tulevia toimenpiteitä pystytään arvioimaan ja toteuttamaan. Arviointia helpottaa päämäärien dokumentointi. SFS suosittelee (2006, 25), että yrityksen tarpeista riippuen, on tärkeää miettiä mitä asioita luodusta politiikasta dokumentoidaan julkisesti. Yrityksen näkökulmasta olisi asianmukaista dokumentoida seuraavia vapaaehtoisen sitoutumisen asianhaaroja:

- ei-lakisääteiset ohjeet
- vapaaehtoiset periaatteet tai menettelytapaohjeet
- sopimukset yhteiskunnallisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa
- yrityksen tai sen emo-yhtiön julkiset sitoumukset.

Erilaiset periaatteet, politiikat ja säännökset ovat iso osa yrityksen yhteiskuntavastuun raportoimista ja jatkuvaa parantamisen prosessia. Esimerkiksi ympäristöasioissa SFS:n mukaan (2006, 25) yrityksen tulisi asettaa muun muassa keskipitkän ja pitkänaikavälin tavoitteita. Yritys voi pienillä teoilla heti vaikuttaa ympäristönkuormittamiseen, mutta pitkänaikavälin tavoitteilla saadaan aikaan kestävämpiä ja parempia ratkaisuja. Näiden tavoitteiden edistymistä tulisi tarkastaa myös säännöllisin välein. Lisäksi tarkastelun tulokset tulisi laittaa julkisesti saataville esimerkiksi jonkinlaisena raporttina. Tähän voidaan todeta, että jotta määritellyt tavoitteet saadaan toteutettua, olisi yrityksen työntekijät tai heitä edustavat henkilöt saatava motivoitumaan tähän toteuttamiseen. Työntekijöitä voitaisiin motivoida erilaisilla koulutuksilla ja antaa tietoa senhetkisistä ympäristöasioista.

3 Pankkitoiminta ja yhteiskuntavastuu

Pankkitoiminta mielletään usein kovaksi ja kylmäksi liiketoiminnaksi, jossa pehmeitä arvoja ei ole. Raha on kaiken keskellä, jota pitäisi tuottaa kuluttamalla sitä mahdollisimman vähän. Koivuporras (2006, 53-54) esittää kysymyksen, että ovatko pankit vastuuttomampia kuin muut yritykset vai onko se vain mielikuvitusta? Pankkisektori on yhtä lailla liiketoimintaa kuin muunkin toimialan, vaikka yleisenä mielipiteenä se tunnetaan ehkä enemmän valtion tuomana palveluna. Pankit kuitenkin toimivat yksityisellä sektorilla. Pankissa käyminen saatetaan kokea enemmän velvollisuudeksi kuin vapaaehtoiseksi, joten pankkisektori ja yhteiskuntavastuu yhdessä luovat omanlaisen vastakkaisasettelun.

Jotta pankki vastaisi asiakaskuntansa odotuksiin, tulee sen omaksua ajankohtaiset ihmisten arvostukset, toteaa Koivuporras (2006, 60, 69). Pankkisektorillakaan asioita ei voi enää ajatel-

la ainoastaan tehokkuuden perspektiivistä. Kestävyyden, kohtuuden ja positiivisuuden arvot tulisi nähdä myönteisenä yhteiskunnalle, joka parhaimmassa tapauksessa kasvattaa yrityksen voittoa. Finanssisektorilla toimivissa yrityksissä kuitenkin ajatus pehmeiden arvojen noudattamisen toteuttamisen tuomista kustannuksista tulonmenetyksistä on olemassa oleva. Koivu-porras toteaa täydennykseksi, että suomalainen pankkisektori on päteväitynyt viime vuosina yhteiskunnallisessa vastuussa. Yhteiskunnallinen vastuu on kirjoitettu useiden pankkien strategiaan, ja joillakin havainnollisten toimenpiteiden muotoon. Pankeille on keskeistä, että niiden toimintatapa yhteiskuntavastuun kantamisessa tukee yrityksen perustehtävää. Yhteiskuntavastuun taloudellista näkökantaa korostetaan pankkien johtoportaan, joten pankki voi hyvillä mielin tuloksellaan rakentaa hyvinvointia asiakkailleen ja omistajilleen.

Yhteiskuntavastuun ja siihen liittyvien osa-alueiden teoriaosuuden jälkeen päästään tarkastelemaan tarkemmin yhtä pankkisektorilla toimivan konsernin liiketoimintaa. Tässä osiossa tullaan käymään läpi kuinka Nordea Pankki Oyj määritellyt toimintaansa yhteiskuntavastuun sekä siihen liittyvät osa-alueet. Tässä opinnäytetyössä Nordea Pankki Oyj:n määritelmässä tullaan käyttämään myös lyhyempää nimimääritelmää eli Nordea. Nordea määritelmä käsittää koko konsernin toiminnan, ja jos toimintaa halutaan korostaa Suomessa, mainitaan määritelmä Nordea Pankki Suomi Oyj.

3.1 Nordea Pankki Oyj

Nordea Pankki Oyj on tällä hetkellä Pohjoismaiden ja Itämeren alueen suurin finanssipalvelu-konserni. Sillä on johtava asema suuryrityspalveluissa sekä vähittäis- ja yksityispankkitoiminnassa. Nordean markkina-arvo oli joulukuussa 2007 noin 30 miljardia euroa, taseen loppusumma 389 miljardia euroa ja ensiarvoinen pääoma 14,2 miljardia euroa. Nordea noteerataan OMX:n Pohjoismaisessa Pörssissä Helsingissä, Kööpenhaminassa ja Tukholmassa. Nordean osakkeen kokonaistuotto vuonna 2007 oli 6,4 prosenttia. Tämä luku oli vain kahdella euroopalaiseen vertailuryhmään kuuluvalla pankilla parempi. Nordean hoidossa oleva varallisuuden arvo on 157 miljardia euroa, joten se on alueen suurin varallisuudenhoitaja. (Nordea 2007a, 2.)

Nordea mainitsee (2009b), että sillä on neljässä Pohjoismaassa eli Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa noin 1300 konttoria ja puhelinpalvelu. Pohjoismaiden laajaan jakeluverkkoon kuuluu myös yli 180 konttoria Venäjällä, Puolassa, Liettuassa, Latviassa ja Virossa. Näillä kaikilla mainituilla alueilla Nordealla on yhteensä noin 10 miljoonaa asiakasta. Nordea on hallitseva Internet-pankkipalveluiden tarjoaja ja sillä on 5,1 miljoonaa verkkopankkiasiakasta. Vuoden 2007 vuosikertomuksessaan (2007a, 2) Nordea korostaa, että tärkein henkilöasiakassegmentti Nordealle on avainasiakkaat, joille tarjotaan laaja valikoima pankkipalveluja ja

tuotteita. Nordean päämääränä on tulla valituksi yritysten ensisijaiseksi pankiksi yhdistämällä pohjoismaiset resurssit ja osaaminen.

Vuonna 2003 senhetkinen Nordean konserniesikunnanjohtaja Peter Scüttze (Nordea intranet 2003) ilmoitti, että Nordean henkilöstölle on olemassa yhteiset työtä ohjaavat periaatteet ja toimintasäännöt. Kaikkien nordealaisten tulisi noudattaa niitä, ja toimia eettisten periaatteiden mukaisesti toimipaikasta ja työtehtävistä riippumatta. Uusien periaatteiden ja sääntöjen laatiminen alkoi vuonna 2002, kun konsernin tuli kartoittaa yhteiskunnallisenvastuun periaatteiden tarve. Nordean periaatteet ja säännöt ovat kaikkien nähtävillä, koska ne sisältyvät vuosikertomuksiin ja Nordean Internet-sivuille. Schütze mainitsi myös, että näin työntekijät voivat turvautua olemassa oleviin teksteihin päivittäisessä toiminnassa ja asiakaspalvelussa. Seuraavissa luvuissa on käyty tarkemmin läpi, minkälaisia yhteiskuntavastuuta koskevia säännöksiä Nordea on laatinut koskemaan koko konsernia.

3.2 Nordean toiminnan kulmakivet

Nordea visiona (2008c) on olla johtava pohjoismainen pankki, joka luo huomattavaa arvoa asiakkailleen ja omistajilleen. Lisäksi Nordea haluaa olla tunnettu osaavasta henkilöstöstään. Nordean on koontanut liiketoimintansa tehtävän lauseeksi: Teemme sen mahdolliseksi. Tällä lauseella Nordea pyrkii tuomaan esille, että se auttaa asiakkaitaan pääsemään tavoitteisiinsa tarjoamalla heille monipuolisen valikoiman pankkitoimintaan, varallisuudenhoitoon ja vakuutuksiin liittyviä palveluita ja tuotteita. Tuotteiden ja palveluiden tulee olla parempia kuin kilpailijoiden versiot ja parempia kuin aikaisemmin tarjotut. Uusien palveluiden ja tuotteiden tarjoaminen ja kehittäminen pitää tehdä vähäisillä kustannuksilla, mutta pitäen laadun tasokkanaan. Nordean vahva perusta pohjoismaissa antaa mahdollisuuden tarjota asiakkailleen parhaat finanssituotteet ja palvelut.

Vuonna 2007 Nordea julkisti liiketoimintansa kolme uutta arvoa: erinomaiset asiakaskokemukset, ihmiset ratkaisevat ja yksi Nordea joukkue. Uusien arvojen ja vision luomisen perustana oli Nordean mukaan (2007a, 3, 5; 2008f) se, että konsernissa tulossuuntautuneisuus sekä kulu- jen, riskien ja pääoman käyttö olivat hallinnassa. Mainitut kolme uutta arvoa tukevat Nordean vision toteuttamista. Nordean toiminnassa asiakas on aina etusijalla, mikä halutaan tuoda ilmi erinomaisilla asiakaskokemuksilla. Nordealle on tärkeää luoda pitkiä asiakassuhteita, palvella heitä asiantuntevasti ja ymmärtää asiakkaan yksittäiset tarpeet. Nordealle on tärkeää myös henkilöstö. Henkilöstölle annetaan mahdollisuus tehdä tuloksellista työtä ja kehittyä. Työssä henkilöstön suorituksia arvioidaan tasapuolisesti sekä kannustetaan oikea-aikaiseen ja aloitteelliseen työhön. Ihmiset ratkaisevat -arvolla Nordea haluaa antaa kuvan siitä, että se ymmärtää ihmisten eli henkilöstönsä olevan tärkeintä. Yksi Nordean joukkue -arvo tarkoittaa sitä, että Nordeassa tehdään töitä yhdessä yli organisaation rajojen ja luodaan arvoa tiime-

nä. Tällä arvolla Nordeassa halutaan tuoda esille luottamusta ja vastuunottoa. Säännöt ja ohjeet on tehty selkeiksi ja toteuttamiskelpoisiksi, jotta kaikki voivat noudattaa niitä yhtenä joukkueena.

Arvoilla ja visiolla tuetaan Nordean jatkuvaa kasvua ja positiivista kehitystä. Näin luodaan kulttuuri, jossa työntekijät tekevät työtä yhdessä. Tästä sitten saadaan tulokseksi erinomaisia asiakaskokemuksia ja suurta lisäarvoa asiakkaille. Uusien arvojen ja vision myötä Nordea on ottanut käyttöönsä uuden vieläkin asiakaslähtöisemmän toimintamallin, joka kattaa koko liiketoiminnan arvoketjun. Nordean visioon kuuluu, että se varmistaa luottamuksen markkinoilla, joissa se toimii. Olennainen osa visiota on myös toiminta yhteiskunnan vastuuntuntoisena osallisena. (2007a, 5.)

Uusien arvojen käyttöönotto vuonna 2007 oli Nordealle lähtökohta uuden yhteiskunnallisen vastuun strategian kehittämiseksi. Nordean vuosikertomuksessa (2007a, 15) mainittiin lisäksi, että uusi strategia valmistuu vuoden 2008 alkupuoliskolla, ja että se otetaan käyttöön vaiheittain. Tällä uudella strategialla ja siihen liittyvillä menettelyillä halutaan vahvistaa Nordean arvoja ja konsernin strategista tavoitetta luoda erinomainen Nordea. Arvojen ja vision pohjalta Nordea on laatinut liiketoimintansa yhteiskuntavastuun. Seuraavassa kuviossa, kuvio 4, havainnollistetaan Nordean toiminnan kulmakivet vielä kuvioksi. Perustana on tulossuuntautuneisuus, jossa kulut, riskit ja pääoma on hallittu kokonaisuus. Vahva perusta luo pohjan konsernin määrittelemille arvoille, visiolle ja tehtävälle.

Kuvio 4: Nordean toiminnan kulmakivet (Nordea 2008f).

3.3 Yhteiskunnallinen vastuu ja Nordea

Yrityksen yhteiskunnallinen vastuu, Corporate Social Responsibility, CSR, on perusta, jonka avulla yritys voi parantaa ja edistää suhteita sisäisiin ja ulkoisiin sidosryhmiin. Nordea mainitsee Internet-sivuillaan (2008a), että sidosryhmiksi voidaan luetella kaikkia osapuolia, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa. Tähän voidaan siis lukea mukaan muutkin kuin ainoastaan taloudellisessa mielessä olevat osapuolet.

Nordealle yhteiskunnallinen vastuu tarkoittaa (2007a, 15) pääpiirteisesti vastuuntuntoista ja aktiivista toimintaa yhteiskunnan jäsenenä. Se on pysyvä osa konsernin liiketoimintaa. Nordea pyrkii siihen, että yhteiskunnallinen vastuu sisältyy Nordean esimiesten ja henkilöstön ajattelu- ja toimintatapoihin. Näin pystytään Nordeassa rakentamaan ja ylläpitämään organisaatioita, jossa rehellinen ja riippumaton päätöksenteko, luotettavuus ja vastuuntunto ovat tärkeimmät liiketoimintaa kuvaavat toiminnot.

Ensimmäisen kestävä kehityksen raportin eli yrityksen yhteiskunnallista vastuuta käsittelevän raportin Nordea julkisti vuoden 2009 keväällä. Raportin luvut ovat vuodelta 2008 ja se on löydettävissä esimerkiksi Nordean Internet-sivuilta. Nordean uudistukset yhteiskuntavastuusaan toivat tuloksena ensimmäisenä tämän ensimmäistä kertaa julkaistavan raportin. (Nordea intranet 2009.) Nordean Corporate Social Responsibility Secretariat -yksikön johtaja Liisa Lauri kertookin (Nordea intranet 2009), että Nordea hoitaa hyvin yhteiskuntavastuutaan, mutta silti voitaisiin tehdä vieläkin enemmän toimia tätä varten. Yhteiskuntavastuun noudattaminen tukee myös sidosryhmiä ja niiden toimintaa. Lauri korostaa, että yhteiskuntavastuu tarkoittaa vastuuntuntoa ja kunnioitusta omassa työssään. Nordean yhteiskuntavastuuraportoinnissa noudatetaan Global Reporting Initiative -ohjeistoa. Yhteiskuntavastuun raportointiohjeistuksen mukaan (Globalreporting 2000-2006) yhteiskuntavastuuraportti on organisaatioille arviointi- ja viestintätyökalu. Tämän kautta organisaatio pystyy kertomaan sidosryhmilleen yhteiskuntavastuutavoitteista onnistumisistaan. Ohjeisto sisältää raportin sisällön määrittelyn ja tiedon laadunvarmennuksen periaatteet. Raportointiohjeistuksen tarkoituksena on olla organisaatioiden liiketoimintaan liittyvän raportoinnin viitekehys, jota kaikki voivat soveltaa. Ohjeistuksen määritelmät on koottu kansainvälisenä yhteistyönä eri sidosryhmien kanssa. Raportin tavoitteena on, että kaikki organisaatiot julkaisevat vertailukelpoisia yhteiskuntavastuuraportteja.

Yhteiskuntavastuun tarkoituksena on turvata yrityksen mainetta, luottamusta ja liiketoimintatapaa. Yhteiskunnallisessa vastuussa Nordea korostaa (2007a, 15) liiketoiminnan toimintatapoja ja etiikkaa. Korostamisen syyksi on olemassa kaksi eri syytä. Ensimmäiset syyt ovat yhteiset arvot ja toimintatapasäännöt. Yhteiset arvot ja toimintatapasäännöt ovat keskeinen tekijä, kun kootaan yhteistä yrityskulttuuria. Nordean kansainvälisen toiminnankin kannalta on tärkeää, että on olemassa yhtenäinen yrityskulttuuri. Toinen mainittu syy ovat operatiiviset ris-

kit. Operatiiviset riskit pankkitoiminnassa liittyvät muun muassa ihmisten toimintaan, menettelytapoihin ja järjestelmiin. Finnveran mukaan (2009) operatiivinen riski on riski tappiosta, joka johtuu puutteellisesta tai toimimattomista sisäisistä prosesseista, järjestelmistä, ihmisistä tai ulkoisista tapahtumista. Operatiiviseen riskiin sisältyvät lisäksi oikeudellinen ja maine-riski. Riskejä pystytään vähentämään paljon, kun ihmiset toimivat oikealla tavalla.

3.3.1 Toimintatapasäännöt

Nordean toimintasäännöissä (2007b) luonnehditaan eettisiä periaatteita, jotka koskevat liike-toimintaa, asiakaspalvelua ja henkilöstön toimintatapaa. Nordean toimintatapasäännöt hyväksyttiin Nordean AB:n konsernin hallituksen toimesta 20. kesäkuuta vuonna 2007. Näillä säännöillä Nordea haluaa avustaa konsernia ja henkilöstölle annettujen tehtävien suorittamiseen. Jos työntekijällä tulee epäselvää kuinka toimia tietyssä tapauksessa, tulee hänen ottaa yhteyttä lähimpään esimieheensä. Kun toimintatapasääntöjä noudatetaan, vahvistaa henkilöstö Nordean mainetta ja auttaa Nordeaa tavoittamaan päämääränsä Pohjoismaiden ja Itämeren alueen johtavana finanssipalvelukonsernina.

Nordean toimintatapasääntöihin (2007b) kuuluu kolme osa-alueetta: rehellisyys ja rehti liiketoiminta, asianmukainen asiakaspalvelu sekä henkilöstön eettinen toimintatapa. Säännöt koskevat Nordea-konsernin koko henkilöstöä ja Nordean lukuun työskentelevää tilapäistä henkilöstöä. Esimiesten vastuulla on varmistaa, että säännöt tunnetaan ja niitä noudatetaan. Esimiesten tulee näyttää esimerkkiä hyvällä omalla toiminnallaan. Toimintatapasäännöissä mainitaan sääntöjen rikkomisesta. Jos henkilöstöön kuuluva rikkoo sääntöjä tai myöhemmin voimaan tulevia sääntöjä, voi seurauksena olla kurinpitotoimia sääntöjen tai menettelytapojen loukkaajaa vastaan. Alla olevaan luetteloon on lueteltu muutamia säännöksiä kustakin toimintatapasäännöksen osa-alueesta:

Rehellisyys ja rehti liiketoiminta

- Nordean toiminnalle ominaista on rehellisyys, ammattitaito ja etiikka.
- Nordea harjoittaa vain lakien, säännösten, allekirjoitettujen sitoumusten ja omien liiketoiminnan etiikkaan liittyvien periaatteidensa mukaista liiketoimintaa.

Asianmukainen asiakaspalvelu

- Nordea perehtyy asiakkaan taloudelliseen tilanteeseen, toimintatapoihin ja tavoitteisiin liiketoiminnan kannalta tarpeellisella tavalla.
- Nordea antaa ymmärrettävää tietoa tarjottavista palveluista (tarvittaessa myös tietoja mahdollisista riskeistä).

Henkilöstön eettinen toimintatapa

- Henkilöstö ei tarjoa, vaadi eikä ota vastaan asiattomia lahjoja, maksuja eikä matkoja.
- Henkilöstö ei osallistu liiketoimiin, joiden kohdalla voi syntyä eturistiriita oman taloudellisen aseman tai läheisessä suhteessa olevan kolmannen osapuolen vuoksi.

3.3.2 Yhteiskunnallisen vastuun periaatteet

Nordean brandi perustuu sanoihin: nordic ja ideas, pohjoismaiset ideat. Sanat ilmentävät sitä mitä Nordea haluaa olla, ja mitä se on. Pohjoismaisissa arvoissa korostetaan yhteisöä ja yrityksen yhteiskunnallista vastuuta sekä huolehtimista ympäristöstä ja ihmisistä. Tälle pohjalle Nordea on luonut liiketoimintansa, jota se lisäksi kehittää koko ajan. (Nordea 2008d.)

Yhteiskunnallisen vastuun periaatteissa (Nordea 2002) Nordea on sitoutunut kestäväan kehitykseen. Kestävässä kehityksessä pyritään Nordean mukaan muun muassa hyvään taloudelliseen tulokseen ja yhteiskunnalliseen vastuuseen sekä ottamaan huomioon ympäristönäkökulmia. Nämä periaatteet ovat vuodesta 2002 lähtien toimineet Nordean yhteiskuntavastuullisuuden perustana. Periaatteet on jaettu viiteen osioon. Alla on lueteltu Nordean yhteiskunnallisen vastuun periaatteet ja niiden sisältöjä.

Olemme sitoutuneet vapauden kunnioittamiseen

- Demokratian ja vastuuntuntoisen markkinatalouden kannattaminen. Muun muassa Yhdistyneiden kansakuntien Global Compact -hankkeen, YK:n ihmisoikeuksien julistuksen, Organization for Economic Cooperation and Development OECD:n kansainvälisesti toimiville yrityksille tarkoitettujen toimintaohjeiden tukeminen.

Olemme sitoutuneet yhdenvertaisuuteen

- Eri-laisuuksien hyväksyminen. Pyrkiminen siihen, että naiset, miehet ja etniset vähemmistöt olisivat tasapuolisesti edustettuina organisaatiossa.

Olemme sitoutuneet huolehtimaan ympäristöstä

- Liiketoiminnan negatiivisten ympäristövaikutuksien vähentäminen ja positiivisten lisääminen.

Olemme sitoutuneet yhteiskunnalliseen vastuuseen

- Lakien, säännöksiä ja ohjeiden noudattaminen. Yhteistyön tekeminen muiden kanssa hyvinvoinnin ja kestävä kehityksen edistämiseksi yhteisöissä, joissa asiakkaat ja henkilöstö työskentelevät ja asuvat.

Olemme sitoutuneet toimimaan eettisesti, rehellisesti ja vilpittömästi

- Nordea ei tarjoa, vaadi, eikä ota vastaan asiattomia lahjoja ja maksuja. Nordea ei lisäksi rajoita vapaata ja reilua kilpailua.

3.3.3 Yhteisöjen toiminnan tukeminen

Nordeassa kiinnitetään aktiivisesti huomiota yhteiskunnalliseen vastuuseen. Nordea tukee yhteisöjen toimintaa erilaisilla tavoilla ja se on monien kestävä ja vastuullista liiketoimintaa parantavien organisaatioiden ja verkostojen jäsen. Nordea tukee esimerkiksi uutta kasvua liiketoimintayhteisössä. Nordea toimii Young Enterprise yhteisössä, joka tukee sponsoroimalla nuoria yrittäjiä ja tarjoaa heille neuvontaa liikeyritysten kehittämiseen. Ruotsissa Nordea osallistuu lisäksi uusyrityskeskusten toimintaan. Näiden keskuksissa konttorijohtajat antavat yrittäjille ilmaista neuvontaa ja Nordea sponsoroi tätä organisaatiota. (Nordea 2008d; 2008e.)

Akateeminen sponsorointi on Nordealle osa yhteisöjen tukemista. Nordea Danmark Fonden lahjoittaa yliopistoille stipendejä ja tukee yliopistoissa tehtävää työtä muillakin tavoin. Esimerkiksi Nordea tukee Helsingin yliopistossa tehtävää Itämeren tutkimusta. Lisäksi Nordea tukee vuosittain monia hyväntekeväisyshankkeita, sponsoroi urheilua ja paikallisten yhteisöjen toimintaa. Nordea mainitsee lisäksi ottavansa vielä osaa monien verkostojen ja organisaatioiden toimintaan. (Nordea 2008e.)

3.3.4 Kansainväliset julistukset

Kuten jo aiemmin mainittiin, että Nordea on monien kestävä liiketoimintaa edistävien verkostojen jäsen ja lisäksi se on sitoutunut moniin kansainvälisiin julistuksiin. Tässä luvussa tullaan käymään läpi muutamia julistuksia, joihin Nordea on sitoutunut.

Nordea on sitoutunut (2008b) United Nations Environment Programme Finance Initiative UNEP FI hankkeeseen ja YK:n Global Compact periaatteisiin. Lisäksi Nordea on ottanut käyttöönsä kansainvälisten rahalaitosten sosiaalisen vastuun ja ympäristövastuun periaatteet projektirahoituksen myöntämisessä, Equator Principles sekä YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet, United Nations Principles for Responsible Investments UNIPRI.

Valtion ympäristöhallinnon mukaan (2009) Yhdistyneiden kansakuntien ympäristöohjelma United Nations Environment Programme, UNEP, on johtava ympäristöalan toimija YK-tasolla. Ohjelma seuraa maailman ympäristön tilaa sekä käynnistää toimia ympäristöuhkien torjumiseksi, haittojen lieventämiseksi tai poistamiseksi. UNEP parantaa kansainvälisen ympäristölainsäädännön kehittämistä ja ympäristötietoisuutta yhteistyössä yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa. UNEP antaa esimerkiksi kehitysmailla ympäristöhallinnon ja lainsäädännön vahvistamiseen liittyvää apua. Nordealle (2008e) UNEP FI on hanke, jossa YK:n ympäristöohjelma ja yksityinen rahoitussektori tekevät kansainvälistä yhteistyötä. UNEP FI pyrkii kehittämään ja edistämään ympäristöasioiden, kestävän kehityksen ja taloudellisten tulosten välisiä vuorovaikutuksia.

Vuonna 1999 silloinen YK:n pääsihteeri Kofi Annan teki aloitteen yrityksille globaalin yritysvastuun edistämisestä Maailman talousfoorumissa. YK:n Global Compact on maailman laajin yritysten yhteiskuntavastuualoite, joka antaa välineitä vastuullisen liiketoiminnan noudattamiseen. Global Compactin periaatteissa yritykset lupautuvat mukauttamaan toimintansa ja strategiansa kymmenen yleisesti hyväksytyyn periaatteen mukaisiksi. Nämä periaatteet koskevat ihmisoikeuksia, työvoimaa, ympäristöä ja korruption vastustamista. Nordea kertookin ottavansa huomioon YK:n Global Compact -aloitteen myös sijoitustutkimuksissaan ja päätöksentekoprosesseissa. Global Compact -aloitteessa on tällä hetkellä noin 4600 yritystä, ja jos lasketaan mukaan kaikki organisaatiot, jäsenmäärän yhteissummaksi saadaan noin 5200. Global Compact perustuu yritysten vapaaehtoiseen toimintaan, eikä siihen liittyminen ole laillisesti sitovaa. Global Compact ennemminkin kannustaa kuin pakottaa liittyneitä toimimaan yhteiskuntavastuullisesti. Kun yritykset sitoutuvat näihin Global Compactin kymmeneen periaatteeseen, raportoivat ne julkisesti edistymisestään. Global Compactin yhteyshenkilö Soren Petersen kuitenkin korostaa, ettei periaatteiden noudattaminen ole vain mainostamista. Vaikka yritykset voivat viestiä tällä toiminnalla yhteiskuntavastuustaan ymmärrettävästi sidosryhmille ympäri maailmaa, niin tärkeintä on yritysvastuun edistäminen. Tähän voidaan lopuksi todeta, että toivottavasti yritykset eivät juuri käytä väärin erilaisten vastuuhankkeiden toteuttamista. Yrityksen ulkopuolisille tahoille voidaan antaa hyvä kuva vastuullisuudesta julkistamalla noudatettavansa jotain periaatteita. Kuitenkin yrityksen tulee oikeasti olla motivoitunut kehittämään liiketoimintansa vastuullisuutta. (Ulkoasiainministeriö 2008, 15; United Nations 2008; Nordea 2008g.)

4 Ympäristöstä huolehtiminen osana Nordean yhteiskuntavastuuta

Huolehtiminen ympäristöstä kuuluu tärkeänä osana Nordean liiketoimintaa. Nordea ilmoittaa (2008, ympäristö), että se on vuodesta 2002 asti ottanut huomioon ympäristöriskit myös yritysluottojen käsittelyprosessissa. Vuodesta 2003 Nordea on mitannut hiilidioksidipäästöjä,

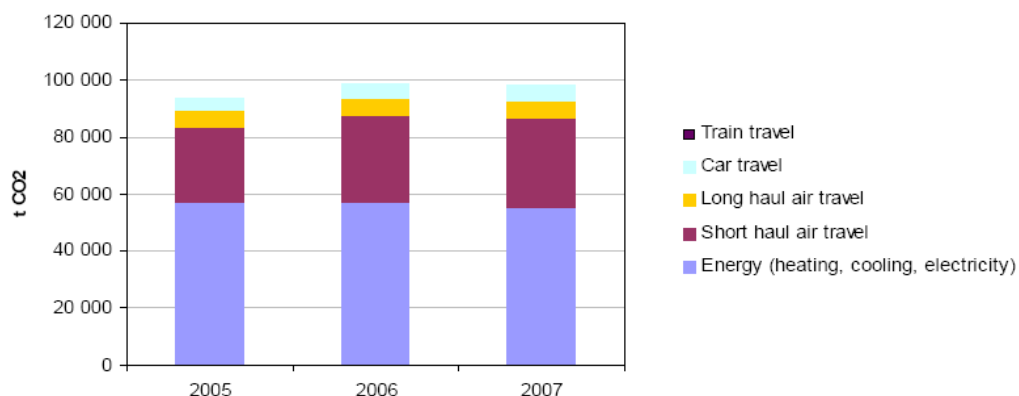
CO₂, jotka aiheutuvat suurimmaksi osaksi liikematkoista ja joissain määrin toimitilojen lämmityksestä.

4.1 Nordean Environmental Footprint -raportti

Nordea on laatinut ympäristöjalanjälki -raportteja vuodesta 2003, jotka on julkaistu nimellä Nordea Environmental Footprint eli Nordean ympäristöjalanjälki. Nordean julkaisema raportti on yksi esimerkki, kuinka yritys voi esittää oman ekologisen jalanjälkensä. Näistä Nordean vuosittaisista ympäristöjalanjälki -raporteista vain vuoden 2003 versio on Nordean henkilöstölle esillä intranetissä. Intranetistäkin tämän tiedoston löytäminen on monen polun takana, ja se on ainoastaan englannin kielellä. Nordean Group CSR Officer Rørbakken (2009) mainitsee, että uudemmat raportit ovat saatavilla vain pyydettyäessä.

Vuoden 2007 Nordean ympäristöjalanjälki -raportin (Rørbakken 2007, 1) luvut on koottu pääosin Tanskassa, Suomessa, Norjassa ja Ruotsissa aiheutuvien kulutuksien myötä. Pohjoismaiset maat eroavat toisistaan energiantuotannossa, joten Nordean päästömittaukset koostuvat kansallisten hiilidioksidipäästöjen keskiarvillisista tekijöistä kaikissa Pohjoismaissa, jotka on koottu sitten yhteiseen kulutustaulukkoon. Vuonna 2007 Nordean toiminnoista aiheutuneet hiilidioksidipäästöt olivat 98 000 tonnia. Tämä luku on pysytellyt lähes samoissa lukemissa edellisinä vuosina. Lisäksi kokonaisenergiankulutus laski kolme prosenttia. Nordeassa tapahtuva liikematkailu lisääntyi vuonna 2007, joten kasvihuonepäästöt, GHG², kasvoi hieman eli neljä prosenttia. Kuvioon 5 on havainnollistettu Nordean hiilidioksidipäästöt päästöt vuosina 2005-2007. Nordea pyrkii huolehtimaan ympäristöstä vähentämällä päästöjä ja energiankulutusta. Vuoden 2007 ympäristöjalanjälki -raportissa (Rørbakken 2007, 2) mainittiin, että Nordea pyrkii vähentämään pitkällä tähtäimellä energiankulutustaan ja kehittämään uusia säännöksiä ja ohjeita koskien veden- ja energiankulutusta.

Nordea's CO₂ emissions 2005-2007

Kuvio 5: Hiilidioksidipäästöt, CO₂, Nordean toiminnoista vuosina 2005-2007 (Rørbakken 2007, 1).

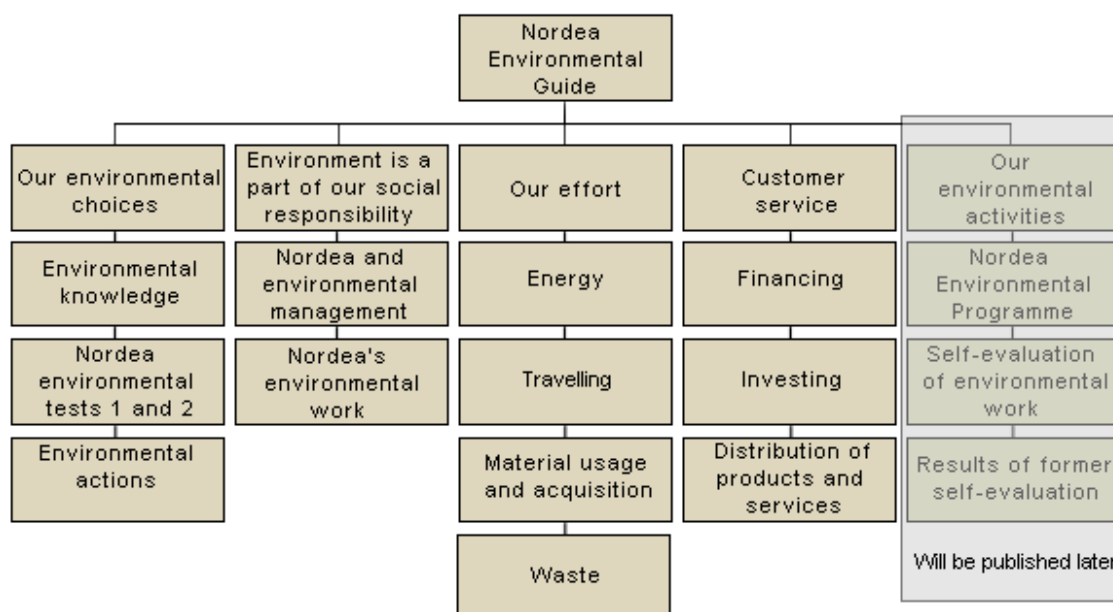
Nordean toiminnoista muodostuva kierrätettävä ja poltettava jäte koostuu pääasiassa paperista. Vuoden 2007 Nordean ympäristöjalanjälki -raportissa (Rørbakken 2007, 6-7) kerrotaan, että erikoiskäsittelyä tarvitsevat jätteet koostuvat muun muassa tietokoneista, tulostimista, sähköparistoista ja väriainekaseteista. Nordean kaikista jätteistä noin 80-90 prosenttia kierrätetään tai käytetään energiana. Vuonna 2007 Nordean kokonaisjättemäärä laski 30 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Jätteen kulutus mitataan kilogrammana yhtä työntekijää kohden. Jotta on saatu koko pohjoismaata kattavat luvut, lasketaan maakohtaiset jätteenkulutusmäärät suhteessa maassa olevien Nordean työntekijöiden määrään. Taulukossa 1 on esimerkki Nordean pohjoismaisten työntekijöiden jätteen kokonaiskulutuksesta vuosina 2005-2007. Taulukkoon on koottu kierrätettävän, poltettavan, kaatopaikkajätteen ja erikoiskäsittelyä tarvitsevan jätteen määrä.

Waste	2005	2006	2007	[Change 06-07]
Total [tonnes]	6,172	5,104	3,473	-32%
Recycled	2,017	2,639	2,435	-8%
Incinerated	2,371	1,733	507	-71%
Landfills	1,765	726	492	-32%
Special treatment	18	6	39	550%
Total [Kg/employee]	224	186	127	-32%

Taulukko 1: Jätteenmäärä sen käsittelytapojen mukaan Nordeassa 2005-2007 (Rørbakken 2007, 7).

4.2 Nordean Environmental Guide

Periaatteisiin ja käytäntöihin joita Nordea-konsernissa noudatetaan, sisältyy muun muassa jättepaperinkierrätys ja ympäristölle vaarallisesta jätteestä huolehtiminen. Nordea on koonnut ympäristön huolehtimisen yhtenä osana henkilöstölleen sisäiseen Internetiin ympäristöoppaan. Tämä opas löytyy Nordean intranetistä englanninkielisenä ja nimellä Nordea Environmental Guide. Tämän oppaan vuonna 2007 luki intranetistä 4255 Nordean työntekijää, Nordean henkilöstömäärän ollessa 34 000 henkilöstötyövuosina (Rørbakken 2007, 2; Nordea 2009a). Lukijamäärä suhteutettuna henkilöstömäärään saadaan ohjeen lukemisprosentiksi noin 13 prosenttia. On todettava, että prosentti ei ole kovin suuri, ottaen huomioon henkilöstön kokonaismäärän. Lisäksi pitää huomioida se, että kuinka paljon henkilöstöä oikeasti voitaisiin tavoittaa. Nordea Environmental Guide on sähköisessä muodossa oleva opas, joka sisältää henkilöstölle asianmukaista tietoa ympäristöstä ja ympäristöystävällisistä menetelmistä. Seuraavasta kuviosta, kuvio 6, voidaan nähdä minkälaisia alaotsikoita tämä Environmental Guide sisältää. Opas rakentuu poluista, joita pitkin lukija voi käydä läpi Nordean ympäristöasioita.

Kuvio 6: Sivukartta, Nordea Environmental Guide (Nordea intranet 2005).

Tämä opas ei kuitenkaan ole kovin helposti löydettävissä intranetistä. Lukijakuntaa saattaa pienentää myös oppaan englanninkielisyys. Nordea pohjoismaisena pankkina pitää yleisenä maiden välisenä kommunikointikielenään englanninkieltä, mutta se kuitenkin takaa sitä, että jokainen työntekijä osaisi kyseistä kieltä. Suomessa intranetin polut johtavat suomenkielillä oppaan luo siihen asti, kun Nordea kertoo ympäristötyöstään. Sen jälkeen valikosta on valittavana Nordea Environmental Guide, joka avautuu englanninkielisenä. Oppaasta löytyy esimerkiksi paljon samankaltaisia ohjeita energiansäästämiseen, joita tullaan käymään läpi tämän opinnäytetyön energiansäästäminen toimistossa -osiossa. Jos kaikille työntekijöille olisi mahdollista helposti lukea kyseinen opas, saattaisi henkilöstön tietoisuus Nordeasta ja sen ympäristöasioista lisääntyä. Tämä tarkoittaisi oppaan kohdalla sitä, että työntekijän pitäisi pystyä lukemaan se omalla äidinkielellään ja sen sijainti olisi tiedossa. Useat yritykset saattavat korostaa sitä, että niillä on selkeät ohjeet ja tiedotukset ympäristöasioista henkilöstölleen. Ollaanko kuitenkin varmoja siitä, että kaikki tieto tavoittaa jokaisen työntekijän. Mitä isompi ja kansainvälisempi yritys on, sitä enemmän pitäisi panostaa erilaisten ohjeiden ja tiedotteiden kieleen. Tällä tavalla tavoitettaisiin mahdollisimman moni henkilö. Tämän opinnäytetyön aiheen ja tutkimusosion taustalla oli myös se, kuinka nämä monet tiedotteet tavoittavat työntekijät. Esimerkiksi juuri tarkastelun kohteena olevalla Nordealla on paljon sanallisia ohjeita ja asiaa energiansäästämisestä sekä ympäristöstä, mutta kuinka hyvin nämä sanat kantautuvat konkreettisiin tekoihin?

4.3 Ympäristöpolitiikka

Nordean yhteiskunnallisen vastuun periaatteissa on maininta ympäristöstä huolehtimisesta. Nordea toteaa (2003) yhtenä suurimpana saavutuksena ympäristönsuojelun kohdalla olevan sähköisen pankkitoiminnan edistäminen määrätietoisesti. Sähköinen pankkitoiminta kohentaa kustannustehokkuutta, asiakaspalvelua ja vähentää haitallisia ympäristövaikutuksia. Nordeassa on luotu koko konsernille noudatettavaksi yhteinen ympäristöpolitiikka. Ympäristöpolitiikka on hyväksytty vuodesta 2003, jossa kerrotaan miten ympäristöasioita on hoidettava ja valvottava liiketoiminnassa sekä palveluissa. Ympäristöpolitiikassa (Nordea 2003) mainitaan myös kuinka liiketoiminnan riskejä ja kuluja voidaan vähentää. Tämä politiikka koostuu kahdesta osiosta: Korkeatasoista ympäristönsuojelua ja Laajuus ja soveltaminen. Ensimmäiseen osioon Nordea on koonnut seuraavanlaisia asioita:

- Pyritään parantamaan ympäristönsuojelun tasoa asettamalla tavoitteita, joiden avulla pyritään vähentämään toiminnan ja palveluiden haitallisia ympäristövaikutuksia.
- Luottopäätöksissä ja sijoituksissa otetaan huomioon niihin sisältyvät ympäristöriskit. Kuitenkin asiakasyrityksellä on vastuu siitä, miten ympäristöasiat vaikuttavat sen liiketoimintaan.
- Henkilöstön tietämyksen parantaminen ympäristöasioista. Jätteiden kierrätysohjelmien toteuttaminen ja energian kulutuksen vähentäminen.

Ympäristöpolitiikan toisessa osiossa on käyty läpi politiikan laajuutta ja soveltamista:

- Se koskee Nordea-konsernin koko henkilöstöä ja Nordean lukuun työskentelevää tilapäistä henkilöstöä.
- Liiketoiminta-alueiden johtajien vastuulla on varmistaa, että tämä politiikka tunnetaan ja sitä noudatetaan heidän vastuualueillaan.
- Yhteiskunnalliseen vastuuseen liittyvistä asioista vastaava henkilö (Group CSR Officer) antaa liiketoiminta-alueille tukea ja neuvoja ympäristöpolitiikan toteuttamista koskeissa asioissa.

Edellä olevissa luetteloissa on mainittu kohtia Nordean hyväksymästä ympäristöpolitiikasta. Tämän opinnäytetyön kannalta merkittävimmät kohdat, jotka politiikassa mainitaan koskevat muun muassa henkilöstön tietämystä ympäristöasioista, jätteiden kierrätysohjelmaa ja energian kulutuksen vähentämistä. Ympäristöasioiden tietämys ei aina ole yksiselitteinen asia, eivätkä kaikki ihmiset välttämättä edes huomioi ympäristöasioita. Nykyään kuitenkin ympäristöasiat ovat alkaneet kiinnostaa yhä enemmän ja niihin halutaan oikeasti vaikuttaa. Yrityksille ympäristöasiat alkavat olla arkipäivää, ja hyvällä toiminnalla halutaan tuoda esille

yrittäjien vastuullisuutta. Yrityksiä ja yhteisöjä osallistuu erilaisiin tilaisuuksiin ja kampanjoihin, joilla tuetaan luontoa ja ympäristöä. Kuten aiemminkin mainittiin Nordean toiminnasta, se tukee erilaisia hyväntekeväisyshankkeita, osallistuu erilaisiin kampanjoihin ja sponsoroii paikallisten yhteisöjen toimintaa. Vuonna 2008 Nordea Pankki Suomi Oyj osallistui energiansäästöviikkoon, jonka aloittajana ja kokoonkutsujana toimi Motiva Oy.

Nordea suosii lisäksi (2008b) käyttämään sähköisiä viestintätapoja matkustamisen sijaan, jos kyseessä on esimerkiksi kokous, jonka osapuolina on kahden eri maan henkilökuntaa. Toimiva henkilöstönvälinen verkosto tukee nopeata ja turvallista viestintää. Lisäksi asiakkaille tarjottavat verkkopankkiratkaisut vähentävät energian ja paperin kulutusta pankkiasioita hoidettaessa. Ohjeet ja tiedot näistä palveluista jaetaan yleensä sähköisessä muodossa. Valitettavasti kaikkia olemassa olevia palveluja ei ehkä koskaan saada sähköiseen muotoon. Eli on todettava, että paperin käyttöä ei voida ehkä koskaan lopettaa kokonaan. Tällä hetkellä pankkitoiminnassa varmaankin suurimmat paperinkuluttajat ovat palveluista muodostuvien sopimus-, ehto- ja valtakirjapapereiden tulostaminen sekä joidenkin toimeksiantojen paperiversiot. Virallisiin asiakirjoihin vaaditaan asiakkaan allekirjoitukset, ja yleensä niitä ovat vielä kahdet kappaleet, asiakkaalle ja pankille omansa. Nordeassa esimerkiksi yrityksen verkkopankkipalveluiden rekisteröinnissä ja toimeksiantoissa sekä yritysten maksuliikepalveluiden päivityksissä toimeksiannot tulostetaan paperille. Työn jälkeen nämä tulosteet talletetaan kahdeksi kuukaudeksi. Kahden kuukauden jälkeen ne hävitetään tietosuojapaperikeräyksen yhteydessä. Nordean ympäristön huolehtimisen osaksi ja tueksi, on Nordea laatinut lisäksi liiketoimintaa koskevan ympäristöpolitiikan.

5 Ekotehokkuus

5.1 Ekotehokkuuden määritelmä

Maapallon resurssit ja ympäristön sietokyky ovat rajoittuneita, joten ihmisen on mukauduttava toimimaan rajoituksien mukaan. Ekotehokkuus on kehityksen väline, jossa tehdään vähemmän luonnonvaroista lisää hyvinvointia ja siirrytään pois luonnonvaroja haaskaavasta toimintamallista. Muun muassa raaka-aineita ja energiaa pyritään käyttämään mahdollisimman tehokkaasti ja asiaankuuluvasti. Ekotehokkaassa kuluttamisessa hyödykkeitä hankitaan vain oikeaan tarpeeseen ja hankitaan laadukkaita, monipuolisia ja pitkäikäisiä hyödykkeitä. Näin hyödykkeestä saadaan kaikista suurin hyöty. Samanaikaisesti pyritään pienentämään hyödykkeiden negatiivisia ympäristövaikutuksia koko sen elinkaaren ajan. Ekotehokkaaseen kulutukseen hyvät mahdollisuudet ovat työpaikoilla, koska siellä hankintojen täytyy olla järkeviä ja taloudellisia. Paremmilla hankinnoilla yritykset voivat lisätä ympäristöystävällisyyttään ja pienentää omalta osaltaan ympäristön kuormittamista. Koska tässä opinnäytetyössä tullaan käymään läpi energiansäästämistä toimistossa, niin ekotehokkaan toimiston kuluttamisen

periaatteet voidaan koota kolmeen perussääntöön: (Asikainen 2006, 17, 24-25; Valtion ympäristöhallinto 2008.)

- Kuluta vähemmän ja harkitusti.
- Käytä hankittuja tuotteita mahdollisimman tehokkaasti ja pitkään.
- Kierrätä.

Asikainen (2006, 115-116) mainitsee lisäksi, että ekotehokasta tarjontaa ei muodostu ilman kysyntää. Eli ekotehokas kulutus ei ole mahdollista, jos ei ole tarjontaa, koska tietoa ekotehokkuudesta tarvitsevat niin tuottajat, kauppa kuin kuluttajat. Kulutuskuulttuuri lähtee muuttamaan, jos yksittäiset ihmiset ja työyhteisöt muuttavat tapansa ajatella ja toimia. Erityisesti yrityksillä ja julkishallinnolla on iso rooli vaikuttaa tähän kehitykseen.

5.2 Energiankuluttaminen ja Suomi

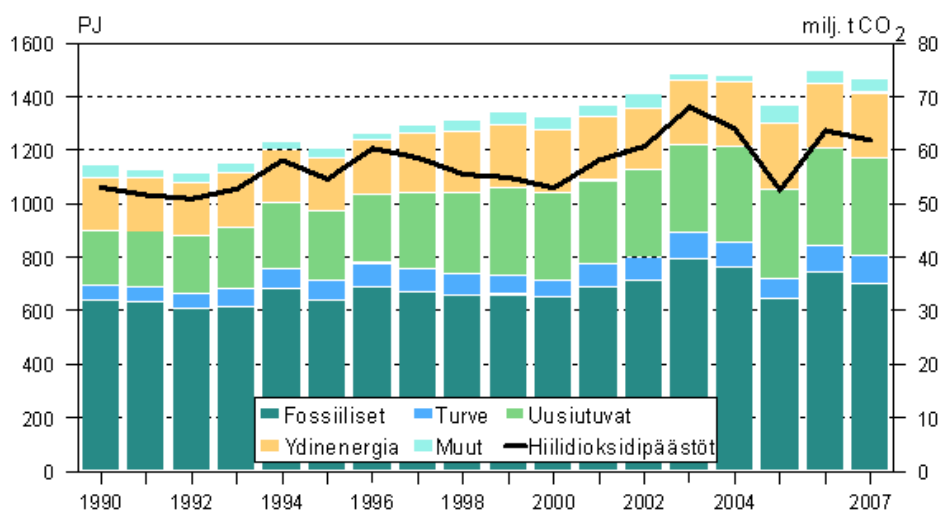
Koska ekotehokkuuden yksi osa-alue on tuotteen elinkaaren aikaisen energian ja materiaalikulutuksen minimointi, on hyvä käydä hieman läpi energiankulutuksesta Suomessa.

FuturEnergia (2009) kertoo Internet-sivuillaan, että energiansäästämällä tarkoitetaan käytetyn energian määrän vähentämistä samalla kun lopputulos käyttäjän kannalta pysyy samankaltaisena. Energiansäästämällä on myös paljon hyviä puolia - se säästää esimerkiksi rahaa ja hyödyttää ympäristöä. Energian tuottamisessa kuluu paljon arvokkaita luonnonvaroja, kuten kaasua, öljyä tai hiiltä. Säästämällä energiaa saadaan parannettua esimerkiksi ihmisen ekologista ja luonnonvarat saadaan riittämään tulevaisuudessakin.

Suomessa julkisen sektorin ja palvelujen osuus maan sähkönkäytöstä on melkein viidesosa. Suomen ympäristökeskuksen toteuttaman mittaushankkeen mukaan (Härkönen, Kokkarinen, Loisa, Nissinen & Pihala 2005, 3) merkittävimpänä sähkönkuluttajana voidaan pitää teollisuutta. Julkisten toimisto- ja palvelurakennusten energiankäyttöä on yritetty vähentää muun muassa kiinteistöjen energiakatselmusten ja energiasäästösopimusten kautta. Nämä katselmukset ja sopimukset koskevat yleensä ilmanvaihtoa, ilmastointia, lämmitystä ja valaistusta. Sähkönkulutuksen vähentämisen menetelmiä ei kuitenkaan ole ihan kauttaaltaan tutkittu atk- ja toimistolaitteiden osalta, vaikka näiden pistorasialiitännäisten laitteiden osuus toimiston sähkönkulutuksesta on yli puolet.

Suomessa vuonna 2007 kulutettiin energiaa kokonaismäärältään 1,47 miljoonaa terajoulea, TJ, mikä on lähes kaksi prosenttia vähemmän kuin edellisellä vuonna. Sähköä käytettiin 0,4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2006. Vuoden 2006 ilmaston lämpötilat vaikuttivat energian kokonaiskulutuksen vähentymiseen, koska lämmitystarve ei ollut niin suuri. Lisäksi energi-

an kokonaiskulutusta vähensivät vesivoiman ja sähköntuonnin osuuden lisääntyminen sähkön hankinnassa. Seuraavassa kuviossa 7 on havainnollistettu Suomen energian kokonaiskulutuksen ja hiilidioksidipäästöjen määrän vuosina 1990-2007. Suomen kokonaiskulutuksesta voidaan vielä mainita, että uusiutuvan energian osuus oli 25 prosenttia eli edellisvuoden tasolla. Euroopan unionin tavoitteet uusiutuvalla energialle määritellään suhteessa energian lopullinen kokonaiskulutus; näin laskettuna Suomessa osuus on ollut noin 4-5 prosenttiyksikköä suurempi kuin kokonaiskulutuksesta saatu osuus. (Tilastokeskus 2008.)

Kuvio 7: Energian kokonaiskulutus ja hiilidioksidipäästöt Suomessa 1990-2007 (Tilastokeskus 2008).

Suomessa sähköntarve on kasvanut koko ajan tasaisesti. Kaikessa liiketoiminnassa tarvitaan sähköä eri muodoissa, joten yrityksiä on mukauduttava liiketoiminta- ja kehitys suunnitelmissaan raaka-aineiden hintojen nousuun sekä sähkön että muiden raaka-aineiden kohdalla. Yrityksiä tulee seurata raaka-ainemarkkinoiden trendiä ja siten varautua tulevaan. Tämän takia olisi erittäin tärkeää minimoida tai edes vähentää sähkönkulutusta yrityksissä. Sähkön hinta Suomessa on ollut noususuhdanteessa, mutta Honkatukian ja Rajalan mukaan (2007, 2-3,9) sähkön markkinahinta on riippuvainen monesta eri tekijästä. Nämä eri tekijät tekevät hinnasta vaihtelevan. Esimerkiksi runsassateisena vuotena vesivoimaan perustuva sähköntuotanto pienentää markkinahintaa. Lisäksi VTT Energian (Vaalisto 2008) mukaan 20 prosentin kasvihuonepäästöjen vähentäminen kohottaisi sähkön hintaa Euroopan unionissa lähes kolmasosan verrattuna nykykehitykseen. Pohjoismaisilla markkinoilla hinta tulisi nousemaan vielä enemmän. Euroopan unionin yksipuolinen päästöjen rajoittaminen nostaisi unionin energian loppukäytön hintaa kesiarvoltaan 15 prosenttia.

5.3 Green Office

Maailman Luonnonsäätiön, WWF:n, Green Office on toimistoille kohdistettu ympäristöjärjestelmä. Green Office on samalla osa WWF:n kestävän elämäntavan edistämisen ohjelmaa. Tämä järjestelmä on tehty selkeäksi ja helposti noudettavaksi. Green Officen neuvojen kautta toimistossa voidaan saavuttaa säästöjä erilaisissa energiakustannuksissa. Green Officen hyödyntäminen sopii yksityisille yrityksille, julkishallintoon sekä pieniin ja suuriin toimistoihin. Tälle hetkellä Green Office -merkki on myönnetty lähes 70 organisaation toimistoille. Vuodesta 2002 Green Office on ollut toimistoille maksullinen ja avoin palvelu. Green Office ohjelmaan sisältyy yrityksille muun muassa seuraavia palveluja: (Auvinen 2002; WWF 2009.)

- neuvontaa ja tietoa ympäristöjärjestelmän kehittämiseen
- raportointilomakkeita ja ympäristöohjelmamalli
- verkostotapaamisia
- säännöllisiä Green Office -vinkkejä
- Green Office -diplomi ja -merkin käyttöoikeus.

WWF myöntää Green Office -diplomin ja -merkin käyttöoikeuden toimistolle, kun ohjelman vaaditut vähimmäisvaatimukset toteutuvat. Tämän merkin saamiseksi kriteerejä ovat muun muassa jätteiden lajittelu, Green Office -yhdyshenkilön valitseminen ja toimiston energiatehokkuuden kehittäminen. Green Office -merkkiä yritys voi siten voidaan käyttää markkinoinnissa ja viestintäkanavissa. Erilaisissa koulutus- ja verkostotilaisuuksissa yritykset saavat neuvoja energiansäästämiseen ja lisäksi ilmeneviä ongelmia energiasioissa selvitetään WWF:n kanssa. Jotta tätä ohjelmaa voitaisiin ylläpitää yrityksessä, tarjoaa WWF lomakkeita ympäristövaikutuksien arviointiin. WWF tarjoaa täydennykseksi yritykselle raportointityökalun, jolla voidaan laskea yrityksessä aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä muun muassa sähkön-, lämmön-, ja paperinkulutuksesta. Yrityksen tulee siten raportoida kulutusluvut vuosittain WWF:lle. (Auvinen 2002; WWF 2009.)

5.4 Ekotehokkuus ja pankkitoiminta

Nykypäivän Suomessa pankit tarjoavat useita palveluita. Näistä yleisimpiin palveluihin kuuluvat muun muassa talletusten vastaanottaminen ja rahoituksen myöntäminen. Esimerkiksi Pohjolan Osuuspankki (2009) kertoo tarjoavansa päivittäiseen pankkiasioimiseen, rahoitukseen, säästämiseen, sijoittamiseen ja vakuuttamiseen kuuluvia tuotteita. Tähän voidaan lisätä, että päivittäisessä toiminnassa sekä yritykset että yksityishenkilöt tarvitsevat pankkeja maksuliikenteensä hoitoon. Pankkipalveluissa pyritään koko ajan käyttämään enemmän sähköisiä palveluja. Esimerkiksi asiointi verkkopankissa säästää paperia sekä pankissa käyntejä, joka taas vähentää välimatkoihin käytettyjen kulkuvälineiden hiilidioksidipäästöjä.

Nordea Pankki Oyj:n tytäryhtiö Nordea Rahoitus Suomi Oy on tarjonnut verkkolaskuja vuodesta 2000 lähtien. Nordea Rahoitus tarjoaa muun muassa kulutusluottoja ja yritysrahoitusta. Pankkitoiminnalle voidaan lisäksi arvioida epäsuoria vaikutuksia ympäristöön. Pankit rahoittavat erilaisia hankkeita, joihin voi kuulua esimerkiksi suuria teollisuuslaitoksia. Teollisuuslaitokset voivat olla isoja ympäristönkuormittajia, mutta nykyisin luotonannossakin tehdään riskikartoitusta ympäristön kannalta. Nordea Rahoitus on ollut Green Office -ohjelmassa vuodesta 2003 lähtien. Nordea Rahoituksen Green Office -ohjelman tavoitteena on ollut kehittää yrityksen toimintaa ympäristöystävälliseksi. Ohjelman myötä Nordea Rahoituksessa on tehty paljon energiankulutusta vähentäviä toimia. Esimerkiksi kopiopaperinkulutusta on saatu vähennettyä 30 prosenttia. Jos säästö muutetaan säästetyiksi puiksi, vuonna 2005 säästettiin 2,9 tonnia paperia eli 28 puuta. Lisäksi videoneuvotteluilla on saavutettu merkittäviä päästö- ja kustannussäästöjä. Koska Nordean rahoitusyhtiöitä löytyy useammasta pohjoismaasta, 20 videoneuvottelulla vuodessa säästetään hiilidioksidipäästöjä jopa 5,4 tonnia. Videoneuvotteluiden myötä syntyy rahallisia säästöjä matkalippuihin, päivärahoihin ja työajan käyttöön. (Auvinen 2006, 58, 114; Ahtela 2009.)

Nordea Rahoituksen esimerkistä voidaan nähdä, että pankkitoimintaa voidaan tehostaa erinomaisesti ympäristöystävälliseksi. Erilaisilla ympäristöohjelmilla voidaan parantaa toimistojen ekotehokkuutta ja keskittyä juuri ongelmallisiin kohtiin energiansäästämisessä. Ympäristömerkit voivat kuitenkin ulkopuolisille tuoda esille vain merkin vaatimia mittapuita, mutta tiedossa ei ole kuinka paljon esimerkiksi jossain palvelussa on säästetty ympäristöä. Pankkitoiminnassa palveluiden sähköistäminen on varmaankin suurin toimi ekotehokkuuden kannalta. Ekotehokkuudessa juuri suositetaan sähköistä tiedonkäsittelyä ja paperin määrän vähentämistä. Paperin kulutusta voidaan vähentää kaksipuolisella tulostamisella sekä erilaisilla tulosasetuksilla. Koska pankkitoiminta keskittyy toimistorakennuksiin, ekotehokkuuden kannalta on hyvä keskittyä myös kiinteistöjen energiankulutukseen. Toimistoissa sähköä kuluttavat useat toimistolaitteet ja valaistus. Tämän opinnäytetyön seuraavissa luvuissa tullaankin selvittämään energiansäästämisen mahdollisuuksista toimistossa.

6 Energiansäästäminen toimistossa

Toimiston vaikutuksia ympäristöön voi enemmän verrata kuluttajaan kuin teollisuuteen. Toimistot ovat isoja kulutusyksiköitä ja on arvioitu, että Suomen jokainen toimistotyöntekijä, joita noin 1,7 miljoonaa henkilöä, kuluttaa vuodessa noin 60 kiloa keräyskelpoista toimisto-, aikakausi- ja sanomalehtipaperia. Tämän lisäksi he ottavat päivittäin keskimäärin 35 kopiota. Laskemalla tämä yhteen, saadaan paperia kulumaan vuosittain pelkästään kopiointiin noin 23 800 000 riisiä eli 57 120 000 kiloa. Toimistoissa henkilökohtaisten työasemien ja niiden oheislaitteiden, esimerkiksi tulostimet ja kopiokoneet, tarpeeton sähkönkäyttö lisää ainoastaan julkishallinnossa kustannuksia kymmenellä miljoonalla eurolla. Nämä laitteet vievätkin

jopa kolmanneksen toimiston energiankulutuksesta. (Motiva Oy 2007c, 2008a; Asikainen 2006, 10). Lisäksi Motivan mukaan (2008a) sähkönsäästön ei kuitenkaan tule tapahtua vaarantamalla tietoturvallisuutta tai tietojärjestelmien käyttöä vaikeuttamalla, vaikka toimistokoneiden sähkönkulutus kasvaa nopeaa tahtia.

Toimistojen energiansäästämisestä on tehty monenlaisia tutkimuksia siitä, kuinka niissä voitaisiin muuttaa työskentelytapoja ja käytäntöjä energiankulutuksen vähentämiseksi. Tarkastelukohteena oleva Connection Services FI -osasto on avotoimisto, jossa työntekijöiden työpis- teiden välillä on matala seinämä, joka tuo yksityisyyden ja äänieristyksen tuntua. Osastolta löytyy toimistolle tyypillisiä piirteitä, kuten tietokoneita, tietokonenäyttöjä, puhelimia, tulos- timia, kopiokoneita ja fakseja. Asikainen toteaa (2006, 10), että toimistot eivät nopealla sil- mämyksellä vaikuta suurelta ympäristön kuormittajalta, laitteista ei esimerkiksi tule myrkyllisiä saasteita, eikä vaarallisia kemikaaleja käsitellä. Voidaankin siis kysyä, mitä merkitystä on sillä, kuinka toimisto toimii? Omat tavat ja mielipiteet voivat vaikuttaa paljon, kuinka esimer- kiksi toimia energiansäästämisessä yrityksessä. Tarkastelemalla omia toimia ja ajatuksia voi tulla huomioineeksi, että pienilläkin teoilla pitkällä aikavälillä voi olla suuria merkityksiä.

6.1 Energiansäästöviikko Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä

Nordea Pankki Suomi Oyj osallistui vuonna 2008 Motiva Oy:n järjestämään energiansäästöviik- koon. Energiansäästöviikkoa vietettiin viikolla 41 ympäri Suomea. Tätä viikkoa on vietetty Suomessa yli kymmenen vuoden ajan sadoissa yrityksissä ja yhteisöissä. Energiansäästöviikko- jen Internet-sivuilla kerrotaan (Energiansäästöviikko 2008), että näiden yhteisöjen ja yrityksi- en joukosta löytyy muun muassa teollisuusyrityksiä, energiayhtiöitä, kuntia ja kaupunkeja, palvelu- ja kaupanalan yrityksiä sekä kouluja että sairaaloita. Tämän energiansäästökampan- jan tarkoituksena on kannustaa henkilöstöä järkiperäisempään energian käyttöön ja antaa tietoa energiansäästämismahdollisuuksista. Energian säästäminen on ympäristöteko, josta on hyvä yrityksessä kertoa asiakkaille ja sen sidosryhmille. Energiansäästäminen on myös talou- dellisesti suotuisaa. Yritykset ja yhteisöt, jotka tähän osallistuvat, voivat vapaasti soveltaa energiasäästöviikon teemaa omaan toimintaansa.

Energiansäästöviikolla Nordea Pankki Suomi Oyj:tä edusti Helsingin Vallilassa toimivat kiin- teistöt. Kiinteistöissä pyrittiin kiinnittämään huomiota erityisesti sähkönkulutukseen. Energi- ankulutusta seurataan Nordeassa yleisestikin tarkasti, ja siitä huolehtii Energy Management Team. Nordealle on asetettu tavoitteeksi vähentää koko konsernin sähkön ja lämmön omi- naiskulutusta viidellä prosentilla vuoteen 2010 mennessä. Tämä tulisi tarkoittamaan sitä, että kustannuksiin tulisi kolmen prosentin säästö, eli noin 0,5 miljoonaa euroa. Vallilassa kiinteis- töjen valot sammutettiin aiemmin keskitetysti kello 20.00 - 22.00, mutta energiansäästöviikon myötä jo kello 18.00. Kaikkia Suomessa toimivia nordealaisia kehoitettiin myös osallistumaan

omalla toiminnallaan säästämiseen. Kehotuksina olivat esimerkiksi tietokoneen sammuttaminen iltaisin ja näyttö taukojen ajaksi, sekä tulostamalla harkiten ja kaksipuolisesti. (Nordea intranet 2008.) Kiinteistöihin oli laitettu julisteita, joissa kerrottiin Nordean osallistumisesta kyseiseen kampanjaan. Kiinteistössä toimivaan ruokalaan oli asetettu lisäksi energiansäästöaiheisia julisteita ja yhteen projektoriin oli laitettu pyörimään tietoja ympäristöstä ja luonnosta. Kaikille Suomessa toimiville Nordean henkilöstölle oli laitettu lisäksi ilmoitus sisäiseen intranettiin, jossa kerrottiin lyhyesti energiansäästöviikosta. Tiedossa ei kuitenkaan ole kuinka moni nordealainen noteerasi tämän kampanjoinnin tai vaikuttiko se mitenkään ihmisten henkilökohtaisiin energiaa säästäviin toimiin. Opinnäytetyön tutkimusosiossa tullaan kuitenkin selvittämään huomasivatko Vallilan kiinteistössä toimivien Connection Services FI -osaston työntekijät kampanjaa.

Motiva Oy (2008e) tuottaa asiantuntijapalveluita energian ja materiaalien käytön tehostamiseksi ja uusitiutuvan energian käytön lisäämiseksi. Motivan toiminta on alkanut vuonna 1993, joka on sitten vuosien aikana laajentunut ja vakiintunut. Motivan tarjoamia palveluja käyttävät muun muassa julkinen hallinto, yritykset, yhteisöt ja kuluttajat. Motiva on tunnustettu yhteiskunnallinen energia- ja materiaalitehokkuuden edistäjä, joka pyrkii rakentamaan hyvinvointia kehittämällä energian ja materiaalien mahdollisimman haitatonta ja tuottavaa käyttöä. Motiva toimii energiansäästöviikolla (Energiansäästöviikko 2008) osallistujien kokoonkutsujana sekä yhteistyön käynnistäjänä. Motivan rooli on olla energiasäästöviikon tietopankki, joka antaa tietoa aiheeseen liittyvistä asioista ja vastata säästöviikon yleisestä tiedottamisesta.

Nordea toimii pankkisektorilla, joten sen toimitilat ovat pääasiallisesti asiakaspalvelukonttoreita tai suurempia toimistoja. Toimistoista ja konttoreista löytyy potentiaalia vähempään kulutukseen ja energiansäästämiseen. Asikaisen mukaan (2006, 10, 35) esimerkiksi vuonna 2004 Suomessa toimistot kuluttivat sähköä 4,4 terawattia sähköä, mistä osuudesta noin 40 prosenttia meni toimistolaitteiden ylläpitämiseen ja käyttämiseen. Toimistojen teknisen sähkönsäästöpotentiaalien on arvioitu olevan lähes 78 prosenttia ja palvelualojen yksityisellä sektorilla on todettu 20 prosentin säästöpotentiaali lämmityskustannuksissa ja kahdeksan prosenttia sähkön ja veden kulutuksessa.

6.2 Toimiston ympäristökuormittajia ja Connection Services FI -osasto

6.2.1 Kiinteistöt ja Nordean Vallilan kortteli

Toimistossa suurin ympäristökuormitus johtuu kiinteistöissä Asikaisen mukaan (2006, 30-31) ilmastoinnin ja lämmityksen synnyttämästä energiankulutuksesta. Suomessa rakennuksien ylläpito ja lämmitys vaativat suuria kustannuksia materiaaleihin ja energiaan. Yksityisen sektorin toimistorakennuksissa kuluu energiaa noin 38 kilowattituntia kuutiometriä kohden. Muu-

hun kiinteistö sähköön kuten ilmastointiin, hisseihin sekä yleisvalaistukseen kuluu noin 30 kilowattituntia.

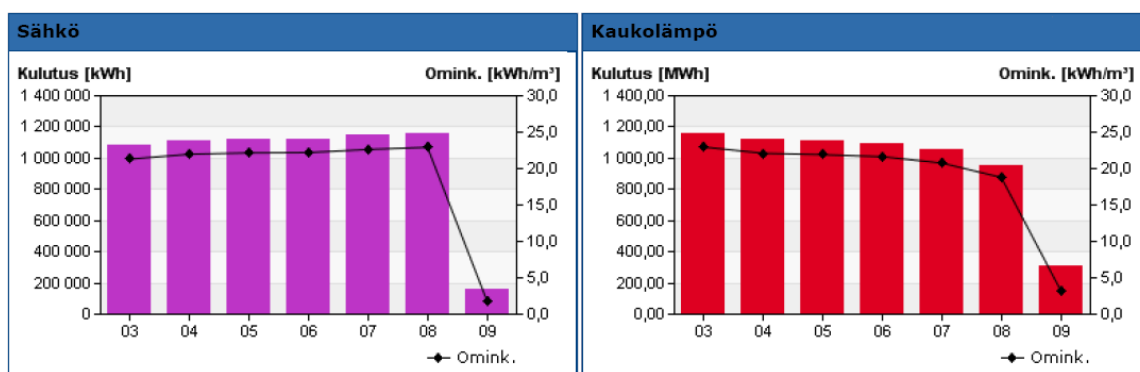
Nordea Pankki Suomi Oyj:n Vallilan kiinteistö kortteli koostuu useammasta eri rakennuksesta, joita on rakennettu eri vuosina. Kortteli on ensimmäisiä Helsingin Vallilan teollisuusalueen kortteleista, joka esiintyi asemakaavassa jo vuonna 1901. Vallilan kortteli rakentuu kahdesta uudisrakennuksesta, Aleksis Kiven katu 9 ja Satamaradankatu 5, sekä kolmesta vanhemmasta rakennuksesta: Aleksis Kiven katu 3-5, 7 ja Fleminginkatu 27. Nordea Pankki Suomi Oyj:n strategia on ollut keskittää toimintoja Vallilan kortteliin ja vuonna 2009 siellä työskentelee noin 2800 henkilöä. (Mattsson 2009a, d.)

Kiinteistöissä muodostuu sähkönkulutuksen lisäksi vedenkulutusta ja työntekijöiden työmatkat omilla autoillaan lisäävät hiilidioksidipäästöjä. Vaikka esimerkiksi vedenkulutus ja työmatkailu henkilöautolla ovat energiansäästön kannalta tärkeitä tekijöitä, ei niitä tulla käsittelemään tämän opinnäytetyön aihepiirissä. Tämä johtuu siitä, että aihe on rajattu suurimmalta osalta sähkönkulutukseen ja muuhun energiankulutukseen, joka aiheutuu työntekijän päivittäisessä työssä. Asikainen toteaa (2006, 30-31), että kiinteistöjen energiatehokkuutta on mahdollista kehittää merkittävästi jo vähillä ja edullisilla toimenpiteillä, kuten lämmitys ja ilmastointijärjestelmien säädöillä, ikkunoiden tiivistämisellä ja neuvomalla henkilöstöä. Jos esimerkiksi lämmitys ja ilmastointi eivät toimi ihanteellisesti, tuhlaa se energiaa paljon enemmän. Tällä hetkellä Vallilan kiinteistöjen toimistotiloihin on asetettu lämpötilaksi 22 astetta, joka on sopiva lämpötila toimistotiloihin. Joissakin tiloissa lämpötilaa voidaan säätää molempiin suuntiin huonekohtaisesti kahdesta kolmeen astetta. Mitään virallisia säädöksiä kiinteistöjen lämpötiloista tai ilmastointien säädöistä ei ole, mutta suosituksia ja ohjeistuksia on paljonkin Vallilan Nordeassa toimivan Seppo Mattsonin (2009a) mukaan. Mattsson on Vallilan Nordean toimitila- ja kiinteistöhallintavastaava, joka tekee myös projektiluonteisia toimia. Asikainen huomauttaa (2006, 26, 30, 33, 34) lisäksi, että toimistoissa huonelämpötilan laskeminen yhdelläkin asteella pienentäisi energiankulutusta viidellä prosentilla ja ilmastoinninsäädöllä parannettaisiin työpaikan ilmanlaatua ja mukavuutta. Jos toimistoissa ei ole toimintaa viikonloppuisin, voidaan viikonlopun ajaksi laskea lämpötila 16 asteeseen. Lisäksi ympäristöystävälliset materiaalit ovat terveydelle hyödyllisiä, ja vähentävät sisäilman epäpuhtauksia sekä niistä aiheutuvia allergiaoireita ja päänsärkyä.

Vallilan korttelissa Aleksis Kiven katu 9 oleva Connection Services FI -osasto toimi ennen muuttoaan Aleksis Kiven 3-5 rakennuksessa, joka on rakennettu vuonna 1963. Vuoden 2008 marraskuun jälkeen osasto on toiminut vuonna 2000 rakennetussa rakennuksessa Aleksis Kiven katu 9. Aleksis Kiven katu 9 on yhteensä yli 500 työpistettä. Kyseinen rakennus rakennettiin muuntojoustavaksi, jossa on työhuoneita ja maisema-työtiloja. Maisematyötiloissa luonnonvaloa on pyritty tuomaan mahdollisimman paljon työtiloihin. Aleksis Kiven katu 9 on lisäksi pal-

kittu ympäristöhankeena. (Mattsson 2009d.) Mattsson kertoo (2009a), että Aleksis Kiven katu 9 on otettu huomioon monia terveyteen vaikuttavia tekijöitä, joista yksi mainittava asia on ilmastointi. Ilmastointi pyrkii pitämään ilman hyvälaatuisena ja suodattamaan muun muassa ulkoa tulevia pakokaasuja. Hyvällä ilmastoinnilla on kuitenkin negatiivinen puoli energiansäästämisen suhteen. Ilmastointi on päällä koko vuorokauden, jotta se voi suodattaa ilmaa mahdollisimman hyvin. Tämän takia sähköä kuluu paljon ilmastoinnin ylläpitämiseen.

Koska Vallilan korttelin kiinteistöt ovat eri-ikäisiä, on niihin tehty useita korjauksia, ja energian käytön suhteen on myös tehty useita korjaustöitä. Kiinteistöistä on olemassa tilastot energian käytöstä vuodesta 2002 lähtien. Seuraavassa kuvioparissa, kuvio 10, on Aleksis Kiven katu 9 sähkön ja kaukolämmön kulutukset vuosilta 2003-2008. (Mattsson 2009a.)

Kuvio 8: Sähkön ja kaukolämmön kulutusvertailu Aleksis Kiven katu 9 vuonna 2003-2007 (Mattsson 2009b).

Kuvioista 10 voidaan nähdä (Mattsson 2009b), että sähkönkulutus on pienessä nousussa, kun taas kaukolämmönkulutus on laskevassa suunnassa. Koska vuoden 2009 tuloksia ei vielä ole, on kyseisen vuoden kohdalla vain alkuvuoden kulutus. Vuosittaiseen kaukolämmönkulutukseen on laskettu normitettu kulutus, joka ottaa huomioon ulkoilmalämpötilojen vaikutukset. Kaukolämmönkulutuksen pienenemiseen vaikuttaa Mattsonin mukaan (2009a) siis hieman se, että jos on esimerkiksi ollut lämmin talvi, kiinteistön lämmittämiseen ole tarvittu niin paljoa kaukolämpöä. Suurempi kaukolämmönkulutuksen pienenemien aiheutuu toimistotiloissa lisääntyneiden sähkölaitteiden määrästä, jotka toimiessaan muodostavat lämpöä tiloihin. Samalla kun erilaisia sähkölaitteita tulee lisää ja ilmastointeja parannetaan, kasvattavat ne sähkönkulutusta. Vallilan kiinteistöissä kulutetaan (Mattsson 2009c) yhden työpäivän aikana kaukolämpöä noin 16 kWh:a yhtä työpistettä kohti. Tämän suuruisen kaukolämmön määrän tuottaminen vastaa hiilidioksidipäästöinä 24 kilometrin ajomatkaa henkilöautolla.

Jotta kiinteistöjen toimistotilat olisivat mahdollisimman energiaystävällisiä, tulisi Asikaisen mukaan (2006, 31) kiinteistön rakennus- tai korjausvaiheessa ottaa huomioon energiatehok-

kaat ikkunat ja ilmastointijärjestelmän lämmön takaisinotto. Mattsson kertoo (2009a), että suurimmassa osassa Vallilan kiinteistöjä on ilmastoinnissa käytössä poistoilmajärjestelmä. Tässä järjestelmässä katossa olevat ilmastointilaitteet tunnistavat toimistotilasta muodostuvan lämpimän ilman, jonka jälkeen ilmastointilaitteet osaa ohjata viileämpää ilmaa lämpimän tilalle. Tällä järjestelmällä pyritään pitämään lämpötilat tasaisina, mutta kun suurimman osan lämpimästä ilmasta tuottavat sähkölaitteet, niin ihmisen iho voi tuntea viileän tilalle tulevan ilman joskus ehkä liiankin viileäksi. Se kuinka ihminen tuntee lämpötilojen muutokset, on yksilöllistä, eikä ilmastointijärjestelmälle voi oikein tehdä mitään.

6.2.2 Valaistus

Normaalissa toimistorakennuksessa valaistus aiheuttaa Motivan (2007b) arvion mukaan kolmasosan koko sähkönkulutuksen tuomista kustannuksista. Toimistossa valaistuksen voimakkuus on yksi vaikuttavista tekijöistä. Valaistuksessa liian suuria pintakirkkauseroja tulisi välttää, ettei synny teräviä varjoja, jotka voisivat haitata työn tekemistä. Valot eivät saisi aiheuttaa haitallisia lämpövaikutuksia, ääniä eivätkä ne loppuun palaessaan saisi jäädä vilkkumaan häiritsevästi. Toimistoissa, joissa on ikkunat, voidaan hyödyntää myös luonnonvalon luomaa valaistusvaikutelmaa. Asikainen (2006, 37) esittää, että toimistoissa kuitenkin valaistus on usein liiallista ja väärin suunnattu, joten se kuluttaa paljon sähköä tuomatta silti parempia olosuhteita työskentelyyn. Kulutusta saadaan vähentymään hyvällä suunnittelulla ja energiatehokkaiden valaisinten avulla. Paras tulos saadaan kun valaistus suunnitellaan työpisteiden, työtehtävien ja yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Connection Services FI -osastolla on käytössä loisteputkivalaisimet, jotka ovat huoneiston katossa, ja valaisevat yhtä aikaa monta työpistettä. Loisteputki kestää kuusi, jopa viisitoista kertaa pitempään kuin hehkulamppu, joten pitkäaikainen kesto tasoittaa sen kalliimman hinnan. Lisäksi loisteputki ja energiansäästölamput kuluttavat 75 prosenttia vähemmän energiaa kuin hehkulamppu (Asikainen 2006, 37). Työpisteet Connection Services FI -osastolla on kuitenkin pyritty asettamaan niin, että ne ovat valaistu hyvin. Jokaisen työpisteen kohdalla on oma loisteputkivalaisimensa, mutta niitä ei voida sammuttaa ja laittaa päälle työpistekohtaisesti. Tämä johtuu Mattssonin kertoman (2009a) mukaan siitä, että kyseinen tila on alkujaan suunniteltu erillisille huoneille, joiden valaisinjärjestelmä on erilainen. Lisäksi Vallilan kiinteistöissä valaistuksen ohjaus on toteutettu eri tavoin eri kiinteistöissä. Connection Services FI -osaston kohdalla on käytössä aluekohtainen valaistus eikä valaisinkohtainen ohjaus. Kun myöhemmin tila on avattu avotoimistoksi, on loisteputkien yhdistetty virrankatkaisu jätetty toimintoon. Jos työpisteellä toimiva henkilö ei halua ylhäältä tulevaa valaistusta, voi loisteputken sammuttaa ainoastaan kääntämällä loisteputken kiinni. Kuitenkin työturvallisuuden vuoksi tämä loisteputken sammuttaminen olisi asianomaisen henkilön tehtävä. Koko rivi työpisteitä ei voi olla ilman valoa, joten enemmistön kannalta osastolla valojen on oltava päällä.

Joillakin henkilöillä on henkilökohtainen pöytävalaisin, jos ei halua valaisimekseen kirkasta katosta tulevaa loisteputkivaloa. Valaistuksen kohdalla osastolla saattaisi olla kehittämisen ja suunnittelun varaa, jotta kaikki saisivat parhaimman työviihtyvyyden valaistuksen osalta. Myös silmien jaksamisen ja terveyden kannalta on tärkeitä, että valaistus on oikein suunnattua ja riittävää.

Asikaisen mukaan (2006, 30) toimistossa valaistuksen ja toimistolaitteiden sähkönkulutusta voidaan pienentää yksinkertaisilla toimenpiteillä lähes kymmenellä prosentilla. Jos lisäksi otetaan käyttöön uusiutuvien luonnonvaroin tuotettua sähköä, kuten tuuli- tai vesivoimalla, saadaan tällä sähköntuottokeinolla pienentymään luonnonkuormitusta. Motiva (2008b) on tehnyt valaistuksen ABC:n, josta löytyy suosituksia valaistuksen käyttäjille. Alla olevaan luetteloon on otettu muutamia varten otettavia toimia sähkön kuluttamisen säästämiseksi ja huomioimiseksi valaistuksen suhteen:

- Valot kannattaa sammuttaa aina, kun tila on käyttämättä yli 10 minuuttia.
- Pöly ja lika loisteputkissa voi alentaa valaistustasoa jopa 20 %.
- Luonnonvalo on voimakkaampaa kuin keinovalo. Suosi luonnonvaloa ilman suoraa auringon paistetta.
- Näkemisen kannalta on oleellista, että valo ei heijastu kohteesta katseilijan silmiin.
- Katkaisimien tekstit helpottavat käyttäjiä valitsemaan vain ne valot, joita tarvitaan.
- Sammuta valot kirkkaana päivänä, mitä puhtaammat ikkunat ovat, sitä enemmän luonnonvaloa on käytettävissä.

6.2.3 Toimistolaitteet

Pelkät uudet laiteinvestoinnit eivät paranna energiakulutuksen vähentämistä ja toiminnan tuottavuutta, vaan lisäksi pitää olla koulutusta ja muutoksia toiminta- että ajattelutavoissa. Toimistotyössä informaatioteknologia lisää mahdollisuuksia ympäristökuormittamisen vähentämiseen. Esimerkiksi toimistolaitteiden asennuspäivityksillä voidaan lisätä laitteiden kapasiteettia, ominaisuuksia ja käyttöikä. Lisäksi paperin kulutus pienenee käyttämällä sähköisiä tiedonsiirtolaitteita (Asikainen 2006, 20).

Toimistoissa työasemia ja niiden oheislaitteita koskevat tutkimukset ovat Motivan (2006, 12-14) mukaan osoittaneet, että tavallisessa toimistokäytössä käytettävän työaseman olennaisen käytön aikainen kulutus on yli kolminkertainen verrattuna laitteiden valmistukseen ja materiaalin tuotantoon. Suhteessa tähän, laitteiden jätteenkäsittely- ja kierrätyskustannukset

ovat alhaiset, noin 15 prosenttia tuotantoenergiasta. Työasemien käyttöikä on noin kolmesta neljään vuoteen toimistoissa. Laite- ja ohjelmistovaatimukset kasvavat kokoajan, joten laitteiden pitää pysyä kehityksen mukana. Työasemien sähkösäästömenetelmillä on siis iso merkitys koko työasemaympäristön kuluissa. Uudemmat tietokonemallit ja prosessorit kuluttavat paljon enemmän sähköä kuin vanhemmat mallit, joten tulevaisuudessa sähkösäästökeinojen tunnistus tulee entistä tärkeämmäksi. Uudemmat koneet kuitenkin saadaan tehtyä energiatehokkaimmiksi, ja niiden sisältämiä asetuksia voidaan käyttää sähkönkulutuksen vähentämiseen. Hyvänä esimerkkinä voidaan tietokonelaitteista mainita näytön kehityksen. Tällä hetkellä toimistoissa on käytössä kahta erilaista näyttötyyppiä: kuvaputkitekniikalla toimivia CRT -näyttöjä sekä uudempia ja litteämpiä nestekidetekniikalla toimivia LCD -näyttöjä. Ajan myötä LCD-näytöt syrjäyttävät CRT-näytöt.

Connection Services FI -osastolla on käytössä 17 ja 19 tuuman kokoisia LCD -näyttöjä. Osastolta löytyy myös kaksi CRT -näyttöä, mutta ne pidetään suljettuina, koska niihin liitettyjen keskusyksöiden tulee olla päällä vain servereiden takia koko vuorokauden ajan. Kun osasto aloitti toimintansa vuonna 2005, olivat kaikki näytöt CRT -näyttöjä. Vasta vuonna 2007 näyttöjä lähdettiin vaihtamaan uusien työpöytien takia. Uusissa pöydissä näyttöjen kohdalle mahduttivat litteämmät LCD -näytöt. Näyttöjen vaihtaminen ei siis ollut energiansäästämisen takia vaan uusien pöytien takia. (Konga 2009.) Uusien LCD -näyttöjen vaihto oli kannattavaa lisäksi muun muassa alhaisen sähkönkulutuksen, tarkemman kuvan ja silmäystävällisen välkkymättömän kuvan vuoksi. Näyttöjen kulutuslukemat vaihtelevat Motivan (2006, 14) mukaan mallikohtaisesti, mutta alla olevaan taulukkoon, taulukko 2, on koottu yleistäen keskimääräinen energiankulutus CRT- ja LCD -näytöillä. Taulukossa 2 olevalla valmiustilalla tarkoitetaan niin sanottua näytön syvää unitilaa eli deep sleep. Lisäksi työasemalla toimistossa sähkölaitteet kuluttavat jonkin verran sähköä normaalisti sammutettunakin, jos laitteen virtajohto on kytkettynä tai, jos laitetta ei ole sammutettu päävirtakytkimestä.

Näytön tyyppi	Normaali tila	Valmiustila	Pois päältä
CRT 15"	65 W	3 W	3 W
CRT 17"	80 W	4 W	4 W
CRT 19"	100 W	5 W	5 W
LCD 15"	23 W	2 W	2 W
LCD 17"	30 W	2 W	2 W
LCD 19"	40 W	2 W	2 W

Taulukko 2: Näyttöjen normaalissa tilassa olevia todellisia kulutuslukemia (Motiva 2006, 14).

Sähkön kokonaiskulutuksen kannalta huomattavampia oheislaitteita näytön lisäksi ovat tulostimet ja monitoimilaitteet. Motivan mukaan (2006, 13, 15) erilaisilla tulostinmalleilla on sähkökulutuksessa näyttöjä ja keskusyksiköitä enemmän vaihteluita, koska siihen vaikuttaa paljon esimerkiksi tulostuslaadun ja nopeuksien erot. Connection Services FI -osastolla on käytössä henkilökohtaisissa työpisteissä lasertulostimet. Tulostaessaan lasertulostimet käyttävät enemmän sähköä kuin mustesuihkutulostimet, mutta toisaalta mustesuihkutulostimen kokonaiskustannukset tulostettavaa yhtä arkkia kohden ovat korkeammat kuin lasertulostimen. Monitoimilaitteisiin on yleensä yhdistetty tulostimen lisäksi kopiokone- ja kuvanlukijatoiminto, joissakin voi olla vielä faksi. Monitoimilaitteissa yksi laite korvaa erillisen tulostimen, kuvanlukijan, faksin ja kopiokoneen, joten se kuluttaa sähköä vain noin puolet verrattuna edellä lueteltuihin laitteisiin. Tämänlaisia monitoimilaitteita ei kyseiseltä osastolta löydy, mutta suurin kopiokone on yhdistetty verkkoon, joten siihen voi kukin työntekijä omalta työpisteeltään tulostaa tarvittaessa. Osastolla olevista fakseista löytyy lähetystoiminto, jolla voi lähettää kuvannetun tulosteen tiedostona työntekijän henkilökohtaiseen faksinumeroon, joka on yhdistettynä sähköpostiin.

Jos tietokoneeseen aktivoidaan virransäästöominaisuus, vähenee sähkönkulutus puolella. Tietokoneet oheislaitteineen voivat käyttää sähköä jopa saman verran kuin koko toimiston valaistus. Tietokoneiden eri valmistajilla on järjestelmiä, joiden avulla voidaan pienentää niiden sähkönkulutusta. Järjestelmät voivat koskea esimerkiksi koko laiteympäristöä tai vain näyttöä. Järjestelmän ominaisuuksiin voidaan asettaa esimerkiksi näytön lepotilaan meneminen tietyssä määräajassa. Tällä tavalla säästyy virtaa ja laitteisto tuottaa vähemmän lämpöä. Lepotilasta näyttö avautuu hetkessä hiirtä liikuttamalla, ja kone on taas käyttövalmis. Jos tietokoneesta halutaan sammuttaa pelkkä näyttö, mutta silti verkkoyhteys pysyen, niin silloin paras tapa sammuttaa näyttö on sen virtakytkintä painamalla. Tietokone ja sen näyttö on suositeltavaa sammuttaa työpäivän päätteeksi. Connection Services FI -osastolla näin tehdäänkin, kahta konetta lukuun ottamatta, ettei suljettaessa serveri -ohjelmistot mene sekaisin. Jos työntekijä tietää olevansa työpisteeltä yli 10-15 minuuttia poissa, on hyvä sammuttaa näyttö virtakytkimestä poissaolon ajaksi. Toimistoissa useat sähkön kulutusta kurissa pitävät menetelmät säästävät lisäksi paperia. Sähköpostin käyttäminen ja kaksipuolinen tulostus vähentävät merkittävästi paperin kulutusta, koska yhden A4-paperin valmistaminen kuluttaa 10 - 30 Wh sähköä. (Motiva 2007b, 2008b, 2008d.)

6.2.4 Paperi

Asikaisen mukaan (2006, 75-76) metsänhoidosta ja valmistusprosesseista tulevat suurimmat ympäristövaikutukset, kun käytetään paperia. Hoitamiseen ja valmistamiseen ei vaikuta miten laadullista paperia valmistetaan vaan ne kuluttavat silti paljon energiaa ja erilaisia kemikaaleja. Metsäteollisuus on edelleen yksi Suomen isoimmista ilman ja vesien saastuttajista. On-

neksi Suomessa lähivuosikymmeninä päästöt ovat merkittävästi pienentyneet sellu- ja paperiteollisuudessa ympäristösuojelutekniikan takia. Suomessa on ollut myös tehometsätaloutta, jonka seurauksena luonnonarvoiltaan runsaat iäkkäät metsät on menetetty ja monet metsätyypit ovat uhanalaisia. Parantaakseen metsien tulevaisuutta on viime vuosina noussut voimakkaasti esille tuotantotavat ja metsien sertifiointi. Metsien sertifiointilla taataan Maailman luonnonsäätiön mukaan (2008c) se, että metsäaluetta hoidetaan kriteerien mukaisesti, jotka on sovittu, ja lisäksi raaka-aineen liikkumista seurataan metsästä aina lopulliseksi tuotteeksi asti. Sertifiointi varmistaa puun ostajille ja kuluttajille, että tuote on lähtöisin sosiaalisten, ekologisten ja taloudellisten arvosteluperusteiden mukaan hoidetusta metsästä. Paperin käytämissessä paras vaihtoehto olisi uusiopaperi, koska se on tuotettu puuta säästävästi ja vähentäen veden, energian ja kemikaalien kulutusta.

Viimeisten kymmenen vuoden aikana tulostus- ja kopiopapereiden laatu on parantunut paljon. Paperit eivät enää pölyä tai tuki laitteita, lisäksi papereita löytyy useita eri värisävyjä ja erittäinkin vaaleita. Suomessa uusiokuidusta valmistetaan kirjekuoria, sanomalehti- ja pehmopaperia sekä lehtiöitä. Ympäristöystävällisiä papereita merkitään erilaisilla ympäristömerkeillä. Pohjoismainen ympäristömerkki asettaa edellytyksiä tuotteen elinkaaren aikaisille ympäristövaikutuksille korostaen niistä lopullisen tuotteen ympäristövaikutusten kannalta tärkeimpiä. Esimerkiksi joutsenmerkitty paperi voidaan aina kierrättää. (Asikainen 2006, 76.)

Nordea Pankki esittää (Rørbakken 2007, 5-6) vuoden 2007 ympäristöjalanjälki -raportissaan, että työssä käytettävien papereiden valkaisuun ei ole käytetty puhdasta klooria tai ne ovat täysin kloorittomia. Tietotekniikan lisääntyminen kuitenkin ei ole ainakaan vielä vähentänyt huomattavasti Nordeassa käytettävän paperin määrää. Paperin käyttö ei ole vähentynyt, koska Nordea on alueellisesti laajentunut ja samalla raportoinnin tarve on kasvanut. Seuraavaan taulukkoon on koottu Nordean paperin kulutus vuosina 2005-2007, taulukko 3.

Paperi	2005	2006	2007	Muutos (06-07)
Yhteensä (tonnia)	2,061	3,558	3,979	12 %
Kg/työntekijä	75	126	145	15 %

Taulukko 3: Paperin kulutus Nordeassa vuosina 2005-2007 (Rørbakken 2007, 6).

Vaikka 1980- luvulla tietotekniikan alkaessa sen oletettiin syrjäyttävän paperin, niin kehitys on ollut lähes päinvastainen. Asikainen toteaa (2006, 83-84), että tietotekniikka on nopeuttanut ja lisännyt paperin kulutusta, vaikka sähköposti ja sähköisen arkistoinnin mahdollisuus on ollut käytössä jo melko kauan. Kolmenkymmenen vuoden aikana paperinkulutus on kolminker-

taistunut, ja suomalainen käyttää sitä noin kaksisataa kiloa vuodessa. Sähköinen arkistointi olisi sekä luonnon kannalta että taloudellisesti hyvä vaihtoehto. Kuitenkin laatikkoihin kätetään edelleen tulostettuja sähköposteja ja kaiken varalta paperisia varmuuskopioita. Asiakainen esittää lisäksi, että toimistotuotteita markkinoivan Esselten mukaan tulostuspaperin kulutus on noussut Länsi-Euroopassa viime vuosina noin 6,5 vuosiprosentin vauhtia. Vuosina 1990-2001 Suomessa pelkästään toimistopaperin kulutus kasvoi 26 tuhannesta tonnista 43 tuhanteen tonniin.

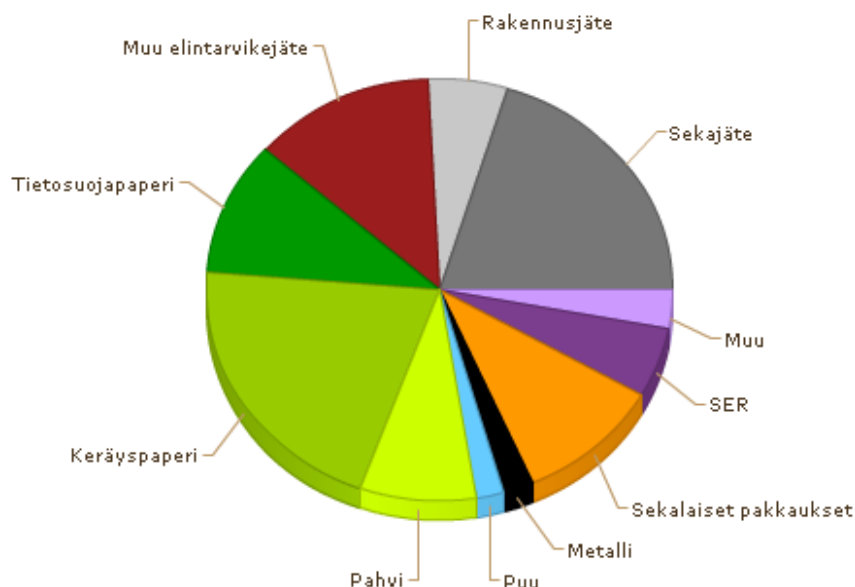
Connection Services FI -osastolla käytetään perustulostamiseen tavallista valkoista laserpaperia ja asiakkaille lähetettäviin asiakirjatulosteisiin käytetään hieman laadukkaampaa Nordealogollista paperia. Asiakkaille lähetettävien tulosteiden mukana tulee useimmiten lähetettyä mukaan vielä erillisesti tilattuja kopioita sopimuspalveluiden ehto- ja ohjelomakkeista. Vuoden 2008 tietojen mukaan Connection Services FI -osastolle tilattiin valkoista kopiopaperia kokoa A4 450 riisiä eli 225 000 kappaletta A4:ia ja logollista A4- paperia 360 000 kappaletta. Lisäksi osastolle tilattiin sopimustulosteisiin mukaan liitettäviä Maksut- ja tilitiedot -lomakkeita, joiden kokonaismäärä A4:na oli 12 800 kappaletta ja Yritysten elektronisten palveluiden yleisiä ehtoja, joiden kokonaismäärä A4:na oli 26 400 kappaletta. Osastolle tilataan lisäksi vielä Yrityksen verkkopankin hallinnoinnin pikaoppaita, jotka vuoden 2009 alusta lähtien tilattiin värillisenä ja kiiltäväpintaisempaan paperiin. Tulosteiden ja kopioiden määrät ovat suuria, koska tulostaminen, kopioiminen ja sopimuspapereiden lähettäminen ovat iso osa osaston toimintaa. Osastolle logollisen paperin hinnaksi tulee 0,0081 euroa kappaleelta ja kopiopaperin hinnaksi tulee 0,00653 kappaleelta. (Lehto 2009; Tammi 2009.) Kertomalla paperin kulutus ja hinta saadaan vuosittainen hinta paperinkäytölle. Yksittäin katsottuna kappalehinta ei ole suuri, mutta kun analysointiin otetaan monta vuotta peräkkäin, kertyy siitä osastolle huomattava kuluerä. Jos kaikki osastot osallistuvat paperin säästämiseen, säästö olisi koko konsernin kannalta huomattava. Pelkästään kopiopaperin kulutuksen vähentäminen pienentäisi kuluja ja kuormittaisi huomattavasti vähemmän ympäristöä. Kopiopaperin käytön vähentäminen on potentiaalisin toimi Connection Services FI -osastolle, koska sen käyttöön voidaan vaikuttaa kaikista eniten.

Osastolle tulee yrityksen maksuliiketoimeksiantoja sähköpostitse, jotka tulostetaan paperille sitä mukaa kun toimeksiantoja tulee. Tulostetut toimeksiannot lajitellaan, ja ne tehdään tulo- ja kiireellisyysjärjestyksissä. Tehdyt toimeksiantolomakkeet arkistoidaan ja niitä säilytetään kaksi kuukautta, jonka jälkeen ne hävitetään tietosuojapaperikeräyksen kautta. Toimeksiantojen tulostamiseen ei osastolla ole mitään virallisia säädöksiä, mutta niiden tulostaminen sähköpostista on todettu selkeimmäksi tavaksi niiden työstämiseen. Connection Services FI -osaston perustaminen tapahtuikin vasta jokunen vuosi sitten. Vaikka osasto on uusi, niin yrityksen maksuliikenteen ylläpitoa on hoidettu jo vuosikausia ja samalla palvelut ovat kulkeutuneet kehityksen mukana. Tulevaisuuden suunnalla osastolla olisi siis runsaasti kehitysideoita

suunnittelemisen mahdollisuuksia. Kuten muussakin pankkitoiminnassa niin tällä osastolla tuotetaan sopimuspapereita, joihin yhteyskonttori hankkii asiakkaan allekirjoituksen. Tietoteknisesti esimerkiksi Nordea Rahoitus Suomi Oy:ssä (Ahtela 2009) rahoitushakemukset otetaan vastaan sähköisessä muodossa. Tällä tavalla sopimuspapereihin saadaan asiakkaan sähköinen allekirjoitus, joten sopimuspapereita ei välttämättä tarvitse tulostaa. Näin ei tarvittaisi ollenkaan konkreettisia todisteita sopimuksen tekemisestä, ja paperin kulutus vähenisi merkittävästi. Paperin käyttämiseen voidaan lopuksi todeta, että tämän opinnäytetyön tarkastelu-kohteena olevan toimiston paperinsäästämisessä on paljon potentiaalia ja mahdollisuuksia kulutuksen vähentämiseen. Kyseisessä toimistotilassa ei ole vain tämän kyseisen osaston henkilöstöä, joten heidän osalta tarkkaa analysointia yhteisten jätepaperiastioiden käyttämisestä ei voida tehdä. Kuitenkin tilassa toimivat omat yksiköt huolehtivat omien tarvittavien paperien tilauksista ja muiden käyttotarvikkeiden kuluttamisesta. Jos kaikki osallistuvat kulutuksen vähentämiseen, saada aikaan parempia ja konkreettisempia tuloksia.

6.2.5 Jätteet

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuusto eli YTV on tehnyt tutkimuksia erilaisten kiinteistötyyppien ja toimialojen jätteiden kulutuksesta. YTV:n vuoden 2007 Petra-jätevertailun mukaan (YTV 2007) toimistorakennuksen suurimmat jätejakeet olivat keräyspaperi, sekajäte, tietosuojapaperi ja muu elintarvikejäte, kuvio 9.

Kuvio 9: Jättejakeet vuonna 2007, toimistorakennus (YTV 2007.)

Toimistoista olisi siis paljon potentiaalia erilaisten jätteiden lajitteluun, koska jätettä tuotetaan paljon. Nykyaikainen tekniikka antaa valmiudet nopeaan tulostamiseen ja kopioimiseen, joten turhia tulosteita ja kopioita tulee tehtyä aivan huomaamatta, huomauttaa Asikainen (2006, 84). Esimerkiksi kun kirjoittaa jotain tärkeää tekstiä, ja tuntuu että ei löydä kaikkia kirjoitusvirheitä, niin oikolukuversion tulostaminen käy helposti. Tämän jälkeen tulostetta katsotaan muutamaan minuutin ajan ja lopuksi se heitetään pois ja pahimmassa tapauksessa vielä tavalliseen roskikseen. Tietotekniikan alkaessa 1980-luvulla oli visio, että toimistot muuttuvat paperittomiksi. Voidaan kuitenkin sanoa, että tämä lähes vitsiksi katsottu visio on alkamassa. Toimistopaperin kulutus on kääntynyt laskuun Yhdysvalloissa ja Pohjoismaissa pysähtynyt. Nuoremmat sukupolvet omaavat paremmin sähköisen median käytön, joka tulee siten näkymään työpaikoilla. Tietotekniikka-alat jotka työllistävät paljon nuoria, poikkeavat toimintakulttuuriltaan tavallisista toimistoista: paperia pidetään hyödyttömänä, tilaa vievänä ja vanhentuneena tiedonvälittäjänä.

Asikaisen (2006, 94-95) mukaan Suomessa kokonaisjätteen määrästä noin neljä prosenttia on yhdyskuntajätettä. Ympäristöministeriö (2008) määrittelee yhdyskuntajätteen asumisessa syntyväksi jätteeksi eli kotitalousjätteeksi. Yhdyskuntajäte voidaan rinnastaa jätteeksi, jota syntyy myös muun muassa teollisuudessa tai palvelutoiminnassa. Yhdyskuntajätteestä noin puolet on asuin- ja liikekiinteistöillä syntyvää jätettä ja toiset puolet jäteveden puhdistamisesta syntyvää lietettä. Suomessa yhdyskuntajätteet säilötään tavallisesti kaatopaikoille, joten tilantarve kasvaa jätemäärien noustessa. Yhdyskuntajätteen käsittelyllä ja kierrättämisellä on merkityksensä, koska kaatopaikalle ajautuu arvokkaita luonnonvaroja, kuten metalleja ja paperia, jotka pystyttäisiin käyttämään hyväksi kierrättämällä. Kierrättämällä siten pienennettäisiin jätteen määrää. Yhteiskunnalliset päätöksentekijät, tuotteiden suunnittelijat ja valmistajat sekä kuluttajat, joihin toimistotkin kuuluvat, ovat jätteen synnyn ehkäisössä avainasemassa. Kulutustottumuksilla voidaan lisätä ympäristöystävällisten tuotteiden ja palveluiden kysyntää. Kun vähennetään jätteen määrää, alentaa se samalla ympäristön kuormittamista ja jätehuollon kustannuksia. Jätehuoltokustannukset alentuivat yrityksillä, koska sekajätteen jätemaksut ovat lajiteltua jätettä kalliimpaa. Toimistossa paperin, tarvikkeiden, laitteiden ja kalusteiden tarkoituseräinen käyttö lisää huomattavaa säästöä jätehuollossa, ja se tuo alennusta myös hankintoihin ja kustannuksiin. Hankintakustannukset pienentyvät noin kymmenkertaisesti jätehuoltoon verrattuna.

Jätelaissa kaikessa toiminnassa, joka koskee myös toimistoja, on pyrittävä tuottamaan mahdollisimman vähän jätettä. Jos ei voida ehkäistä jätteen syntymistä, veloitetaan jätelaissa jätteiden lajittelua ja kierrätystä, jos se on mahdollista, eikä siitä synny mahdollittoman suuria lisäkustannuksia. Asikainen esittää (2006, 97) lisäksi, että jätelaki edellyttää yrityksiä olemaan selvillä jätteidensä määrästä ja laadusta ja haitattomuudesta, joka toimistossa tarkoittaa erilaisten kemikaalituotteiden välttämistä, joista muodostuu ongelmajätettä. Jätteen-

tuottaja maksaa itse jätehuollonkustannukset. Nordeassa Vallilan kiinteistöissä jätehuollon hoitaa ulkopuolinen taho. Osastoille on tuotu jätteen lajitteluastiat, jotka tyhjenetään tasaisin väliajoin. Jätehuoltajan toimesta lajittelupisteistä löytyy energiajakeen, kierrätyspaperin, tietosuojatunpaperin ja biojätteen lajitteluastiat. Nordean toimesta ei ole laitettu mitään erillisiä lajitteluohjeita tai ohjeistettu työntekijöitä mitenkään lajitteluun. Paperin ja energiajakeen lajittelupisteessä löytyy ohjeita jätehuollonjärjestäjän toimesta joko erillisellä lapulla seinässä tai jäteastiassa. Jätteiden lajittelu ei kaikille välttämättä ole selkeä asia, joten ohjeet pitäisivät olla hyvin näkyvillä, ja selkeät sekä yksinkertaiset.

Yrityksissä hyvä jätehuolto ja jätteiden lajittelu tuo Asikaisen mukaan (2006, 17, 31) näkyvästi esille ympäristövastuullisen toiminnan sekä ulkopuolisille että henkilöstölle. Toimiva lajittelujärjestelmä työpaikan osastolla voi olla henkilöstön yhteinen ylpeyden aihe, joka samalla voi lisätä yhteistä motivaation tunnetta. Jätteiden lajittelu ja kierrätys eivät kuitenkaan aina ole ongelmattomia. Kaikille jätteille ei välttämättä löydy hyötykäyttöä tai se ei sen hetkessä ole yritykselle taloudellisesti kannattavaa. Nykyisistä materiaalivirroista kierrätysmateriaalin osa on vain kuusi prosenttia. Lisäksi jätteiden kuljetus ja käsittely kuluttavat muun muassa energiaa ja aiheuttavat päästöjä samalla tavalla kuin uusien tuotteiden valmistus kierrätysraaka-aineista tai kuljettaminen kauppaan ja kuluttajille. Vuosina 1985-1996 EU-maissa ja Norjassa paperinkeräysaste kasvoi 36 prosentista 49 prosenttiin. Samaan aikaan paperin ja kartongin kulutus kasvoi niin paljon, että kaatopaikalle joutuvan paperin ja jätteenpoltoon menevän paperin määrä kasvoi.

6.2.6 Tulostusmuste

Suuren tulostusmäärän lisänä tulee myös tulostusmusteen suuri käyttöosuus. Asikainen toteaa (2006, 74-75), että toimistolaitteiden ja tulostuksen yleistymisen ja kopioinnin lisääntyminen on kasvattanut värikasettien kulutusta suuresti. Jos tulostusasetuksiin asennetaan vaaleampi tulostusmuste ja tulostusta vähennetään, saadaan pidennettyä värikasettien ikää. Connection Services- osastolla käytetään lasertulostimia, jotka ovat hieman ympäristöystävällisempiä kuin mustesuihkutulostimet, ja mustekasetit pyritään käyttämään mahdollisimman tehokkaasti loppuun. Koska asiakkaille lähetetyissä papereissa täytyy olla hyvä tulostusjälki, niin lopuiltaan olevaa mustekasettia ei voida käyttää ihan loppuun asti, sen huonon tulostuslaadun takia. Osastolle onkin kerätty yhteen paikkaan niin kutsutut vajaat mustekasetit. Melkein tyhjien värikasettien käyttöä tulisi kuitenkin tehostaa, esimerkiksi erään Connection Services FI - osaston työntekijän ideana oli, että jos työntekijä käyttää tulostinta työpäivänsä aikana vain perustulostamiseen, eli ei asiakkaille menevien tulosteiden tulostamiseen, niin työntekijän henkilökohtaisen tulostimen mustekasetin voisi päivän ajaksi vaihtaa kuluneempaan. Tällä tavalla voidaan käyttää kaikki mahdollinen muste tehokkaasti loppuun. Asikainen toteaa lisäksi, että kertakäyttöisistä mustekaseteista muodostuu paljon turhaa jätettä, vaikka muut osat

olisivat käyttökelpoisia. Kertakäyttöisten mustekasettien vaihtoehtona olisi mustekasetin uusiotäyttö. Uusisoinnissa mustekasetit avattaisiin ja puhdistettaisiin, jonka jälkeen lisättäisiin mustejauhe. Näin säästyisi raaka-ainetta ja jätemäärä pienentyisi. Joidenkin toimistolaitteiden valmistajien kautta on tarjolla niiden omien merkkien mustekasettien kierrätyspalvelua. Kuitenkin ympäristön näkökulmalta vaihtoehto olisi huonompi. Kierrätyksessä mustekasetit lähetettäisiin esimerkiksi Kaukoitään valmistusmaahan, jossa ne purettaisiin osiin, ja käyttökelpoiset osat käytettäisiin uusien kasettien valmistamiseen.

Kierrätysaiheiden jälkeen siirrytään tutkimusosioon. Tutkimusosiossa tullaan selvittämään Connection Services FI - osaston työntekijöiden tottumuksia ja mielipiteitä muun muassa kierrättämisestä ja energiansäästämisestä. Osastolla suurimmalla osalla työntekijöistä on työpisteensä kohdalla pieni liikuteltava lajittelujäte-astia, johon voi työpäivänaikana muodostuneet jätteet lajitella. Lajittelujäteastia helpottaa lajittelua tyhjennettäessä sitä isoimpiin keräysastioihin. Jos kierrättämistä ja luonnonympäristön kuormittamisen vähentämistä ei pidetä tärkeänä, hankaloittaa se esimerkiksi jätteiden lajittelun tehokäyttöä, mahdollisuuksia ja uusien toimenpiteiden omaksumista.

7 Tutkimusaiheen muodostuminen

Yrityksien yhteiskuntavastuun ja aiheeseen liittyvien muiden määritelyjen säännöksiä ja politiikoiden määritelmät eivät aina ole kovin yksiselitteisiä. Eivätkä ne aina ole kovin helposti näkyvillä työntekijöille kuin niiden pitäisi olla. Tutkimusosiossa on tarkoitus yhdistää aiemmin käsitellyt Nordean yhteiskuntavastuun ja muiden säännöksiä määritelmät ja energiansäästäminen yhdeksi kokonaisuudeksi. Sekä lisäksi selvittää kuinka Nordean määrittelemät säännökset muuntautuvat todellisuudessa sanoista teoiksi yhdessä osastossa ja ovatko työntekijät tietoisia niistä. Tutkimuksessa tullaan käsittelemään määritelmien muuntautumista teoiksi Nordea Pankki Suomi Oyj:n yhden osaston kannalta. Saatuja tuloksia ei voida siten yhdenmukaistaa ihan suoraan koko konsernin toimintaan, mutta aiheen käsittelyä voidaan hyödyntää laajentuvasti muihin osastoihin ja yksiköihin.

7.1 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohteena on Nordean Helsingin Vallilassa toimiva 24 työntekijän Connection Services FI -osasto. Osasto on perustettu vuoden 2005 syksyllä ja sen toiminta on suurimmaksi osaksi keskittynyt yrityksen maksuliikennesopimukseen. Osastolla ei ole vielä kovin pitkää vuosihistoriaa takana, mutta osaston nuoruus antaa mahdollisuuksia kehittymiseen ja tehokkaimpiin toimintaratkaisuihin.

Nordea Pankki Suomi Oyj:ssä oli vuoden 2008 syksyllä Motiva Oy:n järjestämä energiansäästö-kampanja ja Nordea Suomen osalta kampanjaa edusti Helsingin Vallilassa toimivat Nordean kiinteistöt. Connection Services FI -osasto on siten kampanjankin myötä hyvä tutkimuskohde, koska näin voidaan lisäksi tarkastella työntekijöiden osalta energiansäästökampanjan näkyvyyttä ja vaikutuksia. Tutkimusaiheen syynä on lisäksi se, että juuri tämänlaista tutkimusta ei ole ennen aikaisemmin tehty, eli tutkitaan vain yhden osaston toimia. Lisäksi alustavien tietojen mukaan Nordean yhteiskuntavastuullisuuden periaatteet, toimintatapasäännöt ja ympäristöpolitiikka eivät ole kovin hyvin työntekijöiden keskuudessa tiedossa. Kuitenkin esimerkiksi Nordean hyväksymä ympäristöpolitiikka (Nordea 2003) valtuuttaa, että Nordean liiketoiminta-alueiden johtajien vastuulla on varmistaa, että politiikka tunnetaan ja sitä noudatetaan liike-toiminta-alue johtajien vastualueillaan. Liiketoiminta-alueiden ja yksiköiden vastuulla on myös päättää, että tarvitseeko ympäristöpolitiikkaan yksityiskohtaisempia toimintasääntöjä.

7.2 Tutkimuksen tavoite

Nordea on luonut toiminnalleen asiallisia periaatteita, säännöksiä ja politiikkoja, joissa käydään kohta kohdalta läpi kuinka esimerkiksi henkilöstön tulisi toimia eettisesti. Nämä ohjeet ovat asianmukaisia, mutta tietääkö henkilöstö, mitä ne sisältävät ja kuinka toimitaan esimerkiksi päivittäisessä työssä vähentääkseen ympäristönkuormittumista. Nordea pyrkii ympäristöpolitiikkansa (Nordea 2003) mukaan parantamaan ympäristösuojelunsa tasoa, joten henkilöstölle olisi tarpeen tietää ympäristö- ja energiansäästöasioista. Nordea pyrkii politiikkansa mukaan parantamaan henkilöstönsä tietämystä ympäristöasioista, mutta onko tietämys riittävä, näkyvää, tarpeeksi helposti saattavilla ja kaikista tärkeintä on, että ne olisivat käytännössä mukana työssä. Tämän opinnäytetyön tutkimuksen tavoite, voidaan näin koota kolmeksi tutkimusongelmakysymykseksi:

- Nordealle luotu koko konsernia koskevat yhteiskuntavastuullisuuden periaatteet, toimintatapasäännöt ja ympäristöpolitiikka, mutta ovatko ne todenmukaisesti työntekijöiden tiedossa?
- Ovatko työntekijät valmiita tekemään energiansäästämisen eteen työtä?
- Mitä energiansäästämistä varten voidaan tehdä yhdellä osastolla?

8 Tutkimusmenetelmän valinta

8.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Menetelmänä käytetään kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusta. Määrällistä tutkimusta voidaan myös kutsua tilastolliseksi tutkimukseksi. Tällä tutkimuksella selvitetään lukumääriin

ja prosenttisuuksiin liittyviä kysymyksiä sekä tutkimuksessa selvinneiden asioiden välisiä riippuvuuksia. (Heikkilä 2004, 16, 68.) Tutkimuksen tiedonkeruuvälineeksi on valittu kysely, joka jaetaan kirje- eli postikyselynä Connection Services FI -osaston 23 työntekijälle. Heikkilän mukaan (2004, 16, 68) postikysely eroaa haastattelututkimuksesta siten, että kysyjältä ei vaadita henkilökohtaista kontaktia vastaajaan, mutta tutkijan täytyy tietää, mihin kysymykseen hän etsii vastausta. Postitettu lomake tavoittaa vastaanottajan paremmin kuin haastattelija, mutta vastausprosentin suuruuteen on omia tekijöitä. Tutkimuksessa kohderyhmänä oleva yhden osaston henkilöstö on tietoisia tulevasta kyselystä, joten se parantaa vastausprosentin määrää, eikä kysely tule heille äkkinäisesti. Kyselynvastausprosenttiin vaikuttaa paljon myös se, että kuinka tärkeänä vastaajat pitävät tutkimusta. Osaston kohdalla energiansäästämässä on potentiaalia, ja läheskään kaikkia mahdollisia säästökeinoja ei ole otettu käyttöön. Aihetta ole aikaisemmin käsitelty, joten mielenkiintoa varmasti löytyy, kun vastataan kyselyyn.

8.2 Kokonaistutkimus ja perusjoukko

Osaston kokonaistyöntekijämäärä ei ole kovin suuri, 24 henkilöä. Osastolla on työntekijöitä kokoaikaisia ja osa-aikaisia henkilöitä sekä vakituisessa että määräaikaisessa työsuhteessa. Työhenkilövuosissa osaston tämänhetkinen lukumäärä on 19,1 henkilöä. Tutkimuksessa populaatio eli perusjoukko osastontyöntekijät ovat kohdejoukkona, josta tutkimuksessa halutaan tehdä päätelmiä. Koska henkilöstömäärä ei ole kovin suuri, tullaan vastauksista tekemään kokonaistutkimus, jossa kerätään tietoja kaikista perusjoukkoon kuuluvista tilastoyksiköistä. Tutkimuksessa ei tehdä esimerkiksi erillistä otantaa. Tuloksia voidaan kuitenkin tulla luokittelemaan vastausten perusteella. Kokonaistutkimuksessa saadaan kokonaiskuvaa henkilöstön mielipiteistä ja näkökulmaa heidän energiansäästötottumuksista. Kysely tullaan tekemään mahdollisimman anonyyminä, jolla pyritään nostamaan vastausprosenttia. Kyselynaihe ei ole henkilökohtainen, mutta tähän työhön todettiin nimetön kirjekysely parhaana vaihtoehtona. Kullakin tiedonkeruumenetelmällä on lisäksi hyvät ja huonot puolensa. Kirjekyselyssä kysymykset ovat kohdistettu ja muotoiltu juuri Connection Services FI -osaston työntekijöille, jotta tutkimustuloksien käsittelyssä saadaan mahdollisimman hyvä analysointimahdollisuus. Kirjekysely jaetaan siis osastolla työntekijöille, ja he voivat vastata siihen työn ohella, joten selkeä, ytimekäs ja nopeasti vastattavissa oleva kysely sopii tilanteeseen.

8.3 Tiedonkeruuväline

Tiedonkeruuvälineenä olevassa kirjekyselyssä on Heikkilän mukaan (2006, 56) tärkeää, että kysymykset ovat tarkkoja ja selkeitä. Näin vastaaja vastaa juuri oikeaan kysymykseen oikein ja halutulla tavalla, jolloin kysyjä ja vastaaja ymmärtävät saman kysymyksen samalla tavalla. Kysely ei kuitenkaan tule olla mahdottoman pitkä, jotta se on selkeä analysoida ja vastaajat

jaksavat keskittyä kysymyksiin. Asenteita ja mielipiteitä mitattaessa on painotettava sitä, että vastaajat vastaavat sen mukaan, mitä he todellisesti ajattelevat. Kysymykset voivat olla avoimia tai suljettuja ja samaa koskevia väitteitä esitetään usein. Tämän kautta vastausten välisten korrelaatioiden perusteella voidaan saada selville, kuinka johdonmukaisia vastaajat ovat olleet.

Jaettava kysely koostuu suurimmaksi osaksi suljettujen kysymysten muodossa esitetyistä väit-
tämistä, joissa otetaan kantaa likertin asteikolla vastausvaihtoehdoissa. Tämän muotoisten
kysymysten etuna on Heikkilän mukaan (50-53, 56) se, että paljon tietoa voidaan laittaa pie-
neen tilaan. Ongelmaksi tässä voidaan kuitenkin katsoa se, ettei vastauksista voi päätellä,
mikä painoarvo kohteilla on eri vastaajille. Kyselyssä oleva likertin asteikko on 5-portainen
järjestysasteikko, jossa toisena ääripäänä on *täysin samaa mieltä* ja toisena *täysin erimiel-
tä* olevat vaihtoehdot. Asteikon keskimmäisenä vaihtoehtona on mukana, *ei samaa eikä eri miel-
tä*, vaikka vastaajalle se vaihtoehto saattaa olla liian houkutteleva. Vaihtoehto on kuitenkin
perusteltu sillä, että kyselyllä halutaan tuoda esille työntekijöistä myös sitä, jos he eivät ole
ikinä kuullutkaan joistain asioista, esimerkiksi kun kysytään tietoisuutta Nordean laatimista
yhteiskuntavastuun ja ympäristön säännöksistä. Suljetut eli vaihtoehdot antavat kysymykset
ovat sisällytetty myös kysyjän perustietoihin ja muutamiin täydentäviin kysymyksiin. Täyden-
tääkseen vielä kyselyn sisältöä on kysymyksiä muotoiltu sekamuotoisiin kysymystyyppeihin,
joissa vaihtoehdot on annettu, ja viimeinen vaihtoehto on jätetty avoimeksi, koska ei ole
varmaa, onko lueteltu kaikki mahdolliset esiin tulevat vaihtoehdot. Viimeiseksi kysymykseksi,
ennen vastaajan perustietoja, koskien tutkimusaihetta, on laitettu avoin vastaus-tila, johon
kyselylomakkeeseen vastaaja voi antaa avoimesti palautetta, mielipiteitä tai ehdotuksia kos-
kien kyseistä aihetta.

Kyselylomakkeessa, liite 1, on 34 kysymystä, joista 31 on laadittu koskemaan tutkimusaihetta.
Kysymykset perustiedoista on laitettu viimeisiksi, koska se nähtiin parhaimpana vaihtoehtona
suuremman vastausprosentin aikaansaamiseksi. Tutkimuksella haluttiin saada kokonaisnäkö-
kulmaa ja mielipiteitä ympäristö- ja energia-asioista, jonka takia vastaajien taustamuuttujia
ei selvitetä kovin perusteellisesti. Connection Services FI -osastolla työskentelevistä suurin
osa on naisia, joten vertaillen tuloksia sukupuolisesti, havaintojen tuloksiin ei olisi saatu
riittävää luotettavuutta. Eli kyselystä saatava aineiston koko ei riitä käsittelemään esimerkiksi
sukupuolen vaikutusta. Perustiedoilla haluttiin ennemmin selvittää muun muassa kuinka kau-
an työntekijä on työskennellyt kyseisellä osastolla ja kuinka kauan hän on työskennellyt pank-
kitoimialalla. Yhteiskuntatieteellisessä tietoarkistossa (Tampereen yliopisto, 2004) mainitaan-
kin, että kyselylomake kannattaa aloittaa kysymyksillä, joihin on helppo vastata. Kuitenkin
selvitettävänä muuttujina käsiteltävät taustakysymykset olisi hyvä jättää kokonaan tai osittain
kyselylomakkeen loppuun. Jos taustamuuttujia kysytään heti alussa, voi se nostaa kielteisiä
tuntemuksia vastaajassa.

Ennen kyselyn lopullista muokkaamista suoritettiin lomakkeen testaus. Koska kohdejoukko ei ollut suuri, niin testaus suoritettiin kahdella kohdejoukon henkilöllä. Lomakkeen testaajilta toivottiin, että he selvittäisivät muun muassa seuraavia asioita: ohjeiden selkeys ja yksiselitteisyys, vastausvaihtoehtojen toimivuus sekä lomakkeen vastaamisen raskaus. Myös Heikkilä on todennut (2006, 61) että edellä mainittuja asioita kannattaa lomakkeen testaamisessa ottaa huomioon. Testaamisen jälkeen tehtiin tarpeelliset muutokset lomakkeen rakenteeseen ja sisältöön.

8.4 Aineiston käytännön kerääminen

Kyselylomake, liite 1, jaettiin työntekijöille saatteineen ja vastausaikaa oli arkisissa työpäivissä kahdeksan, eli tarkoituksena ei ollut, että työntekijät vievät kyselylomakkeen kotiin vastattavaksi. Vastausajan päättyessä tultiin siihen tulokseen, että vastausaikaa pidennetään vielä kolmella päivällä, koska osastolla oli jonkin verran poissaoloja, ja että saataisiin mahdollisimman suuri vastausprosentti. Sopiva vastausaika kyselylomakkeelle on noin 7-10 päivää, koska jos palautuspäivämäärä on monen viikon päässä, saattaa asia unohtua vastaajalta ja vastausprosentti kärsii (Heikkilä 2006, 66). Seuraavissa luvuissa vastaajien vastaukset tullaan analysoimaan ja tuloksia puretaan auki sanallisesti, taulukoihin ja graafisesti.

Aineiston vastaukset saatiin 04.03.2009. Kyselylomake jaettiin 23 henkilölle, ja vastauksia saatiin 19 kappaletta, vastausprosentin siten ollessa 82,6. Koska jaettavia kyselylomakkeita oli 23 kappaletta, niin muutamakin palauttamaton kyselylomake alentaa vastausprosenttia. Positiivista kuitenkin oli, että kappalemäärissä kato oli vain 4.

9 Tutkimustulokset ja analyysi

Kyselylomakkeella saatu vastausaineisto käsiteltiin SPSS for Windows -tilasto-ohjelmalla. Ohjelman avulla saatuja tuloksia muokattiin selkeämmiksi havainnoiksi myös Microsoft Excel -ohjelmistolla. Mahdolliset avovastaukset analysoitiin kirjallisesti tai niillä täydennettiin sekä tuettiin analysoinnista saatuja tuloksia.

9.1 Tulosten tarkastelun aloittaminen

Kuten aiemmin todettiin, kyselystä saatava aineiston koko ei riitä käsittelemään kovinkaan luotettavasti taustamuuttujien vaikutusta tuloksiin, joten taustamuuttujaksi ei esimerkiksi selvitetty vastaajien sukupuolta. Vastauksilla haluttiin saada kokonaiskuva, eikä niinkään eritellä onko vastaaja mies tai nainen. Tutkimukseen otettiin mukaan muutama taustamuuttuja, koska haluttiin keskittyä juuri kyseiseen vastaajajoukkoon ja heidän osastoon. Kysely haluttiin pitää mahdollisimman anonyyminä. Perusteluna sille, ettei selkeitä taustamuuttujia, kuten

ikää tai kulutusta kysytty, voidaan selittää lisäksi sillä, että 19 vastauksesta yhteen lomakkeeseen ei oltu vastattu taustatietoja.

Connection Services FI -osaston on perustettu vuoden 2005 syksyllä, ja vastanneiden keskuudesta 10 henkilöä on työskennellyt osastolla noin kahdesta kolmeen vuotta. Neljä vastaajista ilmoitti olleensa osastolla perustamisesta asti ja 4 vastaajaa on ollut osastolla noin vuoden tai sen alle. Yksi vastaaja ei ilmoittanut taustatietoja.

Vastaajien kokemus pankkitoimialalla vaihtelee, joka voidaan nähdä taulukosta 4: kahdeksi isoimmaksi luokaksi voidaan eritellä yli 30 vuotta pankkitoimialalla toimineet ja alle viisi vuotta pankkitoimialalla toimineet. Tämä yhdistelmä on mielenkiintoinen, että osastolla suurimmaksi osaksi on paljon pankkialalta kokemusta saaneita henkilöitä ja vähän kokemusta saaneita. Yli 30 vuoden kokemus miltä tahansa alalta kerryttää paljon tietoa ja taitoa. Yksi vastaaja on työskennellyt pankkialalla yli 25 vuotta joka myös on vuosissa melko paljon. Kaksi vastaajista on työskennellyt yli 15 vuotta ja yksi vastaaja alle 10 vuotta pankkialalla.

	Vastanneita	%
alle 5	7	38,9
alle 10	1	5,6
yli 15	2	11,1
yli 25	1	5,6
yli 30	7	38,9
Yhteensä	18	100,0

Taulukko 4: Vastaajat työskennelleet pankkitoimialalla yhteensä vuosina

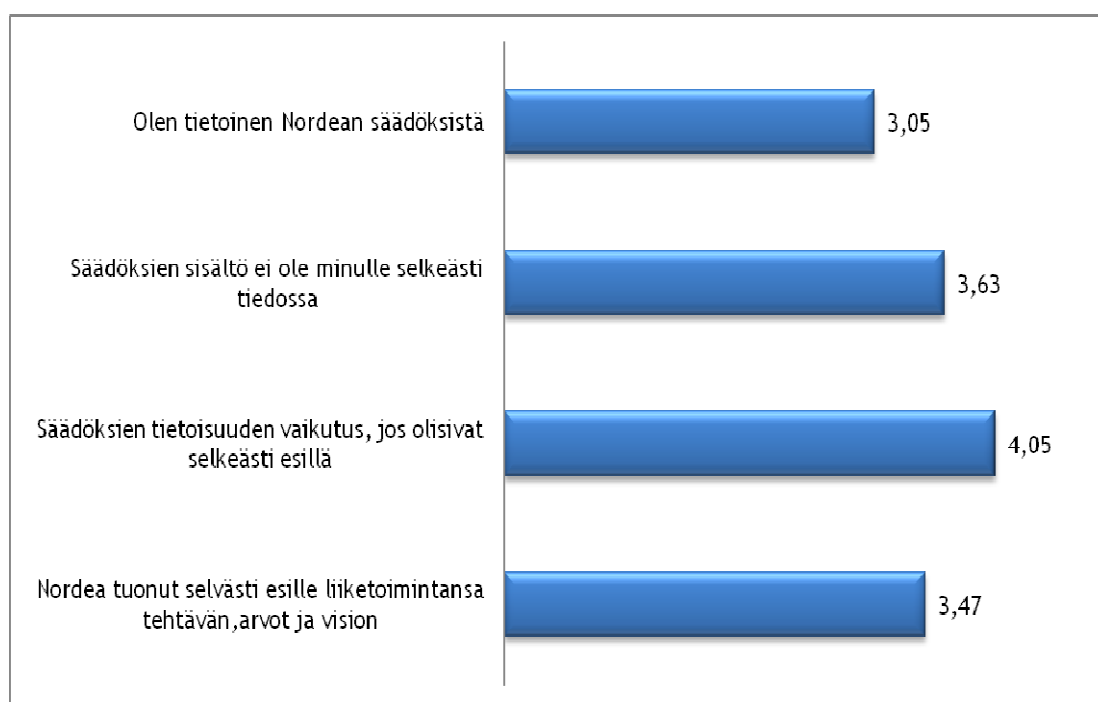
9.2 Tulosten arviointi

9.2.1 Vastaajien mielipiteet ja Nordea

Kysymyksillä 1-9 tutkittiin, kuinka tietoisia vastaajat ovat kokonaisuudessaan Nordean kokoa- mista koko konsernia koskevista yhteiskuntavastuullisuuden periaatteista, toimintatapasään- nöistä ja ympäristöpolitiikasta. Lisäksi haluttiin selvittää ovatko vastaajat saaneet tietoa Nor- dealta ympäristöstä tai onko heille ympäristöasiat tärkeitä.

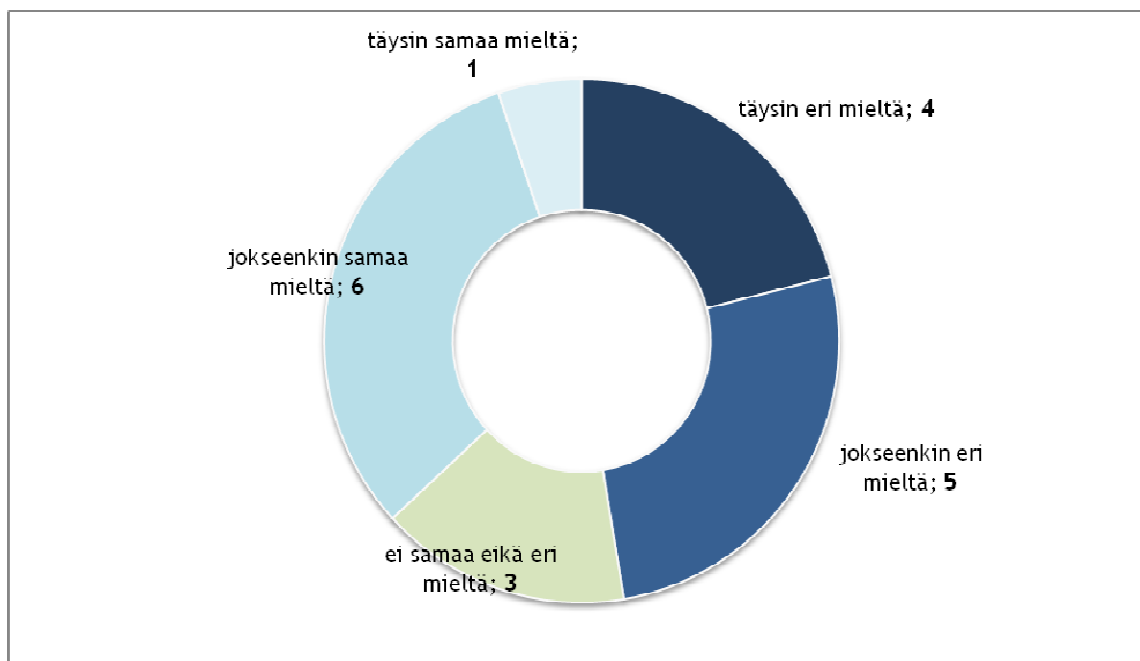
Kysymyksistä 1-3 ja 7 muodostettiin frekvenssijakauma, jossa kokonaistuloksia tarkasteltiin vastauksien kesiarvoilla. Kyselylomakkeessa olevat mielipidemuuttujat tulkittiin tässä väli- matka-asteikollisiksi, ja käytetty asteikko tulkittiin tasaväliseksi. Vastaajien mielipidettä ha- vainnollistettiin seuraavalla yleiskuvalla, jossa vastausaineisto koottiin keskiarvopylväiksi,

kuvio 10. Vastausvaihtoehdot koodattiin tilasto-ohjelmaan siten, että luokka-asteikko oli 1-5 välisellä asteikolla, jossa pienempi arvo kuvasti eri mielisyyttä ja isompi arvo samaa mieltä kyseisistä väittämistä. Arvo 3 kuvastaa sitä, että vastaaja ei ole samaa eikä eri mieltä kysytystä asiasta. Vastajat pystyivät siten valitsemaan lähinnä mielipidettään olevan vaihtoehdon esitetystä väittämistä. Vastauksista voidaan arvioida, että Nordea on tuonut selvemmin esille liiketoimintansa tehtävää, arvoa ja visiota kuin yhteiskuntavastuullisuuden periaatteitaan, toimintatapasääntöjään ja ympäristöpolitiikkaansa. Pylväiden jakaumasta voidaan nähdä myös se, että Nordean kokoomien säädöksiin sisältö ei välttämättä ole selkeästi tiedossa vastaajille, vaikka ne tiedostettaisiin olemassa oleviksi. Vastajat arvioivat lisäksi, että jos säädökset tunnettaisiin paremmin, saattaisivat ne vaikuttaa toimintatapoihin työpaikalla.

Kuvio 10: Vastaajien keskiarvoinen mielipide Nordean säädöksistä

Tarkasteltaessa työnantajan huomioimisen tärkeyttä vastuullisuudessa ja ympäristöasioissa, pidettiin sitä kaikkien vastaajien keskuudessa tärkeänä tai jokseenkin tärkeänä. Seuraavana olevaan kuvioon, kuvio 11, on koottu vastaajien lukumääräinen mielipide siitä, että he ovat saaneet sen hetkiselältä työnantajalta, eli Nordealta, tietoa ympäristöasioista. Vastaajista seitsemän oli sitä mieltä, että olivat samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että olivat saaneet tietoa ympäristöstä Nordealta. Lähes puolet vastaajista, 9 kappaletta, olivat eri mieltä tai täysin eri mieltä siitä, että olisivat saaneet tietoa ympäristöstä Nordealta. Mielipiteiden vaihtelevuus on laaja, joka voisi esimerkiksi aiheutua siitä, että kuinka vastaajat ovat kokeneet tiedon saannin tai kuinka kauan vastaajat ovat olleet Nordeassa töissä.

Kuvio 11: Vastaajien lukumääräinen katsaus siitä, että vastaaja on saanut tietoa ympäristöasioista Nordealta

Vuonna 2008 lokakuussa Nordeassa järjestetty energiansäästöviikkokampanja ei ollut kaikkien vastaajien tiedossa, taulukko 5. Kaikista vastaajista kuusi ei ollut tietoinen kyseisestä kampanjaviikosta. Tähän vastausmäärään on voinut kuitenkin vaikuttaa se, että vastaaja ei esimerkiksi ole ollut kyseisenä viikkona töissä loman tai poissaolon vuoksi. Kaksi vastaajaa oli huomannut kiinteistön seinillä julisteita ja kolme vastaajaa oli huomannut kampanjan ruokalassa. Energiansäästöviikko oli myös saanut hieman huomiota palaverissa. Kampanjan huomaavista vastaajista kuusi vastasi, että kampanjan myötä he tekivät kyseisenä ajankohtana energiaa säästäviä tekoja. Yksi vastaaja ei ollut samaa eikä eri mieltä siitä, että olisi tehnyt energiaa säästäviä tekoja työpaikalla kampanjan aikana. Kolmen vastaajan tekoihin kampanja ei vaikuttanut kovinkaan paljon.

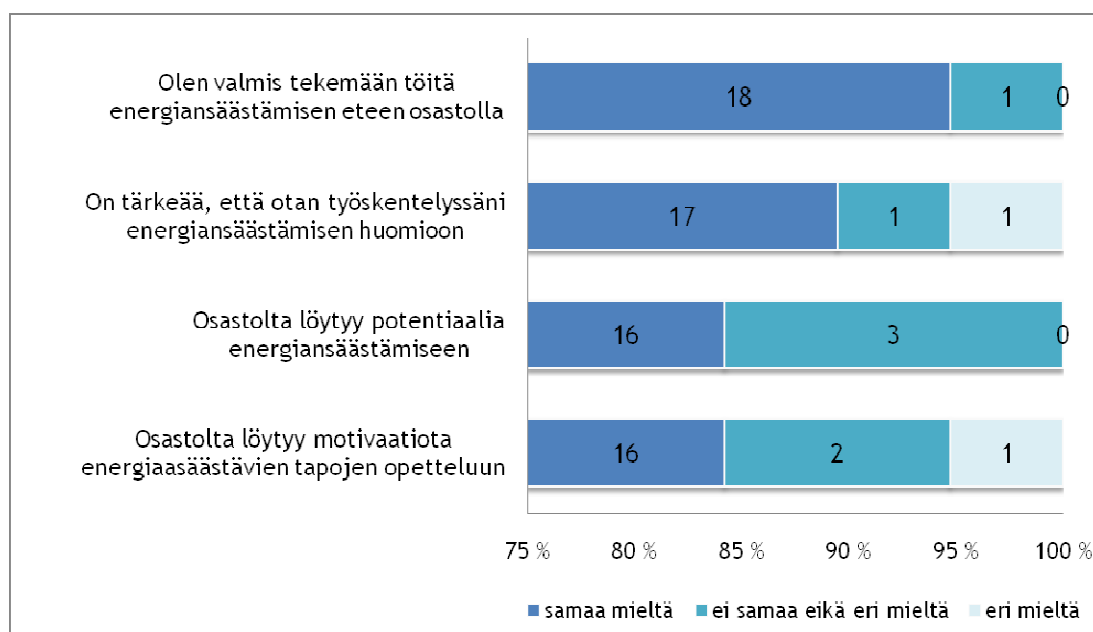
	Vastanneita	%
täysin eri mieltä	1	5,3
jokseenkin eri mieltä	2	10,5
ei samaa eikä eri mieltä	1	5,3
jokseenkin samaa mieltä	6	31,6
täysin samaa mieltä	2	10,5
ei ollut tietoinen	6	31,6
Total	18	94,7

Taulukko 5: Energiansäästöviikko vaikutti vastaajan työskentelyyn

9.2.2 Connection Services FI -osasto ja energiansäästäminen

Kysymyksillä 10-30 selvitettiin Connection Services FI -osaston henkilökunnan mielipiteitä liittyen omiin valmiuksiinsa energiansäästämisessä, energiansäästötapoihin sekä energiansäästötarpeisiin.

Kysymyksistä 10 ja 13-15 koottiin vastausjakauma, jossa mielipidevastauksista tuotettiin frekvenssitaulukot, jotka muodostettiin yhdeksi selkeäksi kuvioksi, kuvio 12. Tuloksen selkeyttämiseksi yhdistettiin mielipiteet *samaa mieltä* ja *jokseenkin samaa mieltä* sekä vastaavasti *eri mieltä* ja *jokseenkin eri mieltä*. Taulukko lajiteltiin vielä *samaa mieltä* -sarakkeen mukaan suuruus järjestykseen. Jos jakaumia on paljon, voidaan näin lukea tuloksia helpommin. Jakaumasta voidaan nähdä, että positiivinen asenne energiansäästämiseen on lähes jokaisella vastaajalla. 19 vastaajasta ainoastaan yksi ei ollut samaa eikä eri mieltä valmiuteen tekemään töitä energiansäästämisen eteen. Vaikka vastaajat ovat positiivisia energiansäästämisen suhteen, löytyy pientä hajontaa osaston energiansäästöpotentiaalisuuden- ja motivaation suhteen. Yksi vastaaja oli eri mieltä siitä, että osastolta löytyisi potentiaalia energiaa säästävien tapojen opetteluun.

Kuvio 12: Mielipiteiden vastausmäärät valmiuksista energiansäästämiseen Connection Services FI -osastolla

Edellä mainituista vastauksista tutkittiin myös muuttujien välistä riippuvuutta. Pearsonin korrelaatiokerroin eli tulomomenttikerroin on riippumaton tunnusluku muuttujien mittayksiköistä. Tämä tunnusluku mittaa kahden välimatka-asteikollisen muuttujan välistä riippuvuutta,

joka on suoraviivainen. Korrelaatiokerroin voi saada arvoja välillä 1- ja 1. Mitä kauempana korrelaatiokerroin on nolasta, sitä voimakkaammasta lineaarisesta riippuvuudesta on kysymys. Se, miten iso kertoimen pitää olla osoittaakseen lineaarisen riippuvuuden, vaikuttaa siihen havaintoparien lukumäärä ja käytetty merkitsevyytason eli Khiin neliötestin p-arvo. Tilastollisesti merkitsevät korrelaatiot SPSS -tilasto-ohjelma merkitsee 5 prosentin merkitsevyytasolla *::llä ja 1 prosentin merkitsevyytasolla **::llä. (Heikkilä 2004, 90,206, 208; Taanila.) Vastausaineisto ei ole kovin suuri, joten analysoinnissa tulee huomioida varsinkin itseisarvoltaan suuret korrelaatiokertoimet, jotka voidaan tulkita merkitseviksi.

Positiivista lineaarista riippuvuutta voidaan nähdä vastaajan valmiudessa tekemään töitä energiansäästämiseen eteen osastolla ja Connection Services FI -osastolla työskentelyajan välillä, koska korrelaatiokerroin on 0,555, ja koska Khiin neliötestin p-arvo on 0,017. Riippuvuuteen vaikuttaa siis jonkin verran se, mitä kauemmin on työskennellyt osastolla. Mitä kauemmin osastolla työskentelee, lisää se positiivista lineaarista riippuvuutta myös ympäristöystävällisten menetelmien käyttämisen tärkeyteen. Lisäksi tätä samaa suuntaa voidaan havaita potentiaalin löytymiseen energiansäästämässä osastolla. Kertoimet eivät ole aivan lähellä ykköstä, joten poikkeuksia tähän lineaariseen suuntaan voi löytyä. Ympäristöystävällisten menetelmien tärkeyden käytön ja osastolta mielletyn potentiaalin löytymisen välillä voidaan myös tulkita melko huomattavaa positiivista lineaarista riippuvuutta, koska korrelaatiokerroin on 0,498 ja sen Khiin neliötestin p-arvo on 0,03. Korrelaatiokertoimen mennessä negatiiviseksi, lähestytään silloin täydellistä negatiivista korrelaatiota, jossa kaikki arvot ovat samalla laskevalla suoralla (Taanila). Osastolla työskennellyn ajan ja osastolla motivaation löytymisen mieltämisen välillä on alkavaa negatiivista lineaarista riippuvuutta. Kerroin saa arvon -0,112 ja merkitsevyytaso on 0,659. Yleisesti voitaisiin ehkä arvioida, että positiivisuus osaston eteen tehtävien tekojen merkitys kasvaa, mitä kauemmin on työskennellyt ja sopeutunut osastolle.

Seuraavaan taulukkoon, taulukko 6, on koottu ristiintaulukoinnilla selkeyttämään osastolla työskennellyn ajan ja työskentelyssä energiansäästämisen huomioonottamisen suhdetta. Vastaajat, jotka ovat työskennelleet osastolla sen perustamisesta asti, ovat kaikki täysin sitä mieltä, että heille on tärkeää ottaa huomioon työskentelyssä energiansäästämisen. Osastolla vähiten työskennelleiden keskuudessa on isompaa hajontaa: kaikki neljä vastausta ovat jakautuneet yksitellen mielipideoisioihin. Osastolla noin kahdesta kolmeen vuoteen työskentelevät vastaajat ovat olleet jokseenkin tai täysin samaa mieltä energiaa säästävien menetelmien tärkeydestä.

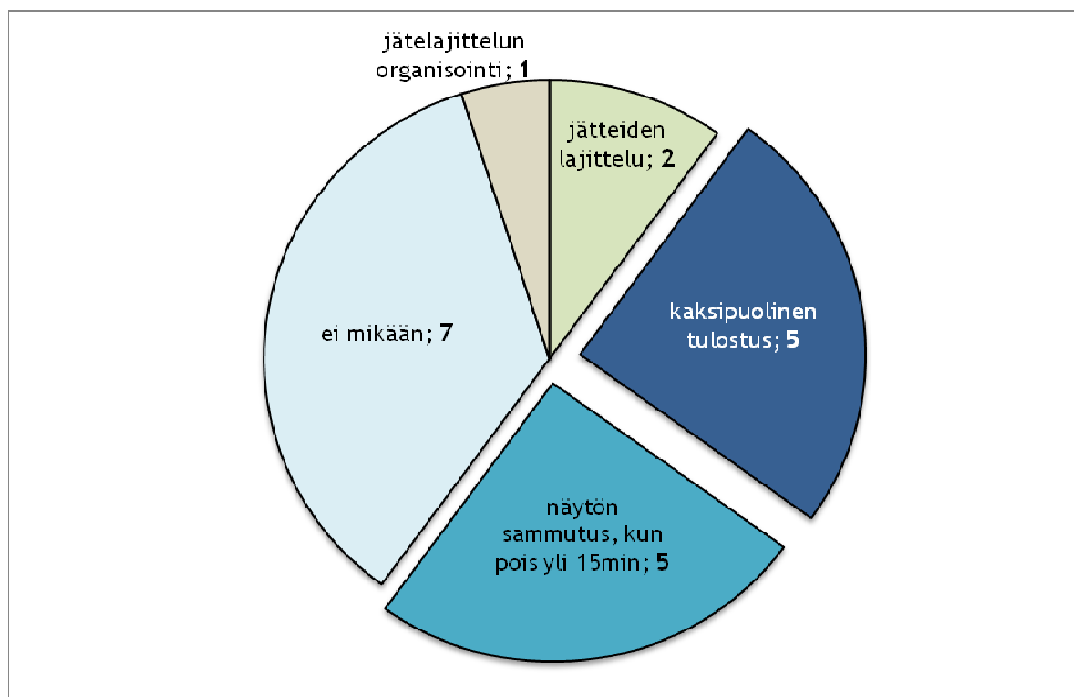
On tärkeää, että otan työskentelyssäni energiansäästämisen huomioon		Työkennellyt osastolla			
		0-1 vuotta	noin 2-3 vuotta	perustamisesta asti, eli 3v 5kk	Yhteensä
jokseenkin eri mieltä	Vastanneita % within Työskentel.yks.	1 25,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 5,6%
ei samaa eikä eri mieltä	Vastanneita % within Työskentel.yks.	1 25,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 5,6%
jokseenkin samaa mieltä	Vastanneita % within Työskentel.yks.	1 25,0%	5 50,0%	0 0,0%	6 33,3%
täysin samaa mieltä	Vastanneita % within Työskentel.yks.	1 25,0%	5 50,0%	4 100,0%	10 55,6%
Yhteensä	Vastanneita % within Työskentel.yks.	4 100,0%	10 100,0%	4 100,0%	18 100,0%

Taulukko 6: Energiansäästämisen huomioon ottaminen ja työskentely osastolla

9.2.3 Connection Services FI -osasto ja jätelajittelu

Tämän opinnäytetyön myötä Connection Services -osastolla aloitettu energiansäästäminen oli vastaajien mielestä positiivinen uudistus. Kukaan vastaajista ei ollut eri mieltä aloitetun energiansäästämisen positiivisuudesta ja vain kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä mielipiteensä kanssa, koskien uudistusta. Kaikki loput 16 vastaajaa olivat samaa tai täysin samaa mieltä energiansäästämisen positiivisuudesta.

Vastaajilta kuitenkin kysyttiin, koetaanko mitään toimia energiansäästämisessä hankalaksi. Seuraavaan kuvioon, kuvio 13, on koottu saadut vastaukset, johon on lisätty myös niiden vastaajien vastaukset, joiden mielestä energiansäästämisessä ei ollut mitään hankalaa. Vastaajille oli annettu valmiita vaihtoehtoja sekä avointila, jos jotain vaihtoehtoa ei ollut huomattu esittää kyselylomakkeessa. Avoimen tilan vastauksista koottiin kuvioon oma luokkansa sopivalta nimikkeellä: jätelajittelun organisointi. Tuloksista voidaan nähdä, että kahdeksi isoimmaksi ongelmaksi koettiin kaksipuolinen tulostaminen ja näytön sulkeminen työpisteessä, kun on poissa yli 15 minuuttia. 13 henkilöstä kaksi koki energiansäästämisessä hankalaksi jätteiden lajittelun, joten voidaan todeta, että se on yksi haaste muidenkin energiaa säästävien toimien joukossa.

Kuvio 13: Toimia, jotka koetaan energiansäästämisessä vastaajien kesken hankalimmaksi

Energiansäästötoimiin liittyen kaikki 19 vastaajaa ilmoitti sammuttavansa työpäivänpäätteksi työpisteensä tietokoneen, näytön ja tulostimen. Työntekijöiden koneita ei ole tarve jättää auki esimerkiksi päivityksien takia, joten niiden sammuttaminen työpäivän päätteeksi on normaali käytäntö. Helsingin Vallilassa Nordean kiinteistöissä henkilöstöllä on mahdollisuus käyttää kahviautomaatteja, joiden mukana kahviautomaatointoimittaja tuo kertakäyttöisiä juoma-astioita. Vastaajilta tiedusteltiin lisäksi käyttävätkö he näitä kertakäyttöisiä astioita. Tuloksista ilmeni, että 19 vastaajasta vain 4 ilmoitti käyttävänsä niitä oman henkilökohtaisen juoma-astian lisäksi. Yksi vastaaja ilmoitti käyttävänsä vain kertakäyttöisiä juoma-astioita.

Jätteidenlajittelusta muodostuu yksi tärkeä osa energiansäästöä, koska sillä voidaan vaikuttaa paljon ympäristön kuormitukseen. Seuraavaan taulukkoon onkin koottu lajittelua ja sen opastuksen tarvetta koskevien väitteiden tuloksien havaintoarvot käyttäen apuna frekvenssikaumaa, joka muodostuu muuttujien erisuuruuksista arvoista ja niiden lukumääristä ei frekvensseistä. Väitteet ovat koodattu samoilla arvoilla, kuin muutkin tässä kyselyssä käytetyt välimatka-asteikkomielipiteet eli 1-5.

Taulukossa 7 mean kuvaa aritmeettista keskiarvoa, joka on saatu jakamalla havaintoarvojen summa havaintojen lukumäärällä. Median eli mediaani on suuruusjärjestykseen asetetuista havainnoista keskimäinen, kun havaintoja on pariton määrä. Mediaanin käyttö on hyväksi, jos havainnoissa on isompaa hajontaa. Vaihteluvälit, minimum ja maximum kuvaavat, millä välillä havainnot vaihtelevat, eli mikä on pienin ja suurin havaintoarvo. Taulukossa on myös

ilmoitettu havaintojen keskihajonta eli standard deviation, joka on tärkein hajonnan mitta. Keskihajonta kuvaa, kuinka hajallaan vastausarvot ovat keskiarvon ympärillä. (Heikkilä 2004, 84-86.)

	Lajittelen aina jätteet	Olen tietoinen, kuinka jätteet lajitellaan lajittelu-pisteillä	Lajitteluohjeet olisivat tarpeelliset lajittelupisteillä	Henkilökohtaisen opastuksen tarve energiansäästämässä	Osastolle voisi järjestää tietokun energiansäästöä
Vastanneita	19	19	19	19	19
Mean	4,16	4,47	4,58	3,16	4,26
Median	4,00	5,00	5,00	3,00	4,00
Std. Deviation	1,119	0,612	0,607	1,167	0,653
Minimum	1	3	3	1	3
Maximum	5	5	5	5	5

Taulukko 7: Vastaajien mielipiteitä lajittelusta ja energiansäästämisen tiedottamisesta

Taulukossa 7 aritmeettisista keskiarvoista voidaan nähdä, että kaikki vastaajat ovat lähes samaa mieltä siitä, että lajittelevat aina jätteet, 4,16. Havainnoista voidaan lisäksi todeta, että suurin osa vastaajista on tietoisia siitä, kuinka jätteet lajitellaan, 4,58. Kuitenkin voidaan havainnoida, että suurta kannatusta on saanut lajitteluohjeiden tarpeellisuus lajittelu-pisteillä. Havaintoarvojen vaihteluväleistä voidaan kuitenkin nähdä, että jätteiden lajittelu oli saanut myös arvon yksi, eli vastaaja on ollut täysin eri mieltä siitä, että lajittelee aina jätteet. Jätteiden lajittelun tietoisuudesta ei ole saatu niin suurta vaihtelua kuin itse lajittelusta, jossa pienin annettu arvo oli 3, eli vastaaja ei ole ollut samaa eikä eri mieltä. Mielenkiintoinen yhdistelmän on muodostunut vastauksista: jätelajittelun tietoisuus ja lajitteluohjeiden tarpeellisuus. Vastaajat kokevat, että tietävät kuinka jätteet lajitellaan, mutta silti toivotaan lajitteluohjeita lajittelupisteille. Tämä voi johtua esimerkiksi siitä, että vastaaja on arvioinut yleisesti lajitteluohjeiden tarvetta lajittelupisteillä, eikä niinkään, että itse tarvitsisi ohjeita. Kun tarkasteltiin vastaajan pankkialalla työskennellyjä vuosia ja jätteiden lajittelua, voitiin havaita positiivista lineaarista riippuvuutta näiden kahden arvon välillä. Tässä korrelaatiokerroin oli 0,535 ja Khiin neliötestin p-arvo oli 0,022. Negatiivista lineaarista riippuvuutta havaittiin jonkin verran jätteiden lajittelun ja tapojen muuttamisen hankaluudessa energiaa säästäväisiksi. Mitä enemmän energiansäästämisen tavat koetaan hankaliksi, sitä isompi mahdollisuus, että jätteitä ei lajitella aina. Osastolla työntekijöillä on myös mahdollisuus aloittaa lajittelu jo omassa työpisteessä, koska työntekijöille on hankittu työpisteensä alle mahtuvia lajitteluroska-astioita. Kyselyssä kuitenkin ilmeni, että 19 vastaajasta 15

vastaajalla oli kyseinen roska-astia työpisteessään ja yhden vastaajan kohdalla ilmeni toiveita saada kyseinen roska-astia myös omalle työpisteelleen.

Tutkimuksessa haluttiin lisäksi selvittää vastaajien mielipidettä henkilökohtaisen tai osaston yhteisen energiansäästöopastuksen tarpeesta. Taulukosta 7 voidaan nähdä, että kesiarvolla henkilökohtaisen opastuksen tarve energiansäästämässä ei ollut suuri, mutta havaintoarvojen keskihajonta sai arvon 1,167. Havaintoarvot ovat siten melko hajallaan keskiarvon ympärillä. Tarkasteltaessa myös vaihteluväliä oli pienin havaintoarvo 1 ja suurin 5. Ristiintaulukoinnilla tarkasteltiin pankkialalla tehtyjen työvuosien suhdetta henkilökohtaisen energiansäästöopastuksen tarvittavuuteen. Tästä voitiin nähdä, että yli 25 vuotta pankkialalla työskennelleet vastaajat kokivat opastuksen tarpeellisemmaksi kuin esimerkiksi alle viisi vuotta pankkialalla työskennelleet. Vaihtelu voi esimerkiksi sen takia olla suuri, koska on melko henkilökohtaista, kuinka koetaan esimerkiksi jonkin asian. Tasaisempaa kannatusta sai osastolle yhteisesti järjestettävä tietoisuus energiansäästämisestä. Osastolle järjestettävän tietoisuuden havaintoarvojen vaihteluväli oli 3-5, keskiarvoksi tuli 4,26 ja mediaani pysytteli myös 4. Kuukaan vastaajista ei ollut eri mieltä yhteisesti järjestettävästä energiansäästötietoisuudesta.

Vastaajilta tiedusteltiin lisäksi, ovatko he tyytyväisiä osaston sisäilmaan ja lämpötilaan. Kun yhdistettiin jokseenkin ja täysin samaa mieltä olevat vastaukset, saatiin vastauksia 13 kappaletta 19 vastauksesta. Lopuista vastauksista kolme vastaajaa ei ollut samaa eikä eri mieltä kyseisestä asiasta ja kaksi olivat jokseenkin eri mieltä ja yksi täysin eri mieltä. Osaston sisäilmaan saivat tyytymättömämmät vastaajat mainita ongelmakohtia, joita olivat kohdanneet osaston sisäilman kanssa. Ongelmakohtiksi todettiin muun muassa kylmän ja kuumuuden tunteen vaihtelut ja huono sisäilma ajoittain. Suuri osa 19 vastaajasta, 17 kappaletta, oli myös sitä mieltä, että he saavat asianmukaista valaistusta työpisteeseensä. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että työpisteen valaistusta parantaisi esimerkiksi oma pöytälamppu tai himmeämpi loisteputkivalo katosta.

Vastaajilla oli mahdollisuus kyselyn loppuun laittaa avoimesti mielipiteitä ja ehdotuksia liittyen energiansäästöaiheeseen. Avoimeen tilaan vastaaminen ei saanut kovin suurta suosiota, mutta muutamasta saadusta vastauksesta saatiin hyvää sisältöä avoimista mielipiteistä. Seuraavaan luetteloon on koottu asioita, joita ilmeni avoimissa vastauksissa:

- Jokaiselle pitäisi saada työpisteeseen lajitteluroska-astia, muuten lajittelu on mahdotonta.
- Lämpötilaa pitäisi laskea.
- Pahvinkeräys mahdollisuus ei ole selkeästi merkitty.
- Haluttaisiin konkreettista tietoa esimerkiksi virransäästötoimintojen vaikutuksista.

10 Tutkimuksen johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

10.1 Johtopäätökset

Tutkimusongelma oli koottu kolmeen seuraavanlaiseen kysymykseen:

- Nordealle luotu koko konsernia koskevat yhteiskuntavastuullisuuden periaatteet, toimintatapasäännöt ja ympäristöpolitiikka, mutta ovatko ne todenmukaisesti työntekijöiden tiedossa?
- Ovatko työntekijät valmiita tekemään energiansäästämisen eteen työtä?
- Mitä energiansäästämistä varten voidaan tehdä yhdellä osastolla?

Kokonaisuudessaan tietoisuus Nordean yhteiskuntavastuullisuuden periaatteista, toimintatapasäännöistä ja ympäristöpolitiikasta oli melko hyvä. Kuitenkin näiden mainittujen säädösten olemassa olon tiedostaminen suhteutettuna niiden sisällön tietämykseen, oli tietous pienempi. Voidaankin katsoa, että nämä säädökset saattavat olla työntekijöiden tiedossa nimellisesti, mutta sitten ei ole tarkkaa tietoa, mitä ne pitävät sisällään. Lisäksi vastaajat olivat sitä mieltä, että jos säädösten sisältö olisi selkeästi esillä, vaikuttaisivat ne työskentelytapoihin. Yhteiskuntavastuullisuuden periaatteiden ja ympäristöpolitiikan jatkuva näkyvä esilläolo tukisi työntekijöiden työskentely tapoja ja selkeä näkyvyys lisäisi tietoisuutta niiden sisällöistä. Vastaajista oli tärkeää, että työnantaja ottaa huomioon vastuullisuuden ja ympäristön. Vaikka Nordea on tuonut esille yhteiskuntavastuullisuuden periaatteitaan, toimintatapasääntöjään ja ympäristöpolitiikkaansa, niin niitä ei ehkä ole tuotu tarpeeksi voimakkaasti esille. Vastaajille oli selkeämmin tiedossa Nordean liiketoiminnan tehtävä, arvot ja visio. Suurta vaihtelua ilmeni vastaajien keskuudessa siitä, että ovatko he saaneet nykyiseltä työnantajaltaan, Nordealta, tietoa ympäristöasioista. Kuten jo aiemmin analysointivaiheessa mainittiin, vaihtelua voi aiheutua siitä, kuinka vastaajat ovat kokeneet tiedon saannin tai kuinka kauan vastaajat ovat olleet Nordeassa töissä. Tuloksien perusteella voidaan havaita riittävää luotettavuutta siihen, että yleistäessä kaikki yhteiskuntavastuunasiat eivät aina ole välttämättä tiedossa työntekijöiden keskuudessa ja yrityksen omia yhteiskuntavastuunalueita tulisi korostaa vieläkin enemmän.

Nordea on pohjoismaiden suurin finanssipalvelukonserni, joten maiden välinen yhteinen kommunikointikieli on pääosin englanti, koska pohjoismaiden alueeseen sisältyy monia eri kieliä. Maakohtaisesti tärkeät tiedotteet on käännetty maan omalle äidinkielelle, mutta laajemmat koko konsernia koskevat ohjeistukset saattavat löytyä vain englanninkielellä intranetistä ja muista tiedotteista. Tämä voi olla yksi syy siihen, että tiedotusta ei ole koettu tarpeeksi selkeäksi, tai on tunne siitä, että ei ole saatu tietoa. Koko konsernia koskevien yhteisten ohjeiden ja säädösten yhdeksi ongelmaksi saattaa siis syntyä kieli. Vaikka maiden välinen kommu-

nikointikieli on pääasiassa englanti, niin englanninkieli ei kaikille työntekijöille ole itsestään-selvyyttä. Tästä voidaan arvioida, että jotta erilaiset periaatteet ja toimintatapasäännöt saataisiin tehokkaasti käyttöön eli sanoista käytännön tekoihin, pitäisi koko konsernissa panostaa tiedon perille menemisestä oikealla kielellä ja varmistettaisiin, että tieto on mennyt perille.

Vuoden 2008 lokakuussa järjestetty energiansäästöviikko Nordeassa ei ollut kaikkien vastaajien tiedossa. Tietämättömiä oli 19 vastaajasta kuusi, mutta se voi johtua myös yksittäisistä poissaoloista kyseisellä viikolla. Energiansäästöviikko oli huomattu kiinteistön ruokalassa järjestettyjen tietoisuuskeskustelujen kautta, julisteista tai intranetistä. Vaikka energiansäästöviikon kampanjointia oli huomattu, ei se vaikuttanut kaikkien huomannneiden työskentelyyn energiaa säästäväisesti. Vaikka poissaolot olisivatkin suurimpana vaikuttajana tietämättömyydessä energianviikosta, niin voidaan arvioida yleisesti, että tämänlaisten kampanjoiden järjestäminen vaatisi vieläkin enemmän näkyvyyttä ja taustatyötä. Tällä tavalla työntekijät saataisiin aidosti innostumaan ja kiinnostumaan asioista. Esteeksi saattaa kuitenkin tulla muun muassa resurssit. Esimerkiksi työpäivät ovat monesti kiireisiä ja työntäyteisiä, joten mainostettavalle asialle ei välttämättä jää aikaa eikä tilaa. Toinen resurssipuute voi olla kampanjan loputtua palautteen keräys. Kampanjan näkyvyydestä pitäisi saada palautetta, että tiedettäisiin onko sitä esimerkiksi huomattu ollenkaan tai onko sillä ollut vaikutusta työtapoihin.

Kiinnostus ympäristöasioihin ja energiansäästämiseen oli kaikkien vastanneiden kesken suuri. Se, että työntekijällä on mahdollisuus ympäristöystävällisten menetelmien käyttöön työssä, koettiin tärkeäksi. Huomion kiinnittyminen ympäristökäyttäytymiseen viime vuosina oli jossain määrin lisääntynyt vastaajien keskuudessa. Se kuinka kauan työntekijä oli työskennellyt pankkialalla lisäsi myös huomion kiinnittymistä ympäristöasioihin. Ympäristöystävällisen käyttäytymisen lisääntymistä voidaan perustella tämän hetkisen yhteiskuntavastuullisuuden nousuna. Yhteiskuntavastuuasiat ovat ajankohtaisia ja useissa erilaisissa mediavälineissä keskustellaan energiansäästön ja luonnonsuojelun erilaisista muodoista.

Vastauksista nousi lisäksi esille, että tutkimuskohteena olevalla osastolla olisi potentiaalia energiansäästämiseen ja löytyisi motivaatiota energiaa säästävien tapojen opetteluun. Vastajat olivat henkilökohtaisesti sitä mieltä, että ovat valmiita tekemään töitä energiansäästämisen eteen osastolla, mutta pientä hajontaa ilmeni yhteisen mielipiteen kannalta potentiaalinen ja motivaation löytymiseen. Vastauksien kappalemäärissä erimielisyyden luvut olivat pieniä, joten suurimmaksi osaksi kyseisen aihealueen mielipiteet olivat positiivisia. tähän pitää kuitenkin ottaa huomioon negatiivisetkin vastaukset. Esimerkiksi väitteeseen, jossa mainittiin motivaation löytymisen energiaa säästävien tapojen opetteluun osastolla, oli yksi täysin eri mieltä -vastaus. Tässä tutkimuksessa ei selvitetty syytä, mikä olisi voinut aiheuttaa erimielisyyden. Jos tutkimuksesta halutaan tehdä jatkoselvityksiä, olisi hyvä seuraavaksi selvittää tarkemmin vastausten taustalla olevia tekijöitä.

Osastolla aloitettu energiankampanja koettiin positiiviseksi uudistukseksi. Energiansäästämisessä koettiin hankalaksi muun muassa kaksipuolinen tulostus ja näytön sammuttaminen virtapainikkeesta yli 15 minuutin poissaolon ajaksi. Osastolta löytyy yhteiset lajittelupisteet, ja vastaajien kesken koettiin, että tiedetään kuinka jätteet lajitellaan. Kuitenkin kaivattiin selkeämpiä ohjeita lajitteluastioiden läheisyyteen. Vastaajilla lähes kaikilla oli omassa työpis- teessään lajittelurosska-astiat, jotka myös kannustavat lajittelemaan jätteet jo valmiiksi, ennen kuin ne viedään isoihin yhteisiin jäteastioihin. Yleisesti jätteiden lajittelusta todettiin, että lähes kaikki lajittelevat aina jätteensä.

Osastolla käytettiin esimerkiksi paljon henkilökohtaista juoma-astiaa ja joskus kertakäyt- töisiä juomamukeja. Valaistus on tärkeä osa työntekijöiden työskentelymukavuutta, ja valais- tuksen laatu on tärkeässä osassa siinä, kuinka se kuluttaa energiaa. Suurimmaksi osaksi vas- taajat olivat tyytyväisiä katosta tulevaan loisteputkivaloon. Jos työpisteen valaistukseen ei oltu tyytyväisiä, niin toivottiin muun muassa omaa pöytälamppua tai himmeämpää kattova- laistusta. Osaston sisäilmaan ja lämpötilaan oltiin suurimmalta osin tyytyväisiä, mutta paran- tamiseen varaa olisi esimerkiksi lämpötilan tasaisuuden pitämisessä, ettei välillä olisi liian kuuma tai kylmä, eikä sisäilmaan pääsisi ulkopuolisia hajuja.

Energiaa voidaan säästää monella eri tapaa, joten vastaajien kesken jossain määrin tunnettiin tarpeelliseksi henkilökohtainen opastus muun muassa tietoteknisten asetuksien suhteen. Kor- kean kannatuksen sai osastolle järjestettävä yhteinen tietoisku energiansäästämisestä. Tie- toiskussa kerrottaisiin käytännön tietoa erilaisista energiansäästömahdollisuuksista ja haluk- kaat voisivat saada konkreettista tietoa energiankulutuksesta ja säästämisestä.

10.2 Kehitysehdotukset

Tutkimuksesta saatujen vastausten perusteella voidaan arvioida, että joissain käsiteltyjen aiheiden osa-alueissa voisi olla kehittämismahdollisuuksia. Seuraavissa luvuissa on esitetty kehittämissuhteita koskien Nordean yhteiskuntavastuuta ja Connection Services FI -osaston energiansäästötoimenpiteitä. Osastoa koskevilla toimenpiteillä ei tulla niinkään esittämään, kuinka jokin kehittämissuhteus tullaan tekemään, vaan enemmän suuntaa- ja näkökulman- antavia ehdotuksia siitä mitä voitaisiin tehdä.

10.3 Nordea ja yhteiskuntavastuu

Nordean on julkaissut intranetissään laajan Nordea Environmental Guide:n, Nordean ympäris- töopas. Tämä opas sisältää ohjeita ja tietoa ympäristöystävällisestä toiminnasta Nordeassa, mutta se on julkaistu vain englanninkielellä. Monet artikkelit kuitenkin käännetään eri kielil- le, koska Nordea toimii monessa eri maassa. Jos halutaan korostaa ympäristöasioiden hoitoa

ja tuoda vielä enemmän tietoa lisää työntekijöiden keskuuteen, voisi olla hyvä harkita panostaa vielä enemmän siihen, että työntekijöitä tavoitettaisiin omalla äidinkielellään. Yrityksien sisäiset Internetin ovat täynnä tietoa, joten ei ole varmaa löytävätkö tai osaavatko kaikki työntekijät etsiä oikeaa tietoa suuren tiedon joukosta. Tärkeistä asioista, kuten yhteiskuntavastuullisuudesta, ympäristöstä ja energiansäästämisestä voisi olla tasaisin väliajoin erilaisia muistutuksia tai tietoiskuja tietojen ja ohjeiden olemassaolon muistuttamiseksi. Nykyaikana, kun tietoa on saatavilla joka puolelta, voi ihmisille muodostua tiedon valikoiva omaksuminen, jossa esimerkiksi jostain uudesta tiedotteesta luetaan vain ensimmäiset muutamat rivit. Pahimmassa tapauksessa tiedotetta ei lueta ollenkaan, jos vaikka tiedotteen otsikko koetaan turhaksi.

10.4 Connection Services FI -osasto

Connection Services FI -osasto on osa suurempaa huoneistokokonaisuutta, jossa on muitakin Nordea Pankki Suomi Oyj:n osastoja samassa tilassa. Näin ollen lajittelupisteitä käyttää muukin henkilöstö, joten kaikki toimenpide-ehdotukset eivät voi rajoittua vain yhden osaston tehtäväksi. Eli paras mahdollinen tulos saadaan aikaiseksi, jos kaikki ovat mukana energiansäästämisessä. Tämän opinnäytetyön aikana Connection Services FI -osastolla on jo aloitettu toimenpiteitä koskien energiansäästöä ja monenlaisia toimenpiteitä voitaisiin vielä tehdä tai selvittää, jotka auttaisivat säästämään energiaa. Seuraavat osiot on jaettu toimenpiteisiin, jotka ovat jo toteutettu Connection Services FI -osastolla tai sitten mitä tulevaisuudessa voitaisiin tehdä, ja mitä asioita olisi hyvä selvittää.

10.4.1 Toteutetut toimenpiteet

Connection Services FI -osastolla energiansäästämisen osalta on jo aloitettu pieniä toimenpiteitä. Osaston omaa energiansäästökampanjaa voidaan yhtenä tämän opinnäytetyön ensimmäisenä konkreettisenä tuloksena. Tämän opinnäytetyön aikana opinnäytetyön tekijä lähetti kaikille osaston työntekijöille sähköpostin, jossa tiedotettiin osastolla alkavasta energiansäästökampanjasta. Tästä kampanjasta kerrottiin myös osaston palaverissa, jotta kaikki olisivat varmasti tietoisia asiasta. Osaston energiansäästökampanjassa on tavoitteena, että muun muassa tulostamisessa pyritään käyttämään kaksipuolista tulostusta aina kun on mahdollista, ja välttämään ylimääräistä ja turhaa tulostamista. Työntekijöitä on lisäksi kehoitettu lajittelemaan jätteet ja sammuttamaan näyttö virtapainikkeesta aina kun on yli 15 minuuttia poissa työpisteeltään. Vaikka nämä energiaa säästävät teot eivät yksittäin ole suuria, ajan myötä pienistäkin teoista muodostuu energiankulutuksen ja kustannuksien vähentymistä.

10.4.2 Tulevat toimenpiteet

Tulevissa toimenpiteissä voitaisiin keskittyä osastolla tapahtuviin toimiin kuten lajitteluun ja energiansäästämisen tiedottamiseen. Osastolla oleville lajittelupisteille olisi hyvä tehdä selkeät lajittelu ohjeet jätteille. Ohjeissa olisi eritelty muun muassa mitä voidaan laittaa energiajäte-, seka- tai biojäteastiaan. Jätteiden vähentämisessä osastolla voitaisiin keskittyä lisäksi kertakäyttöastoiden käytön vähentämiseen tai jopa kokonaan saatavilta poistamiseen. Tilanteita varten, jossa tarvittaisiin juoma-astioita tai lautaisia, voitaisiin hankkia esimerkiksi sopiva määrä pestäviä astioita. Pestävien astioiden hankkimisesta ei välttämättä koituisi edes kovinkaan suuria kustannuksia, ottaen huomioon osaston henkilöstömäärän sekä sen, että kestoastiat maksaisivat hankintahintansa takaisin. Ennen tällaisten astioiden hankkimista osastolla tulisi selvittää ovatko työntekijät valmiita käyttämään niitä, ja ottamaan vastuun siitä, että käytön jälkeen astiat tulisi myös puhdistaa.

Koska yhteiskuntavastuuseen liittyvien periaatteiden tai säädösten sisällöstä ei ollut kovin tarkkaa tietoa osastolla tutkimuksen mukaan, niin osastolle voitaisiin tuoda esille näitä erilaisia säädöksiä. Työntekijöille voisi aluksi koota jonkinlaisen sähköisen version Nordeassa noudatettavista periaatteista, säännöistä ja politiikoista. Esille tuotaviin säädöksiin voisi kuulua muun muassa tässä opinnäytetyössä käsiteltyjä aiheita kuten: Nordean yhteiskunnallisen vastuun periaatteet, toimintatapasäännöt ja ympäristöpolitiikka. Nämä lähetettäisiin jokaiselle työntekijälle henkilökohtaiseen sähköpostiosoitteeseen, jotka työntekijä voisi lukea omalla ajallaan. Jotta työntekijät lukisivat nämä huolellisesti, voisi lähetetyssä viestissä esimerkiksi olla maininta, että seuraavassa palaverissa tullaan käsittelemään kyseistä aihetta, ja toivottavaa olisi, että keskusteluun osallistuttaisiin aktiivisesti. Näin saataisiin yleistä keskustelua aiheesta, ja esille nousisi, mitä mieltä asioista ollaan ja mitä säädösten tuntemisen eteen voitaisiin tehdä. Kun asiaa on pohdittu yhdessä läpi ja työntekijöille on tiedossa mitä ne sisältävät, olisi hyväksi muistutukseksi esimerkiksi laittaa nämä säädökset esille osaston ilmoitustaululle. Jos ilmoitustaulua ei ole, voitaisiin näille säädöksille keksiä jokin yhteinen paikka, jossa ne olisivat kaikkien näkyvillä, josta niitä voi käydä lukemassa. Tietenkin nämä säädökset ovat esillä kaikille Nordean työntekijöille Nordean Internet-sivuilla ja intrassa, mutta ne eivät välttämättä ole helposti löydettävissä kaiken muun olemassa olevan tiedon joukosta. Tämän takia säädösten esilläolo esimerkiksi ilmoitustaululla muistuttaisi niiden olemassaolosta.

Lisäksi Connection Services FI -osastolla ei ole pidetty tilastointia vuosittain tilatuista paperi- ja kopiotilauksista. Tilaukset on kuitenkin kirjoitettu muistiin ja säilytetty, mutta esimerkiksi mitään tilastollista taulukkoa ei ole olemassa, josta näkisi selkeästi vuosittaiset tilaukset. Jotta paperin kulutusta voitaisiin lähteä seuraamaan ja tarkkailemaan, olisi hyvä alkaa tehdä tilatuista paperituotteista tilastoa. Tilastointi aloitettaisiin vuoden 2009 tiedoilla, ja alustavasti seuranta olisi seuraavalle viidelle vuodelle. Viidessä vuodessa nähtäisiin tilastoinnin

avulla, onko esimerkiksi osastolla aloitettu energiansäästökampanja vaikuttanut paperin kulutukseen positiivisesti.

10.4.3 Selvitettävät toimenpiteet

Selvitettävät toimenpiteet koskien Connection Services FI -osastoa olisivat toimenpiteitä, joissa selvitetäisiin asioita koskien ja edesauttaen osaston energiansäästämistä. Tämän opinäytetyön tutkimuksen pohjalta nousi esille, että työntekijöiden keskuudessa olisi toive yhteisestä energiatietoiskusta. Osastolle voitaisiin hankkia asiantuntijan, joka kertoisi juuri toimiston energiansäästämistä. Lisäksi asiantuntija kertoisi konkreettisesti kuinka paljon esimerkiksi tietokoneen näyttö kuluttaa energiaa. Selkeiden esimerkkien avulla asiantuntija vertaisi kulutusta johonkin havainnolliseen toimeen.

Asiantuntija, joka tuntee valaistuksen ja lämpötilojen säädöt, tulisi selvittämään valaisevatko osastolla olevat valaisimet oikealla tavalla ja onko valaisumäärä sopiva. Koska Nordean Vallilan joissain kiinteistöissä on mahdollisuus säätää lämpötiloja kaksi tai kolme astetta lämpimämpään tai kylmempään, olisi tarpeellista asiantuntijan tarkastaa osastolla, että säädöt ovat oikein. Tarkastuksella voitaisiin pyrkiä estämään, ettei esimerkiksi säätöjä ole menty vahingossa muuttamaan liikaa. Väärät säädöt huonontavat osaston sisäilmaa ja lämpötilan vaihtelua sekä kuluttavat sähköä.

10.5 Tutkimuksen reliabiliteetti ja validiteetti

Heikkilä (2004, 185-188) kertoo, että ensimmäinen peruste tutkimuksen luotettavuudelle eli reliabiliteetille on sen tekeminen tutkimukselle asetettujen vaatimuksien osalta. Jotta tutkimus olisi reliabiliteetti, tulee tutkimuksen tuloksien olla tarkkoja eikä sattumanvaraisia. Jos tutkimuksen mittaukset ovat toistettavissa muissakin tutkimuksissa, kuvastaa se tutkimuksen ulkopuolista reliabiliteettia. Tutkimuksen reliabiliteettia edustaa myös korkea vastausprosentti, ja että tutkimuksessa esitetyt kysymykset mittaavat oikeita asioita tutkimusongelman kannalta. Tutkimuksen validiteetti kuvastaa kuinka hyvin on onnistuttu mittamaan mitä haluttiin selvittää. Validiteetissa tutkimuskysymykset ovat pääasemassa, koska validiteetti vaikuttaa, saadaanko kysymyksillä ratkaisu tutkimusongelmaan. Validiteettia on hankala lähteä tutkimaan jälkikäteen. Vaikka tutkimuksessa onnistuttaisiin selkeästi rajaamaan käsitteet, on erityisesti abstraktien käsitteiden kuvaamiseen löydettävä rajallinen lukumäärä kysymyksiä, jotka kattavat koko käsitteen.

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa asioita kuvataan numeeristen suureiden avulla ja tuloksia voidaan ilmentää taulukoilla ja kuviolla. Kuitenkaan aina ei pystytä selvittämään tarpeeksi asioiden syitä, mutta voidaan kartoittaa olemassa olevaa tilannetta. Jos tutkijalle kvantitatiiv-

visen tutkimuksen aihe on outo, voi vaarana olla väärät tulkinnat tuloksista. Kun arvioidaan kvantitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta, kiinnitetään yleensä huomiota tutkimuksen sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin, reliabiliteettiin sekä objektiivisuuteen. Jotta tutkimus on objektiivinen, sen tulokset eivät saa riippua tutkijasta, eikä tutkija saa antaa omien vaakausten vaikuttaa tutkimusprosessiin. (Heikkilä, 16, 30; Field & Morse 1985,132.)

Tutkimuksen vastausprosentti oli hyvä, 82,6. Kyselylomakkeita jaettiin 23 kappaletta ja vastauksia saatiin 19 kappaletta. Vastausprosentin ollessa hyvä, saatiin tarpeeksi havaintoja tuloksien riittävälle luotettavuudelle Connection Services FI -osaston kannalta. Kyselyyn vastanneiden vastauksiin on voinut vaikuttaa tutkijan kuuluminen tutkimukseen osallistuneen osaston henkilöstöön. Saadut vastaukset voivat olla ehkä arvioitua positiivisempia. Positiivisuus voi johtua siitä, että ihminen pyrkii yleensä toimimaan olemassa olevien yhteiskunta-arvojen tapaan. Erilaisten ulkopuolisten tekijöiden vaikutusta pyrittiin siten minimoimaan muun muassa kyselylomakkeen nimettömyydellä, jotta vastaajat vastaisivat juuri omien mielipiteidensä mukaan. Tuloksiin saatiin lisäksi avoimia vastauksia, joten voidaan todeta, että vastaajat eivät ole arastelleet esittää omia ja uusia mielipiteitä tutkitusta aiheesta.

Tutkimuksen mittaustulokset pyrittiin tekemään mahdollisimman tarkoiksi ja mahdolliset virheet minimoitiin. Mahdolliset virheet on minimoitu kirjaamalla kyselystä saadut havainnot tarkasti ja tilasto-ohjelmaan syötetyt havaintoarvot on käyty läpi tarpeeksi useasti. Tutkimuksen ulkoinen realiliteetti on hyvä. Tutkimuksella haluttiin saada kokonaiskuva osastolla työskentelevien mielipiteistä ja tietoisuudesta Nordean yhteiskuntavastuusta. Tämän takia tutkimuksessa olevien kysymysten muoto on saattanut vaikuttaa liian laaja-alaiselta. Jos aiheetta olisi haluttu tutkia vielä tarkemmin, olisi tutkimuksen kysymykset pitänyt muotoilla vielä yksityiskohtaisemmin. Tämän tutkimuksen osalta saatiin kuitenkin runsaasti tarpeellista tietoa. Tutkimusta voisi pitää jonkinlaisena alustavana selvityksenä kohti vielä enemmän energiaa säästäväisempää ja työntekijöitä koskevaa yhteiskuntavastuullisuuden tietoisuutta Nordean tulevaisuudessa. Jos tutkimus suoritetaan toisessa Nordean osastossa, tutkimuksen toistamisessa tulee kuitenkin ottaa huomioon tutkittavan osaston lähtötilanne energiansäästämisen suhteen. Lisäksi pitää selvittää mihin energiansäästämisen osa-alueeseen osastolla halutaan keskittyä. Tässä opinnäytetyössä käytettyjä kaikkia kysymyksiä ei voida suoraan käyttää, ottaen huomioon osastojen eri tilanteet ja ajankohdat. Ulkoisen reliabiliteetin tekee hyväksi se, että tämänlainen tutkimus voidaan tehdä mille osastolle tahansa. Kuitenkin pitää ottaa huomioon, että vasta tutkimuksen runko muokatuilla kysymyksillä voidaan ottaa käyttöön. Jatkotutkimuksissa voitaisiin käydä läpi tarkasti jokainen Nordean yhteiskuntavastuualue, ja selvittää henkilöstön tietoisuus jokaisesta aihealueesta erikseen.

10.6 Yhteenveto

Opinnäytetyön tutkimus osio toteutettiin kvantitatiivisella tutkimuslomakkeella, joka jaettiin Nordea Pankki Suomi Oyj:n Connection Services FI -osaston 23 työntekijälle. Vastauksia saatiin 19 kappaletta. Tutkimusongelmaan saatiin hyviä havaintoja ja tutkimustuloksista voitiin tehdä huomioita riittävällä luotettavuudella. Työn teoriaosuus ja tutkimusosio tukivat toisiinsa, ja tutkimustuloksissa saatiin tuotua esille Connection Services FI -osaston tietoisuutta Nordean yhteiskuntavastuusta ja energiansäästämisestä. Tutkimustuloksista voitaisiin yleistää, että Nordean yhteiskuntavastuualueeseen kuuluvia periaatteita, toimintatapasääntöjä ja ympäristöpolitiikkaa voitaisiin tuoda enemmän esille työntekijöille. Yrityksissä ei tulisi olettaa, että työntekijät etsisivät koko ajan itsenäisesti tietoa esimerkiksi tiedontäyteisestä yrityksen sisäisestä Internetistä.

Opinnäytetyön tekeminen sujui tehdyn aikataulun mukaisesti, joskin ehkä lopulliseen viimeistelyyn meni hieman aikaa. Kuitenkaan työn aikana ei havaittu suuria ongelmia. Vaativin osuus oli aiheen rajaaminen, koska yhteiskuntavastuu on aiheena laaja, josta löytyy tietoa useasta eri lähteestä ja kirjallisuudesta. Yhteistyö Nordea Pankki Oyj:n Connection Services FI osaston kanssa sujui hyvin. Osastolta ja Nordealta saadut lisätiedot tukivat työn teoria- ja energiansäästöosioita. Koska opinnäytetyön tavoitteet oli lajiteltu kolmeen osioon:

- tuoda esille yrityksen yhteiskuntavastuun selventäviä määritelmiä
- käsitellä Nordea-konsernia koskevia yhteiskuntavastuualueita
- käydä läpi energiansäästämistä ja sen vaikutuksia toimistossa,

saatiin rakenteeseen johdonmukainen kulku. Tutkimusongelmaan saatiin etsittyä ratkaisumahdollisuutta. Yhteiskuntavastuu- ja ympäristöasiat ovat esillä yrityksissä, mutta siinä on työtä, että saadaan niiden sisältämät sanat konkreettisiksi teoiksi. Tärkeiden asioiden sisältöä tulisi korostaa enemmän kuin niiden olemassaoloa. Kun asioita tuodaan esille, tulisi ottaa huomioon työntekijöiden tietoisuus. Yrityksen yhteiskuntavastuuta ja ympäristöä koskevista laadituista päämääristä tulisi pitää huolta, että ne toteutuvat ja niitä noudatetaan. Lisäksi pitäisi huomioida, että uudet tiedot päivittyvät nopeasti kaikkien työntekijöiden keskuuteen.

Tämä opinnäytetyö on siis kokonaisuus, jossa yhteiskuntavastuu ja energiansäästäminen kuluu yhden osaston kohdalla teoiksi tai tuleviksi sellaisiksi. Jos kaikkia tekoja ei ole kyseisellä osastolla päästy vielä tekemään, tullaan niitä tulevaisuudessa ehkä toteuttamaan tämän opinnäytetyön kehitysehdotuksien kautta.

Lähteet

Kirjat ja vastaavat painetut julkaisut

Asikainen, H-M. 2006. Toimiston ympäristöasiat. Teoksessa Sarkkinen, S. (toim.) Ympäristövastuu työpaikalla. Helsinki: Edita.

Auvinen, K. 2006. Teoksessa Sarkkinen, S. (toim.) Ympäristövastuu työpaikalla. Helsinki: Edita.

De George, R. T. 1999. Business ethics. Prentice Hall: Upper Saddle River.

Field, A. & Morse, J.M. 1985. Hoitotyön kvalitatiivinen tutkimus. Helsinki: Kirjayhtymä.

Heikkilä, T. 2004. Tilastollinen tutkimus. 5., uudistettu painos. Helsinki: Edita.

Heiskanen, E. (toim.) 2004. Ympäristö ja liiketoiminta. Arkiset käytännöt ja kriittiset kysymykset. Gaudeamus Kirja. Tampere: Tammer-Paino.

Honkatukia, J. & Rajala, A. 2007. Energia, päästökauppa ja kilpailukyky – Suomalaisen energiaintensiivisen teollisuuden näkemyksiä EU:n päästökaupasta ja pohjoismaisista energiainmarkkinoista. Helsinki: Valtion taloudellinen tutkimuskeskus.

Härkönen, H., Kokkarinen, M., Loisa, L., Nissinen, A., Pihala, H., 2005. Toimistolaitteiden sähkönkulutus ja energiatehokas käyttö. Suomen ympäristökeskuksessa vuonna 2003 VTT:n ja Motivan kanssa toteutetun mittaushankkeen tulokset. Helsinki: Suomen ympäristökeskus.

Ketola, T. 1997b. Ecological Eldorado. Eliminating Excess over Ecology. In Welford, Richard (ed.) Hijacking Environmentalism: Corporate Responses to sustainable Development. pp. 99–136. Earthscan: London.

Ketola, T. 2005. Vastuullinen liiketoiminta. Sanoista teoiksi. Helsinki: Edita.

Koivuporras, T. L. 2006. Pankkisektorin yhteiskuntavastuu. Teoksessa Kallio T. & Nurmi P. (toim.) Vastuullinen liiketoiminta. Peruskysymyksiä ja esimerkkejä. Tampere: Turun kauppa korkean julkaisuja.

Nurmi, T. 2002. Uusi Suomen kielen sanakirja. 2. painos. Jyväskylä: Mummerus Kirjapaino.

Piker, A. 2004. Ethical Immunity in Business: A response to Two Arguments. *Journal of Business Ethics*, Vol 36, No: 4, 337-346.

Sairinen, R. 1996. *Suomalaiset ja ympäristöpolitiikka. Tutkimuksia, Tilastokeskus. Helsinki: Edita.*

Suomen Standardisoimisliitto SFR RY. 2006. *Yritysten yhteiskuntavastuu –Ohjeita. Alkuperäisjulkaisu: Corporate Social Responsibility, Guidance for the implementation of Corporate Social Responsibility – CSR Guidelines. Österreichisches Normungsinstitut, 8004. Helsinki: SFS.*

Talvio, C. & Välimaa, M. 2004. *Yhteiskuntavastuu ja johtaminen. Helsinki: Edita.*

Viitala, R. & Jylhä, E. 2006. *Liiketoimintaosaaminen. Menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki: Edita.*

Sähköiset artikkelit

Ahtela, T. 2009. Virtuaalikonnttori. Luettu 04.05.2009. <http://www.vihrealanka.fi/node/1295>

Auvinen, K. 2002. Green Office - ekotehokkaat toimistot menestyvät säästämällä. Luettu 04.05.2009. <http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/GOTiedote.pdf>

Energiamarkkinavirasto. 2008. Energiamarkkinaviraston sidosryhmälehti. EMV tiedottaa 3/08. Luettu 07.02.2009. http://www.energiamarkkinavirasto.fi/files/emv_tiedottaa_3_08.pdf

Seppälä, J. 22.12.2006. Stora Ensoa ja Metsäliittoa uhkaavat miljoonien kartellisakot. *Tekniikka & Talous*. Luettu 01.02.2009. <http://www.tekniikkatalous.fi/metsa/article45394.ece#>

Taloussanomat. 04.04.2008. EU-sähkö kallistuu kolmanneksen 20 prosentin päästoleikkauksella. Viitattu 07.02.2009. <http://www.taloussanomat.fi/energia/2008/03/18/halpa-sahko-karkaa-suomesta/20088041/12>

Ulkoasiainministeriö 2008. Kauppa ja kehitys. Luettu 20.01.2009. <http://global.finland.fi/public/download.aspx?ID=33434&GUID={7482E65B-6882-44A0-9441-4D544D471696}> (kauppa_ja_kehitys_nro_pdf)

Vaalisto, H. Taloussanomat. 18.03.2008. Halpa sähkö karkaamasta Suomesta. Viitattu 07.02.2009. <http://www.taloussanomat.fi/energia/2008/03/18/halpa-sahko-karkaa-suomesta/20088041/12>

Sähköiset lähteet

Energiamarkkinavirasto. 2009. Kalvokuvia sähkön hinnasta 1.1.2009. Viitattu 07.02.2009.
http://www.energiamarkkinavirasto.fi/files/Kalvoja_sahkon_hinnan_kehityksesta__0901.pdf

Energiansäästöviikko. 2008. Luettu 07.02.2009. <http://www.energiansaastoviikko.fi/energiansaastoviikko/>

Euroopan Unioni. 2006. Yritysten yhteiskuntavastuun edistäminen. Luettu 01.02.2009.
<http://europa.eu/scadplus/leg/fi/cha/c00019.htm>

Finlex. Jätelaki 3.12.1993/1072. Viitattu 24.02.2009. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931072>

Finnvera. Operatiiviset riskit. Luettu 27.01.2009. <http://www2.finnvera.fi/vuosikertomus2005/?s=0&p=289>

FuturEnergia. 2009. Energia on tulevaisuutemme. Miten voimme säästää energiaa? Luettu 07.02.2009. http://www.futureenergia.org/ww/fi/pub/futureenergia/activity/save_energy.htm

Globalreporting. 2000-2006. Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto versio 3.0. Viitattu 12.04.2009. <http://www.globalreporting.org/NR/rdonlyres/2811979A-5CF7-47BB-9C21-170A6ADA18E3/0/G3GuidelinesFinnishfinal.pdf>

Maaailman Luonnonsäätiö WWF. 2007. Paperiteollisuus ja metsät. Luettu 24.02.2009.
<http://www.wwf.fi/ymparisto/metsat/paperiteollisuus/>

Maaailman Luonnonsäätiö WWF. 2008a. Living Planet -raportti 2008 Tiivistelmä. Luettu 02.02.2009. http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/living_planet_tiivistelma_kaannos.pdf

Maaailman Luonnonsäätiö WWF. 2008b. Living Planet Report 2008. Luettu 02.02.2009
http://www.wwf.fi/wwf/www/uploads/pdf/Living_Planet_report_2008.pdf

Maaailman Luonnonsäätiö WWF. 2008c. Muokattu 30.04.2008. Viitattu 14.02.2009.
<http://www.wwf.fi/ymparisto/metsat/sertifiointi/>

Maaailman Luonnonsäätiö WWF. 2009. Palvelut. Luettu 04.05.2009. http://www.wwf.fi/yritykset/green_office/palvelut.html

Motiva Oy. 2006. Selvitys tietotekniikkaympäristön sähkönsäästömahdollisuuksista. Haettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/midcom-serveattachmentguid-2170553367c906211a83b291739eb4ce/selvitys-tietotekniikkaympariston-sahkonsaastomahdollisuuksista.pdf>

Motiva Oy. 2007a. Valaistus. Viitattu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/valaistus/>

Motiva Oy. 2007b. Toimistojen sähkönkäytön ABC. Luettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/toimistojensahkonkaytonabc/>

Motiva Oy. 2007c. Työasemien sähkönkäytön mahdollisuudet. Viitattu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/tietokoneetjaoheislaitteet/tyoasemiensaastomahdollisuudet.html>

Motiva Oy. 2008a. Toimiston energiansäästö. Luettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/>

Motiva Oy. 2008b. Valaistuksen ABC. Luettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/valaistus/valaistuksenabc.html>

Motiva Oy. 2008c. Tietokoneet ja oheislaitteet. Luettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/tietokoneetjaoheislaitteet/tietokoneetjaoheislaitteet.html>

Motiva Oy. 2008d. Virransäästö voi puolittaa sähkönkulutuksen. Luettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/yjay/toimistonenergiansaasto/tietokoneetjaoheislaitteet/virransaastovoipuolittaasahkonkulutuksen.html>

Motiva Oy. 2008e. Motiva lyhyesti. Luettu 07.02.2009. <http://www.motiva.fi/fi/motiva/motivalyhyesti/>

Nordea. 2002. Nordean yhteiskunnallisen vastuun periaatteet (hyväksytty 19.12.2009). Viitattu 06.01.2009. http://www.nordea.com/sitemod/upload/Root/www.nordea.com%20-%20fi/Tietoa%20Nordeasta/Nordea_Corporate_Citizenship_Principles.pdf

Nordea. 2003. Ympäristöpolitiikka (hyväksytty 06.05.2003). Viitattu 06.01.2009. http://www.nordea.com/sitemod/upload/Root/www.nordea.com%20-%20fi/Tietoa%20Nordeasta/environmental_policy_fi.pdf

- Nordea. 2007a. Nordean vuosikertomus 2007. Tulostettu 19.01.2009
http://www.nordea.com/sitemod/upload/Root/www.nordea.com%20%20fi/Investor%20Relations/2008_Summary_FI.pdf
- Nordea. 2007b. Nordean toimintatapasäännöt. Viitattu 06.01.2009.
http://www.nordea.com/sitemod/upload/Root/www.nordea.com%20-%20fi/Tietoa%20Nordeasta/Nordea_Code_of_Conduct_FI.pdf
- Nordea. 2008a. CSR. Viitattu 19.01.2009. <http://www.nordea.com/Tietoa%2bNordeasta/Yrityksen%2byhteiskunnallinen%2bvastuu/CSR/74212.html>
- Nordea. 2008b. Ympäristö. Viitattu 06.01.2009. <http://www.nordea.com/Tietoa+Nordeasta/Yrityksen+yhteiskunnallinen+vastuu/Ymp%C3%A4rist%C3%B6/59902.html>
- Nordea. 2008c. Nordean synty. Viitattu 19.01.2009. <http://www.nordea.com/Tietoa+Nordeasta/Nordean+historia/Nordea+viime+vuosina/Nordean+synty/60062.html>
- Nordea. 2008d. Yrityksen yhteiskunnallinen vastuu. Viitattu 06.01.2009.
<http://www.nordea.com/Tietoa+Nordeasta/Yrityksen+yhteiskunnallinen+vastuu/59692.html>
- Nordea 2008e. Yhteiskunta. Viitattu 06.01.2009. <http://www.nordea.com/Tietoa%2bNordeasta/Yrityksen%2byhteiskunnallinen%2bvastuu/Yhteiskunta/59912.html>
- Nordea 2008f. Toiminnan kulmakivet. Viitattu 19.01.2009 <http://www.nordea.com/Tietoa+Nordeasta/Toiminnan+kulmakivet/59652.html>
- Nordea 2008g. Nordean yhteiskuntavastuullisen sijoittamisen periaatteet. Viitattu 20.01.2009.
<http://www.nordea.com/sitemod/default/index.aspx?pid=1004882&rw=1>
- Nordea 2009a. Avaintietoja. Viitattu 17.03.2009. <http://www.nordea.com/Tietoa+Nordeasta/Avaintietoja/831102.html>
- Nordea 2009b. Tietoa Nordeasta. Viitattu 01.03.2009. <http://www.nordea.com/Tietoa+Nordeasta/54782.html>
- OP-Pohjola 2009. Viitattu 10.04.2009. <https://www.op.fi/op?cid=150842508&kampanja=true>
- YTV, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuusto YTV. 2006. Petra-jätevertailu. Jätejakeet vuonna 2007, toimistorakennus. Viitattu 14.02.2009. <http://81.22.160.148/index.php?name=>

PublicResults&graphIDX=6&type=2&year=2007

Taanila, A. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. <http://myy.haaga-helia.fi/~taaak/k/korre.htm>

Tampereen yliopisto. 2004. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 03.03.2009.
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Tilastokeskus. 2008. Julkaistu 12.12.2008. Energian kokonaiskulutus laski vuonna 2007. Viitattu 07.02.2009. http://www.stat.fi/til/ekul/2007/ekul_2007_2008-12-12_tie_001.html

United Nations. 2008. Global Compact, Frequently Asked Questions. Viitattu 17.03.2009.
<http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/faq.html>

Valtion ympäristöhallinto. 2008. Ekotehokkuus. Viitattu 04.05.2009. <http://www.ymparisto.fi/ekotehokkuus>

Valtion ympäristöhallinto. 2009. YK:n ympäristöohjelma. Viitattu 19.01.2009. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=765&lan=fi>

Ympäristöministeriö. 2008. Yhdyskuntajätteet. Viitattu 14.02.2009. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=4694&lan=fi>

Julkaisemattomat lähteet

Konga, E. 2009. Tiedustelu Connection Services FI -osaston ATK-laitteista 13.2.2009. Viitattu 16.03.2009.

Lehto, T. 2009. Sähköpostikysely Connection Services FI -osaston esimiehelle 11.02.2009. Viitattu 16.02.2009.

Mattsson, S. 2009a. Toimitila- ja Kiinteistöhallinta. Tiedustelu Vallilan kiinteistöjen tiedoista ja energiankulutuksesta sähköpostitse 27.02.2009 ja haastattelu 05.03.2009. Viitattu 17.03.2009.

Mattsson, S. 2009b. Tiedosto saatu häneltä 27.02.2009. Kulutuksien vertailu 03-09. Viitattu 17.03.2009. Pdf-tiedosto.

Mattsson, S. 2009c. Tiedosto saatu häneltä 11.03.2009. Energiansäästökampanjamateriaali Nordea 2008. Viitattu 17.03.2009. Microsoft Power Point -esitys.

Mattsson, S. 2009d. Tiedosto saatu häneltä 27.02.2009. Vallilakorttelin lyhyt oppimäärä. Viitattu 17.03.2009. Microsoft Power Point -esitys.

Nordea intranet. 2003. Uudet yhteiskunnallisen vastuun periaatteet ja toimintasäännöt. Viitattu 30.01.2009. Www-dokumentti.

Nordea intranet. 2005. Päivitetty alkaen 09.03.2005. Nordea Environmental Guide. Viitattu 17.03.2009. Www-dokumentti.

Nordea intranet. 2008. Ensi viikolla säästetään energiaa. Viitattu 01.10.2008. Www-dokumentti.

Nordea intranet. 2009. 31.03.2009. Nordea julkistaa yhteiskuntavastuuraportin vuodelta 2008. Viitattu 12.04.2009. Www-dokumentti.

Nordea 2008. Energiansäästökampanjamateriaali 2008. Tiedosto saatu Mattssonilta 27.02.2009. Viitattu 17.03.2009. Microsoft Power Point -esitys.

Rørbakken, K. Group CSR Officer, Nordea. 2007. Nordea Environmental Footprint 2007. Viitattu 16.03.2009. Pdf-tiedosto.

Rørbakken, K. Group CSR Officer, Nordea. 2009. Tiedustelu sähköpostilla Environmental Footprint -tiedostosta 16.03.2009.

Tammi, T. 2009. Tiedustelu Connection Services FI -osaston paperitilauksista 28.01.2009. Viitattu 11.02.2009.

Taulukot

Taulukko 1: Jätteenmäärä sen käsittelytapojen mukaan Nordeassa 2005-2007.	29
Taulukko 2: Näyttöjen normaalissa tilassa olevia todellisia kulutuslukemia	43
Taulukko 3: Paperin kulutus Nordeassa vuosina 2005-2007	45
Taulukko 4: Vastaajat työskennelleet pankkitoimialalla yhteensä vuosina	55
Taulukko 5: Energiansäästöviikko vaikutti vastaajan työskentelyyn	57
Taulukko 6: Energiansäästämisen huomioon ottaminen ja työskentely osastolla	60
Taulukko 7: Vastaajien mielipiteitä lajittelusta ja energiansäästämisen tiedottamisesta.....	62

Kuvat

Kuvio 1: Vastuullisen liiketoiminnan perusmalli	10
Kuvio 2: Kestävän kehityksen ja yrityksen yhteiskuntavastuun kolme ulottuvuutta	14
Kuvio 3: Ihmiskunnan ekologinen jalanjälki 1961-2005	18
Kuvio 4: Nordean toiminnan kulmakivet	22
Kuvio 5: Hiilidioksidipäästöt, CO ₂ , Nordean toiminnoista vuosina 2005-2007	28
Kuvio 6: Sivukartta, Nordea Environmental Guide	30
Kuvio 7: Energian kokonaiskulutus ja hiilidioksidipäästöt Suomessa 1990-2007	34
Kuvio 8: Sähkön ja kaukolämmön kulutusvertailu Aleksis Kiven katu 9 vuonna 2003 - 2007	40
Kuvio 9: Jätejakeet vuonna 2007, toimistorakennus	47
Kuvio 10: Vastaajien keskiarvoinen mielipide Nordean säädöksistä	56
Kuvio 11: Vastaajien lukumääräinen katsaus siitä, että vastaaja on saanut tietoa ympäristöasioista Nordealta	57
Kuvio 12: Mielipiteiden vastausmäärät valmiuksista energiansäästämiseen Connection Services FI -osastolla	58
Kuvio 13: Toimia, jotka koetaan energiansäästämässä vastaajien kesken hankalimmaksi	61

Liitteet

Liite 1 Kyselylomake ja saate.....	82

LAUREA-AMMATTIKORKEAKOULU

SAATE

Opinnäytetyö/Kyselylomake

19.2.09

Arvoisa vastaanottaja,

Teen opinnäytetyötä Laurea-ammattikorkeakouluun ja aiheena on energiansäästö osana Nordea Pankki Oyj:n yhteiskuntavastuuta. Nordea on laatinut ja koonnut koko konsernia koskevat yhteiskunnallisen vastuun periaatteet, toimintatapasäännöt ja ympäristöpolitiikan, joita kaikkien työntekijöiden tulisi noudattaa.

Opinnäytetyössä tullaan käsittelemään yleisesti yrityksen yhteiskuntavastuun määritelmiä ja siihen kuuluvia osa-alueita sekä sitä, kuinka Nordean kokoamat ohjeistukset ilmenevät sen toiminnassa. Energiaosuudessa käydään läpi suurimpia energiankuluttajia toimistossa ja pohditaan sitä, kuinka kulutusta voitaisiin vähentää.

Ympäristöstä huolehtimisen perinne on yksi Nordean toiminnan kulmakivistä, ja se pyrkii parantamaan henkilöstönsä tietämystä ympäristöasioista. Tämän pohjalta aiheesta tehdään kvantitatiivinen tutkimus, jossa selvitetään Connection Services FI -osaston kohdalla, onko Nordealla ollut vaikutusta työntekijöidensä ympäristötietoisuuteen ja motivaatioon. Tutkimuksella tullaan lisäksi selvittämään yleiskuvaa osaston energiansäästötottumuksista, mahdollisuuksista ja mielipiteistä

Tämä kysely toteutetaan anonymina, eikä lomakkeella olevilla kysymyksillä pyritä yksilöimään vastaajia, vaan yritetään saada mahdollisimman laajaa näkökulmaa energia-asioihin.

Vastausaika on perjantaihin 27.02.2009 kello 15.00 asti. Toivon, että mahdollisimman moni ehtii vastata. pyydän palauttamaan kyselylomakkeet työpisteeni vieressä olevaan vastauslaatikkoon.

Kiitos ajastasi ja vastauksistasi!

Ystävällisin terveisin
Hanna Salonen
Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Leppävaara
Hanna.Salonen@laurea.fi

Tutkimuksen onnistumiselle on tärkeää, että pyrit vastaamaan huolellisesti jokaiseen kysymykseen. Vastaa kysymyksiin rastimalla oikeaksi näkemäsi vastaus tai kirjoita vaihtoehto sille varatulle viivalle. Jokaiseen kysymykseen voi antaa vain yhden vastausvaihtoehdon (huomioi poikkeukset).

Energiansäästömittäritelmä käsittää tässä mm. paperin käyttämisen, sähkönkulutuksen ja jätteen lajittelun.

NORDEA JA YHTEISKUNTAVASTUUN SANOISTA TEOIKSI

Vastaa seuraaviin väittämiin lähimpänä olevaan mielipiteeseesi

- 1 = täysin eri mieltä
2 = jokseenkin eri mieltä
3 = ei samaa eikä eri mieltä
4 = jokseenkin samaa mieltä
5 = täysin samaa mieltä

- Olen tietoinen, että Nordea on koontanut koko konsernia koskevat yhteiskuntavastuullisuuden periaatteet, toimintatapasäännöt ja ympäristöpolitiikan.
1 2 3 4 5
- Yllä mainittujen ”säädösten” sisältö ei ole minulle selkeästi tiedossa.
1 2 3 4 5
- Jos säädökset olisivat selkeästi esillä, vaikuttaisivat ne toimintatapoihini työpaikalla.
1 2 3 4 5
- Minulle on tärkeää, että työnantajani ottaa huomioon vastuullisuuden ja ympäristöasiat.
1 2 3 4 5
- Olen saanut Nordealta tietoa ympäristöasioista.
1 2 3 4 5
- Nordean pitäisi tuoda työntekijöille enemmän esille ympäristöasioita, kokoamaan yhteiskunnallisia ja ympäristöä koskevia periaatteita ja politiikoita.
1 2 3 4 5
- Nordean liiketoiminnan tehtävä ”Teemme sen mahdolliseksi”, arvot ja visiot on tuotu selvästi esille työntekijöille.
1 2 3 4 5
- Nordeassa vietettiin Motiva Oy:n järjestämää Energiansäästöviikkoa vuonna 2008 lokakuussa, huomasitko kampanjan näkyvimmin silloin:
 intrasta
 näin kiinteistön seinällä julisteita
 huomasin ruokalassa
 jotain muuta kautta? _____
 en ole tietoinen asiasta

9. Vastaa tähän vain, jos olit tietoinen energiansäästöviikosta: Teit työpaikallasi sinä aikana energiaa säästäviä tekoja.

1 2 3 4 5

CONNECTION SERVICES FI -OSASTO JA ENERGIANSÄÄSTÄMINEN

10. Minulle on tärkeää, että työskentelymenetelmissäni otan huomioon energiansäästämisen.

1 2 3 4 5

11. Lisäksi minulle on tärkeää, että osastolla on mahdollisuus ympäristöystävällisten menetelmien käyttämiseen.

1 2 3 4 5

12. Viime vuosina olen kiinnittänyt entistä enemmän huomiota yleiseen ympäristökäyttäytymiseeni.

1 2 3 4 5

13. Mielestäni Connection Services FI -osastolla löytyy potentiaalia energiansäästämiseen.

1 2 3 4 5

14. Osastolta löytyy motivaatiota energiaa säästävien tapojen opetteluun.

1 2 3 4 5

15. Olen valmis tekemään töitä energiansäästämisen eteen osastolla.

1 2 3 4 5

16. Osastolla käynnistetty ”oma” energiansäästökampanja (mm. kaksipuolinen tulostus) oli positiivinen uudistus.

1 2 3 4 5

17. Koen hankalaksi työssäni muuttaa tapojani energiaa säästävimiksi.

1 2 3 4 5

18. Hankalaksi koen energiansäästämisessä muun muassa: (voit valita useammankin)

- jätteiden lajittelun
- kaksipuolisen tulostamisen
- näytön sammuttamisen virtapainikkeesta yli 15 min poissaolon ajaksi
- muu, mikä _____

19. Osastolta löytyy energiajakeen, tuhottavan paperin, kierrätyspaperin, palautuspahvin ja biojätteen lajittelumahdollisuus. Lajittelen aina kaikki jätteet.

1 2 3 4 5

20. Osastolla olevilla lajittelupisteillä tiedän, kuinka mikäkin jäte lajitellaan ja mihin astiaan.

1 2 3 4 5

21. Koen tarpeelliseksi, että jätteen lajittelusta tulisi olla selkeät ohjeet jätteastioiden vierellä.

1 2 3 4 5

22. Onko sinulla työpisteessäsi ns. kolmen laatikon lajitteluroska-astia?

kyllä
 ei
 haluaisin sellaisen

23. Onko käytössäsi henkilökohtainen juoma-astia (esim. muovinen, lasinen, keraaminen), vai käytätkö kertakäyttöisiä juomamukeja, joita on saatavilla mm. keittiöpisteistä?

henkilökohtainen
 käytän kertakäyttöisiä
 käytän kumpiakin

24. Työpäivän päätteeksi sammutan tietokoneeni, näytön ja tulostimen virtakatkaisimesta.

kyllä
 en
jääkö jokin oheislaitte useasti epähuomiossa sammuttamatta, mikä: _____

25. Saan työpisteeseeni asianmukaista valaistusta.

1 2 3 4 5

26. Vastaa tähän, jos edelliseen laitoit 1-3. Valaistuksen asianmukaisuutta parantaisi jokin seuraavista vaihtoehtoista: (voit valita useammankin)

oma pöytävalaisin
 himmeämpi katosta tuleva loisteputkivalo
 asiantuntijan tarkastus, että valaistukset ovat oikein suunnattu
 muu, mikä _____

27. Osaston sisäilma ja lämpötila ovat hyvät.

1 2 3 4 5

28. Vastaa tähän, jos edelliseen laitoit 1-3. Osastolla on joskus:(voit valita useammankin)

liian kylmä
 liian kuuma
 huono sisäilma
 muu, mikä _____

29. Tunnen tarvetta henkilökohtaiselle energiansäästöpastukselle, jossa käytäisiin läpi mm. energiankulutusta vähentäviä tietoteknisiä asetuksia.

1 2 3 4 5

30. Osastolla voisi järjestää energiansäästöä esimerkiksi yhteinen tietoisuus, joka antaisi käytännön tietoa erilaisista energiansäästämahdollisuuksista.

1 2 3 4 5

31. Tähän voit laittaa mielipiteitä ja ehdotuksia aiheeseen liittyen.

PERUSTIEDOT

32. Työskentelen Connection Services FI -osastolla:

kokoaikaisesti
 osa-aikaisesti

33. Olen työskennellyt kyseisellä osastolla:

noin 0-1 vuotta
 noin 2-3 vuotta
 alusta alkaen, 1.9.2005 kun perustettiin Domestic Payment Services -osasto

34. Pankkitoimialalla olen työskennellyt:

alle 5
 alle 10
 yli 15
 yli 25
 yli 30 vuotta

Kiitän ajastasi ja yhteistyöstäsi!

Muistathan palauttaa kyselylomakkeen viimeistään perjantaina 27.02.2009 kello 15.00.